

AKTI TUNNISTAB KEHTETUKS:

Tvk m 13.06.2013 nr 40 [RT IV, 25.06.2013, 36 - jõust. 28.06.2013]

REDAKTSIOON:

Tvk m 05.03.2009 nr 7 jõust. 01.04.2009

TALLINNA LINNAVOLIKOGU	
MÄÄRUS	
Tallinn	
Tallinna haljastuse arengukava kinnitamine	
Juhindudes Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 6 lg 3 p 2, § 22 lg 1 p 7 ja § 37 ning tulenevalt linnavalitsuse ettepanekust,	
Tallinna Linnavolikogu	
m ä ä r a b:	

1. Kinnitada Tallinna haljastuse arengukava vastavalt lisale.
2. Arvestada Tallinna haljastuse arengukavaga Tallinna linna järgnevate aastate eelarvestrateegiate ja eelarvete koostamisel vastavalt linna eelarve võimalustele.
3. Määrus jõustub 10. märtsil 2005.

Maret Maripuu
Tallinna Linnavolikogu esimees

KINNITATUD	
Tallinna Linnavolikogu 3. märtsi 2005	
määrusega nr 17	
LISA	
Tallinna haljastuse arengukava	

1. SISSEJUHATUS 3

2. Mõisted 4

3. OLEMASOLEVA OLUKORRA KIRJELDUS 5

3.1. Haljastatud alade strateegilised arvanded 5

3.2. Probleemistik 5

4. TALLINNA HALJASTUSE ARENGUKAVA I OSA 5

4.1. Sissejuhatus 5

4.2. Õigusaktid 6

4.3. Looduslikud tingimused 7

4.3.1. Aluspõhi 10

4.3.2. Pinnamood 11

4.3.3. Pinnakate 12

4.4. Vesi 13

4.5. Kliima 15

4.6. Taimkate 17

4.6.1. Hoonestatud alade taimestiku seisund 18

4.6.2. Taimkatte seisundi perspektiiv 21

4.7. Õhu ja mulla saaste 22

4.7.1. Õhusaaste 22

4.7.2. Mullasaaste 24

4.8. Tallinna haljastu kujunemine 24

4.9. Tallinna haljastute süsteemi kavandamine 30

4.10. Haljastute olemasolev olukord 33

4.10.1. Parkide seisund 34

4.10.2. Tänaväärsete haljastute seisund 34

4.10.3. Suurte elurajoonide haljastud 35

4.10.4.1. Haabersti 35

4.10.4.2. Kesklinn 39

4.10.4.3. Kristiine 43

4.10.4.4. Lasnamäe 45

4.10.4.5. Mustamäe 47

4.10.4.6. Nõmme 49

4.10.4.7. Pirita 54

4.10.4.8. Põhja-Tallinn 60

4.11. Haljastute süsteemi arengusuunad 62

5. TALLINNA HALJASTUSE STRATEEGILISED ARENGUSUUNAD 2015 64

5.1. Haljastuse arenguvision aastani 2015 64

5.2. Haljastuse arendamise üldised eesmärgid ja tegevused 66

5.2.1. EESMÄRK 1 Haljastuse järjepidev areng 66

5.2.2. EESMÄRK 2 Hooldatud haljastus 68

5.2.3. EESMÄRK 3 Korrastatud struktuuriga organisatsioon 69

5.2.4. EESMÄRK 4 Tõhus järelevalve 69

5.2.5. EESMÄRK 5 Täpne haljasmaade bilanss ning omandisuhted 70

5.3. Rohevõrgustiku väljaarendamine 70

5.4. Linnaosade haljastuse prioriteedid 73

5.4.1. Haabersti 73

5.4.2. Kesklinn 73

5.4.3. Kristiine 74

5.4.4. Lasnamäe 75

5.4.5. Mustamäe 75

5.4.6. Nõmme 75

5.4.7. Pirita 76

5.4.8. Põhja-Tallinn 77

6. Tallinna haljastuse arengukava tegevuskava aastani 2007 77

6.1 Sissejuhatus 77

6.2. Haljastusalased tegevuse korraldamise, haljasalade rekonstrueerimise ja rajamise finantseerimisvajadused 78

6.3. Haljasalade rajamise ja rekonstrueerimise finantsvajadused 79

6.4. Organisatsiooni töökorralduse täiustamine 80

6.4.1. Haljastusalase normatiivse baasi väljatöötamine 80

6.4.2. Haljasalade hooldamise ja rajamise/rekonstrueerimise protsesside optimeerimine ja info liikumise parandamine 81

6.4.3. Personali kompetentsi ja elanike keskkonnateadlikkuse tõstmine. 87

7. KOKKUVÕTE 87

8. Kasutatud kirjandus 89

9. Maastikuanalüüsi joonised 90

Joonis 1 Pinnamood 90

Joonis 2 Pinnakate 90

Joonis 3 Põhjavesi ja pinnavesi 90

Joonis 4 Kliima. Suvised päevased temperatuuri erinevused 90

Joonis 5 Kliima. Suvised öised temperatuuri erinevused 90

Joonis 6 Kliima. Talvised päevased temperatuuri erinevused 90

Joonis 7 Kliima. Tuulterosiid 90

Joonis 8 Kliima. Suhtelise õhuniiskuse erinevused 90

Joonis 9 Taimestik. Biomass hoonestatud aladel 90

Joonis 10 Taimestik. Liikide arv hoonestatud aladel 90

Joonis 11 Taimestik. Koosluse stabiilsus hoonestatud aladel 90

Joonis 12 Taimestik. Üldseisund hoonestatud aladel 91

Joonis 13 Taimestik. Üldseisundi muutuse prognoos hoonestatud aladel 91

Joonis 14 Õhu saastatus 91

Joonis 15 Mulla saastatus 91

Joonis 16 Olemasolevad rohestruktuurid ja looduskaitse objektid 91

Joonis 17 Tallinna haljastute süsteem, jalgrattateed ja turismimarsruudid 91

Joonis 18 Miljöopiirkonnad, maamärgid, vaatekohad 91

1. SISSEJUHATUS

Tallinna haljastuse arengukava (edaspidi arengukava) on haljastuse olukorda ja seisundit analüüsiv ning pikemaajalisi tegevusi ja arengusuundi sisaldav dokument.

Haljastuse arengukava koostamisel on lähtutud Tallinna keskkonnastrateegiast aastani 2010 (Tallinna Linnavolikogu 22. jaanuari 1998 määrus nr 5) ja Tallinna arengukava 2004-2009 (Tallinna Linnavolikogu 13. novembri 2003 määrus nr 6) põhimõtetest. Arengukava sisaldab tegevusi, mis on olulised linna haljastuse olukorra, erinevate institutsioonide koostöö ja töötajate kompetentsuse parandamiseks ning haljastusega seonduvaid finantsplaanide.

Arengukava koostamine vajadus tõstatati esmakordselt 1998. aasta haljastuse tegevuskava koostamise käigus. Aastatel 1998-2000 koostati haljastuse olemasoleva olukorra SWOT analüüs ja määratleti vajalikud tegevused, sealhulgas vajadus koostada arengukava. Kokkuleppeline tegevus sai üheks aluseks linnaaedniku edaspidises tegevuses.

Võrreldes 1998. aasta haljastusalaseid probleeme 2000. aasta peamiste probleemidega, on need põhimõtteliselt samaks jäänud. Samas on haljastuse arengukava I osas eesmärgiks seatud Tallinna linna läbivate roheliste vööndide süsteemi käsitletud näiteks Pirita, Nõmme ja Mustamäe linnaosade üldplaneeringus, kus rohelised koridorid ühendavad parke, metsaalasid ja teisi haljasalasid.

Arengukava koostamisel osalesid linnaosade haljastusspetsialistid, Kommunaalameti, Säästva Arengu ja Planeerimise Ameti, Transpordi- ja Keskkonnaameti esindajad. Tallinna haljastusega seonduvate probleemide, eesmärkide ja arengusuundade väljaselgitamiseks korraldati 2000. aasta oktoobrist-novembrini elanike küsitlus. 431 elaniku linna rohelusega seonduvaid muresid ja lootusi on käsitletud arengukavas.

2. Mõisted

Allee - puistee, mõlemalt poolt puudereaga palistatud tee, jalgteed aias või pargis.

Linnas võib moodustuda alleede võrgustik. Algselt linna ja valitseja paleed ühendanud lai puistee.

Esplanaad - lai tänav linnas, puistee keskkel. Lai, pikergune haljasala kahe alleekompositsiooni vahel või sirge puistee, mis oli rajatud kindlustusesplanaadi alale.

Haljak - väike haljasala linnas, skväär.

Haljaskoridor - mitmesuguse suurusega looduslikest ja poollooduslikest kooslustest (metsatukk, soo, istandik, hekk, haljasala) koosnev ribajas kompensatsiooniala kultuurimaistus, võimalusel vähemalt 50 m laiune. Haljaskoridor toimib biokeemilise barjäärina, liikide migratsiooniteena ja rekreatsioonialana.

Haljastu - asulas paiknev avamaataimkattega ala, millel on keskkonnakaitseline tähtsus. Haljastusse kuuluvad aiad, pargid, puiesteed, haljakud, elurajoonide ja magistraalide haljasalad, kalmistud; sellesse ei kuulu katmikalad, siseruumis olevad talveaiad ega konteinerhaljastus. Vastand: paljastu.

Haljastvöönd - asulaid ja tööstusettevõtteid vööna ümbritsev looduslike ja poollooduslike metsade, parkide jm taimkattega kogum, mis talitleb kultuurmaistus kompensatsioonialana ning mida saab kasutada rekreatsiooniks.

Konteinerhaljastus - hooajaline ilutaimede kasvatamine paigaldatavais pottides vm kasvunõudes (kui õhu saastatus, mulla kaetus vms ei võimalda püsihaljastust).

Kultuurmaistu ehk kultuurmaastik - inimtegevuse poolt mõjustatud või ümberkujundatud maastik; kui väärtustatud jooned inimmaastikus, mida ähvardavad muutused või kadumine; maastikus sisalduvad elemendid, mis omavad kultuurilist või sotsiaalmajanduslikku tähendust mingile inimrühmale. Kultuurmaastiku osa on pärandkultuurmaastik, ajalooliselt väljakujunenud erinevate elementidega maastik nagu näiteks Astangu vana külatee koos kiviaedadega, Otto Krameri puukool-aed Keemia tn 41/43 jmt.

Linna mets - käesoleva dokumendi käsitluses linna territooriumil asuv mets. Omandivorm täpsustamata. Kvartalite määratlus on antud 1994. aasta inventeerimise andmete põhjal.

Metsapark - metsailmeline park või pargiosa.

Park - mitmekesise taimkattega inimloodud haljasala, maastikuarhitektuuri objekt ja oluline asula (linna) haljastuse element.

Parkmets - erilise keskkonnakaitselise, esteetilise ja rekreatiivse väärtusega metsaosa.

Promenaad - jalutuskäik, jalutustee. Algselt mitte tänava mõistes liiklemiseks, vaid jalutuseks või töldadega liikumiseks rajatud tee.

Rekreatsiooniala - aktiivseks puhkuseks kasutatav looduslik, eriti selleks loodud, eraldatud või kohandatud puhkeala. Eristatakse igapäevast (aias, haljasalal), nädalalõpu (asulalähedasel puhkealal või haljastvööndis) ning pikaajalist puhkust (suvituspiirkonnas).

Skväär - väike haljasala linnas. Üldiselt nelinurkne, tavaliselt kõigist külgedest tänavatega ümbritsetud. Inglismaal algselt majadest ümbritsetud ja madala aiaga piiratud ümberkaudsetele elanikele mõeldud

pargike.

3. OLEMASOLEVA OLUKORRA KIRJELDUS

Tallinna pindalast 27,23% on kaetud haljastusega, sealhulgas on linnametsi, jätkuvalt riigi omandis olevaid roheline kaetud tühermaid, parke, alleesid, rannaalaseid. Haljasalade jaotus linnaosade vahel on ebaühtlane. Tallinna rohelisimad linnaosad on Mustamäe, Pirita ja Nõmme, seda suuresti just tänu metsadele.

3.1. Haljastatud alade strateegilised arvanded

Rohealad kokku 40,06 km²

Ülelinnalise tähtsusega parke 3,50 km²

Linnaosa tähtsusega parke 11,43 km²

Elanike arvu ja haljasmaa pinna suhe 100 m²/el. kohta

3.2. Probleemistik

Tallinna linna haljastuse rajamisel, rekonstrueerimisel, hooldamisel ja edasise arengu kavandamisel on vaja lahendada 7 põhiprobleemi, mis ilmnesid töö käigus:

haljastuse politiseeritud juhtimine (kiiresti muutuvad prioriteedid tingivad pooleliolevate objektide rohkuse);

linnaplaneeringulise kontseptsiooni rakendamise vähene järjekindlus tingib haljasalade tükeldamise ja väljaandmise ehitusmaaks;

määratlemata omandisuhted;

haljastute amortiseerumine ja hävimine;

alafinantseerimisest põhjustatud ebapiisav hooldus;

haljasalade kasutajate turvalisus;

tellijaja töövõtja ebakompetentsus.

4. TALLINNA HALJASTUSE ARENGUKAVA I OSA

4.1. Sissejuhatus

Haljastuse arengukava I osa on esimene etapp Tallinna Kommunaalameti tellimisel koostatavast Tallinna linna haljastuse arengukavast. Aluseks on võetud 1997. aastal Tallinna Botaanikaia koostatud töö "Tallinna haljastute olukord ja ettepanekud haljastute süsteemi arenguks".

Haljastute arengukava põhieesmärk on hoonetevahelise linnaruumi, eelkõige selle haljastatud osa korrastamine ja hooldus, lähtudes säästva arengu printsiibist.

Selleks:

- luua kaasaegsele maastikuanalüüsile põhinev uue haljastuse kavandamise, olemasoleva rekonstrueerimise ja hooldamise säästlik süsteem;
- korrastada kokkuleppel linnaosade ja ametite vaheline tööjaotus haljastuse planeerimisel, projekteerimisel, rajamisel, hooldamisel ja likvideerimisel;
- töötada välja süsteemne dokumentide pakett, millega reguleeritakse haljastuse planeerimine, projekteerimine, rajamine, hooldamine ja likvideerimine;
- luua alus kaasaegse andmebaasi koostamiseks, mille alusel on võimalik määratleda haljastute bilansiline väärtus;
- teha ettepanekud järelevalvesüsteemi loomiseks.

4.2. Õigusaktid

Täpsemalt reguleerivad linnamaastike planeerimist Planeerimisseadus, Ehitusseadus ja Looduskaitseadus.

Planeerimisseaduse ja Ehitusseaduse eesmärgiks on tagada võimalikult paljude ühiskonnaliikmete huvisid arvestavad tingimused keskkonna kujundamiseks, selle kestvaks ja säästvaks arenguks, maakasutuseks ning sotsiaal-majandusliku ja territoriaalse planeerimise sidumiseks.

Looduskaitseadus kehtestab erilist kaitset vajavate loodusobjektide kaitse alla võtmise korra ja kaitse olemuse ning sätestab maaomanike ja -valdajate ning teiste isikute õigused ja kohustused kaitstavate loodusobjektide suhtes.

Metsaseadus sätestab metsa korraldamise ja majandamise õiguslikud alused, kehtestab metsanduse suunamise ning metsa majandamise korraldamise.

Säästva arengu seadus sätestab säästva arengu rahvusliku strateegia alused.

Firenze harta on Veneetsia harta lisa. Firenzes 21. mail 1981. aastal kogunenud ICOMOS-IFLA Ajalooliste Parkide Rahvusvaheline Komitee otsustas koostada ajalooliste parkide kaitse harta. Harta nimeks sai koosolekulinna järgi Firenze harta ning see registreeriti ICOMOSi poolt 15. detsembril 1982. aastal. <http://www.muinas.ee/firenze.html>

Eesti keskkonnastrateegia ja tegevuskava toob esile vajaduse parandada linna elukeskkonna kvaliteeti. Konkreetsete tegevustena tuuakse esile uuringute ning planeeringute vajaduse haljasvõrgu loomiseks, mis võimaldab parandada linnade ja muude asulate haljastuse kvaliteeti.

Tallinna keskkonnastrateegia aastani 2010. Linnahaljastus. Linnale tervikuna ja ka igale linnaosale ning asumile tagatakse optimaalne haljastus, lähtudes nii ökoloogilisest efektist, esteetilisest aspektist kui ka atraktiivsusest. Nii tasandub haljastuse ebahühtlane paigutus. Rõhku asetatakse eluaseme lähihaljastusele, haljasalade kujundamine muutub professionaalseks. Eriti tähtsustatakse metsasid kui loodusliku mitmekesisuse tagajaid ja keskkonna seisundi olulisimat indikaatorit.

Planeerimisel, linnaelu korraldamisel ja ehitustööde tegemisel käsitletakse haljastust võrdväärse elemendina linnakeskkonna tehislise elementide (hooned, teed, kommunikatsioonid) kõrval. Haljastust säilitatakse maksimaalselt, olenemata omandivormist.

Haljastus ning selle struktuurielemendid muutuvad kõikide maakasutusviiside loomulikuks osaks. Maakasutusviiside kavandamisel arvestatakse haljastuse rajamisega algstaadiumist alates.

Haljasalad seotakse puhkealadega ühtseks võrguks. Kesklinna ümbritsevatesse vanadesse asumitesse rajatakse uusi parke. Säilitatakse metsaalad.

Kooskõlas linnaelu teise valdkondadega koostatakse linnamaastikku ja haljastuse üldplaanid ja arenguplaanid. Määratakse haljastuse optimaalne vajadus ja struktuur, milleks:

- 1) koostatakse haljasmaade rahvusvaheliselt mõistetav klassifikatsioon;
- 2) haljasalad inventariseeritakse, koostatakse plaan ja määratakse omandivorm;
- 3) kohandatakse ja rakendatakse metoodika haljastuse sotsiaalse nõudluse määramiseks;
- 4) kohandatakse ja rakendatakse metoodika haljastuse ökoloogilise väärtuse määramiseks, arvestades kogu haljasmassiga linnas (metsad, loodusalad, pargid, haljasalad, puiesteed jne);
- 5) määratakse haljastuse olemi vastavus nõudlusele ja vajadusele ning selgitatakse puudujäägid ja nende korvamise võimalused.

Koostatakse haljasmaade hooldusplaani.

Moodustatakse haljastust metoodiliselt koordineeriv keskus.

Reserveeritakse maa-alad haljastuse rajamiseks või säilitamiseks loodusaladena.

Kaitstavad alad ja üksikobjektid:

Pirita jõeoru maastikukaitseala, Nõmme-Mustamäe maastikukaitseala ja Aegna saare maastikukaitseala arendatakse välja ülelinnalise tähtsusega puhkealadena. Pirita jões luuakse soodsad tingimused lõheliste eluks ja paljunemiseks.

Paekallas säilitatakse loodusliku, kõigile avatud ehitistest vaba alana.

Tagatakse looduskaitse alla võetud, samuti kõigi teiste parkide säilimine.

Kaitsealuste taimeliikide elupaigad ja loodusobjektid säilitatakse.

Kooskõlastatakse muinsus- ja looduskaitsealadeid, kattuvate kaitsealuste objektide puhul seatakse sisse kompleksne ja otstarbekas kaitsekorraldus.

Tallinna strateegiline plaan

Keskkonnakaitse strateegia

III eesmärk - tasakaalustatud süsteemis haljasmaadega ja korras haljasaladega linn.

Ülesanne 1.

Planeerida linna haljasmaad nii, et neid oleks piisavalt elamupiirkondade lähedal, mitmes kasutusliigis ja ühendatud linnaümbruse haljasalade ja metsadega.

Ülesanne 2.

Takistada haljasalade ja kaitseobjektide rikkumisi ning arendada haljasalaid ja uuendada haljastust.

Ülesanne 3.

Tagada Pirita jõeoru maastikukaitseala ja linna piires selle lähiümbruse, Aegna saare ning Nõmme-Mustamäe maastikukaitseala kaitstus ja aastaringne kasutatavus puhkamiseks ala kahjustamata.

4.3. Looduslikud tingimused

Tallinna aluspõhjalised reljeefivormid on üldjoontes kujunenud pika jääajaeelse kulutuse vältel. Miljoneid aastaid kestnud kulutuse tagajärjel moodustusid Soome lahe nõgu, Põhja-Eesti lavamaa ja paekallas ning Toompea jt aluspõhjakõrgendikud. Arvatavasti oli merepind tollal märksa madalamal kui nüüd ning Soome lahe kulutusnõos voolas jõgi, millesse lõunast suubus hulk lisajõgesid. Tallinna kohal on kindlaks tehtud kolm sügavale aluspõhja lõikuvat mattunud orgu. Üks neist algab salkoruna Ülemiste järve loodekaldal kohalt ning suubub Toompea ja Lasnamäe vahel merre, teine laskub lõunast Kopli lahte, kolmas (sügavus 145 m; kõrgusvahed olid enne jääaega märksa suuremad kui nüüdisajal) tuleb Harku järve piirkonnast Kakumäe lahte.

Uurimisandmeil kattis Eestit kvaternaaris jää vähemalt neljal korral. Tallinnast on seni leitud siiski ainult kahe jäätumise jälgi: mattunud orgudes on kindlaks tehtud vanema, nn Moskva jäätumise setted (hall tihe moreen ning liustikujõgede liiv ja kruus) ning neid katvad viimasel, nn valdai jäätumisel tekkinud samalaadsed setted.

Mandrijää viimane pealetung oli valdai jäätumise nn palivere staadiumis (maksimum u 11200 aastat tagasi). Siis tekkisid Lagedi ümbruse moreenkünnised ja kuni 30 m kõrgune järsk Mustamäe nõlv, mis tähistavad mandrijää serva asendit, ning laialdane liustikujõedelta - Nõmme liivik ja Männiku liivik. Liivikute omapärane asetus seletub sellega, et nüüdse Pääsküla raba kohal asetses liustikust eraldi suur jääpank.

Pärast mandrijää taandumist kattis siinset ala kohalike jääpaisjärvede ning hiljem Balti jääpaisjärve vesi. Mere alt vabanemine algas järgmises, Joldiamere staadiumis (10200-9300 aastat tagasi). Kõige enne kerkisid üle merepinna lavamaa kõrgemad paigad, Toompea ning osa Nõmme ja Männiku liivikut (skeem 1). Joldia staadiumi lõpus olid kõik Tallinna kõrgemad alad kuival.

Skeem 1. Tallinna merepiir Joldia staadiumi alguses

Antsülusjärve staadiumis (9300-7600 aastat tagasi) alguses merepind tõusis taas ning vahepeal maismaaks muutunud alad ujutati uuesti üle. Hiljem meri taandus järk-järgult ning merepind alanes umbes 35 meetrist 23 meetrini üle nüüdse taseme. Antsülusjärve staadiumis eraldus merest Ülemiste järv ja tekkisid Iru linnuse kohal olev põiksäär ning mitu paekalda astangut (skeem 2).

Skeem 2. Tallinna merepiir Antsülusjärve transgressioonil

Litoriinamere staadiumi (7600-4200 aastat tagasi) alguses tungis meri jälle peale, merepind tõusis 4-5 meetrit (skeem 3). Hiljem merepind alanes järk-järgult, kuni jäi umbes 12 m nüüdsest kõrgemale. Mere alt vabanes suur osa Tallinna maa-alast. Litoriinamere rannamoodustusi on Kloostrimetsas, Kosel, Tatari tänava piirkonnas, Tõnismäel, Lilleküla ja Harku tasandiku lõunaosas.

Skeem 3. Tallinna merepiir Litoriinamere transgressioonil

Limneamere staadiumis (viimased 4200 aastat) on merepind alanenud nüüdse tasemeni. Limneamere rannaastanguid leidub Maarjamäel, Kadriorus ja kohati mujalgi. Maapinna kerkimine ja mere aeglane taandumine jätkub. Rannajoont on muutnud ka inimtegevus (sadamamuulide ehitamine, Paljassaare ühendamine Kopli poolsaarega, mere täitmine, jne).

4.3.1. Aluspõhi

Kristalseist kivimeist koosnev aluskorra pealispind asetseb Tallinnas 130-150 m allpool merepinda. Aluskorral lasuvad agu- ja vanaaegkonna meresetted, mille kihid on veidi lõuna poole kaldu. Aluspõhja

kihid paiknevad üldiselt esialgses asendis, neid läbivad rohked diaklaaslõhed. Aluspõhja uuristunud sügavad vagumused teevad Tallinna geoloogilise kaardi üsna keerukaks.

Kristalsel aluskorral lasuvaist settekivimeist on vanimad vendi ajastul tekkinud liivakivid, aleuroliidid ja savid, mis moodustavad gdoovi ja kotlini kihistu. Kihid asetsevad sügaval hilisemate setete all (skeem 4).

Skeem 4. Tallinna aluspõhja geoloogilis-litoloogiline skeem (R. Männili, A. Verte ja V. Karise järgi). 1- liivakivi, kohati savikate vahekihtidega (gdoovi ja kotlini kihistu); 2- savi (lontova kihistu); 3- liivakivid (pirita ja tiskre kihistu ning pakeroidi lademe liivakivid); 4 – diktüoneemakilt; 5- lubjakivid (volhovi, kunda, aseri ja lasnamäe lade); 6 – merglilised lubjakivid (uhaku lade); 7 – lubjakivi põlevkivikihikestega (kukruse lade); 8 – merglilised lubjakivid (idavere ja jõhvi lade); 9 –paekallas.

Vendi kompleksil lasuvaist kambiumi kivimeist on vanim nn sinisavi, mille lasundi paksus küünib 75 meetrini (lontova kihistu). Paljassaarel, Kopli ja Viimsi poolsaarel ning Kadrioru ja Pirita rannas ulatub sinisavi maapinna lähedale. Järgmise, peamiselt savikaist liivakividest koosneva pirita kihistu paljandeid leidub Lükatil, Rocca al Mares jm. Pirita kihistu liivakivil lasuvate Tiskre kihistu heledate liivakivide tüüpleiukoht on Rannamõisa pank. Pärast nende liivakivide tekkimist taandus kambiumi meri Eesti alalt ning settimine katkes ordoviitsiumi ajastu alguseni.

Ordoviitsiumi vanima settekompleksi moodustab Eestis pakerordi lade, mille alumine osa koosneb oobolusliivakivist ja ülemine argiliidist. Selle lademe paljandeid on Tallinnas paekalda jalamil (Kadrioru Hundikuristikus). Oobolusliivakivil on fosforiidimaardlana suur tähtsus Maardus. Pakerordi lademest kõrgemal asetsev latorpi (leetse) lade koosneb glaukoniitliivakivist, mis kohati paljandub 1-2 m paksuse kihina paekaldal.

Paekalda ülaosas paljanduvad ordoviitsiumi ajastu lubjakivid. Vanimad neist moodustavad volhovi lademe, sellele järgnevad kunda ja aseri lade.

Paekalda kõige ülemises osas on Tallinnas Lasnamäe lade, mis avaneb laia vööndina ka lavamaa pervel. Linna ida- ja lõunaosas (Sõjamäe, Mõigu, Pääsküla, Laagri ümbruses) koosneb aluspõhi kukruse, idavere ja jõhvi lademe merglistest lubjakividest.

4.3.2. Pinnamood

Tallinna asendi määravad kaks Põhja-Eesti rannikuvööndi reljeefi suurvormi - Soome lahe nõgu ja Põhja-Eesti lavamaa. Soome lahe nõgu koos Põhja-Eesti rannikumadalikuga ning sellest lõuna pool kõrguv Põhja-Eesti lavamaa on kujunenud juba enne jääaega.

Soome lahe ning Põhja-Eesti rannikumadaliku kohal on pehmed aluspõhjakivimid (savid, aleuoliidid, liivakivid) sügavamalt kulunud, kuna lõuna pool on kulutustele vastupidavamad ordoviitsiumi lubjakivid jäänud üldiselt tasase lavamaana püsima. Rannikumadaliku ja lavamaa piiri tähistab Põhja-Eesti paekallas ehk klint (joonis 1), mida keerukalt liigestavad vanad ja nüüdisaegsed jõeorud. Hiljem on pinnamoodi tugevalt mõjustanud mandrijää. See kulutas varasemaid pinnavorme, mattis neid liustikesetete alla ning tekitas uusi, eriti liustikujõesetteist koosnevaid pinnavorme. Jääajajärgsel ajal on pinnamoodi kujundanud peamiselt mere kulutav ja kuhjav toime, osalt ka vooluvesi jt loodusjõud.

Põhja-Eesti rannikumadaliku laius on Tallinnas vahelduv, enamasti küünib see mõne kilomeetrini, aga Maarjamäe, Tiskre ja Tabasalu kohal ulatub paekallas mereni. Pinnamoelt on rannikumadalik võrdlemisi mitmekesine, üldiselt madal, kohati täiesti tasasel ala leidub üksikuid kõrgendikke, mitmel pool ka rannavalle, rannaastanguid jt reljeefi väikevorme.

Kõrgendikest paistab kõige rohkem silma linna keskel kõrguv Toompea. See Põhja-Eesti lavamaast eraldunud saarlava, mille ülaosa koosneb lubjakividest, moodustab koos teda ümbritseva madalama liivakivialusega Tallinna keskkõrgendiku. Selle nõlva kulgu tähistavad astangud Hundipea nukil, Kalamaja piirkonnas, vanalinnas (Pikal tänaval, Sulevimäel, Olevimäel, Apteegi ja Niguliste tänavatel), Tõnismäest lõunas, Koidu tänaval, Paldiski maanteel, Heina tänaval. Kagus külgnab Toompeaga ovaalne aluspõhjakünnis Tõnismägi, mis on kunagise paese katte minetanud. Linna lääneosas asuvad väikesed künnised Veskimägi ja Rebasemägi, aluspõhjakünnised on ka Kopli ja Kakumäe kõrgendik samanimelistel poolsaartel. Üsna suur loode-kagusuunaline Kakumäe kõrgendik (merepinnast 16 m) koosneb peamiselt kambiumi liivakividest. Selle Kopli lahe poolse nõlva on meri järsakuks kurrutanud, kõrgendiku lael paikneb lamedate oosilaadsete pinnavormide vahel Õismäe raba.

Rannikumadaliku tasandikud on merelahtede maismaajätkud. Läänes jätkavad Kakumäe ja Kopli lahte vastavalt Harku ja Lilleküla tasandik. Esimese madalamas keskosas paikneb Harku järv. Kaugemal, kus Harku ja Lilleküla tasandik on omavahel avaras ühenduses, laiub Mustamäe jalamil liivase pinnakattega,

rohkete rannavallidega jm rannamoodustistega ala. Linna idaosas jätkavad Tallinna reidi Kadrioru ja Pirita tasandik, mida eraldab Lasnamäe panganeemik. Eriti Pirita tasandiku pinnamoe teevad rohked rannamoodustised ja luited võrdlemisi vahelduvaks. Tasandikku läbib Pirita jõe org, mis lavamaa jalamil on kohati 18 m sügav ja mille laius ulatub mõnesaja meetrini. Orus on aluspõhja- (kambiumi ja ordoviitsiumi) ning pinnakattepaljandeid.

Põhja-Eesti lavamaa põhjaserva tähistav järsk Põhja-Eesti paekallas on Tallinnas jälgitav katkeliselt, sest kohati on see ära kulunud. Linna idaosas ümbritseb paekallas Lasnamäe panganeemikut. Lavamaa perve kõrgus merepinnast on seal 47 m. Klint jaguneb Lasnamäel kaheks, ülemiseks lubjakivist ning alumiseks liivakivist astanguks; nende vahel asub Kadriorus ja Maarjamäel lai terrass. Teine terrass on Lasnamäel Varsaallika kohal.

Linna lõunaosas katavad lavamaa serva enamasti hilisemad setted, paekallas paistab seal ainult mõne meetri kõrguse järsakuna Järve lähedal. Harku järvest läänes ja edelas on ta taas näha kõrge järsu astanguna (Harku pank). Veel kaugemal läänes, Tiskre ja Rannamõisa vahel, moodustab mereni ulatuv paekallas kohati otse rannalt kerkiva 34-35 m kõrguse Rannamõisa panga.

Lavamaa keskmine kõrgus on Lasnamäel 40 m. Leidub ka kõrgemaid kohti, näiteks Sõjamägi (52,6 m) ja Mõigu kõrgendik (50 m), ning soostunud nõgusid (Tondi, Sõjamäe, Rae raba). Lavamaa pervel luiteseljaku taga asub Ülemiste järv.

Linna edelaosas Nõmme liivikul servaaladel on pinnamood luiteline, mujal Nõmmel ja Männiku liivikul enamasti tasane. Liivikute servanõlvakud Mustamäel ja vastu Harku raba ning Pääsküla raba on peale paekalda Tallinna olulisemad pinnavormid. Nõmme liivikul Mustamäe suusahüppemäest edelas olevad luited on linna kõrgeim paik (63,6 m).

4.3.3. Pinnakate

Mattunud orgude kohal (näiteks Lillekülas) on pinnakate paiguti paksem kui 100 m, aga lavamaa serval leidub kohti, kus seda polegi. Moreeni on Tallinnas suhteliselt vähe (Irus, Kadakal, Maardus, Meriväljal, Saueel jm), enamasti katavad seda hilisemad setted. Rannikumadalikule on iseloomulik savikas, rohkete rändkividega sinakashall moreen ja lavamaale valkjast lubjarikas rähkmoreen. Rändrahne paikneb moreeni alal ka suurte kivikülvidena.

Rannikumadalikul leidub mitmel pool viirsavi jm jääpaisjärvesetteid, kohati kuni 10 m paksuselt. Maapinnani ulatub neid Harku järve ümbruses ja mujalgi, enamasti katavad neid siiski hilisemad meresetted (joonis 2). Linna lõunaosas moodustavad liiva ja kruusana kihistunud liustikujõesetted kaks suurt liivikut - Nõmme ja Männiku liiviku, kus kruusa- ja liivakihi paksus küündib kohati 50 meetrini.

Meresetteid (paksus kohati 2-4 m) esindavad peamiselt peenliivad, aleuriidid ja aleuriitliivad, leidub ka rannakruusa ning paekalda piirkonnas klibu. Luuteiks kuhjunud tuiskliiva on mitmel pool rannikumadalikul (Kloostrimetsas, Pärnamäe kalmistu piirkonnas), Ülemiste järve loode- ja läänekaldal ning Nõmme ja Männiku liivikul.

Järve- ja soosetteid on eelkõige lavamaa nõgudes. Ülemiste järves ulatub järvemudalasundi paksus 8,5 meetrini, järve lõunaosas leidub ka järvelupja. Turbaalust järvelupja ja -muda on ka Pääsküla rabas. Turbalasundi paksus küünib Rae rabas 6,8 meetrini, Sõjamäe rabas 6,7 meetrini. Rannikumadaliku sood on nooremad, seepärast on nende turbakiht õhem.

Enamus Tallinna looduslikke pinnavorme on teede ja elamuehituse käigus suuremal või vähemal määral ümber kujundatud või mattunud kultuurikihi alla. Viimase paksus ulatub bastionide (Linda mägi, Harju mägi, Suur Rannavärv) kohal 15 meetrini, kuid tavaliselt kõigub see 1 - 8 meetri piires. Linna äärealadel (Pirital, Lasnamäel, Kosel, Nõmmel) ja Kadriorus tavaliselt alla 0,5 meetri (skeem 5).

Skeem 5. Kultuurikihi paksus Tallinnas:

1 – 0-0,5; 2 – 0,5-1,0; 3 – 1,0-2,0; 4 – 2,0-3,0; 5 – 3,0-4,0; 6 – 4,0-5,0; 7 – 5,0-10,0; 8 – üle 10,0 m.

4.4. Vesi

4.4.1. Põhjavesi

Põhjavett kasutatakse Tallinnas, võrreldes pinnaveega vähe. Linna piires on kasutusel kolm põhjaveekompleksi: kvaternaari, ordoviitsiumi-kambiumi ja kambiumi-vendi. Mõningate puurkaevudega on avatud ka ordoviitsiumi veekompleks, mis on linna veemajanduse seisukohalt teisejärguline. Sügavaimat, kristalse aluskorra veekompleksi vett ei kasutata, kuna see on tugevasti mineraliseerunud.

Kvaternaari veekompleksi peamised varud paiknevad Ülemiste-Männiku-Hiiu liivades (joonis 3) ja kruusades ning Pelguranna ja vähemal määral ka teistes mattunud ürgorgudes, vähesel määral on kvaternaari vett ka mujal liivarikastes setetes. Mõnel pool rannikuvööndis ja ka mattunud orgude piires on vesi kõrgendatud mineralisatsiooniga.

Kvaternaari veekompleksi ja teiste veekomplekside vahel toimub mattunud orgude nõlvade piirkonnas veevahetus. Enamasti toidab kvaternaari veekompleks teisi veekomplekse, kuid kvaternaari veekompleksi, eriti selle mattunud ürgorgudes asuva osa, suurenev kasutamine võib kaasa tuua vee vastupidise liikumise, mille tulemusena võivad toimuda muutused vee kvaliteedis. Kvaliteedi muutuse suund sõltub konkreetse piirkonnas valitsevatest geoloogilistest tingimustest.

Ordoviitsiumi-kambiumi veekompleks on levinud peaaegu kogu linna piires, see puudub oma väljealal piki Soome lahe rannikut ja mattunud ürgorgude piires. Selle põhjaveekihi laiemat kasutuselevõttu takistab veevarude suhteline vähesus. Mattunud orgude nõlvade piires esineb side kvaternaari ja ordoviitsiumi-kambiumi veekomplekside vahel, mattunud orgude piires ordoviitsiumi-kambiumi veekiht toitub kvaternaarisetetes olevast veest, kuid kvaternaariveekompleksi vee suureneva tarbimise korral võib liikumine muutuda vastupidiseks. Sellega seoses on mattunud orgude piires ordoviitsiumi-kambiumi veekiht reostuse suhtes kergesti mõjutatav kuna kvaternaari põhjaveekiht on potentsiaalse reostuse poolt vähe kaitstud. Samuti on see veekiht reostuse vastu nõrgalt kaitstud rannikumadalikul, kus ordoviitsiumi veekihi kivimid on kaetud ainult kvaternaarisetetega.

Kambiumi-vendi veekompleks on levinud peaaegu kogu linnas, välja arvatud mattunud ürgorgude piires. Vee tarbimist sellest kompleksist raskendab veevarude halb taastuvus. Veevarud taastuvad kvaternaari veekompleksi arvelt mattunud orgude nõlvade piirkonnas ning ka settekivimeid läbivate rikkevööndite kaudu. Varasema intensiivse veekasutuse tulemusena tekkis ulatuslik depressioonilehter, mistõttu kompleksi veepinna dünaamiline tase langes oluliselt ning tõenäoliselt algas merevee infiltreerumine põhjaveekihi avamusalalt. Seoses veetarbimise vähenemisega ja mattunud orgude veest toitumisele on linna piires põhjaveetase taastumas.

4.4.2. Pinnavesi

Linna piires asuvad Ülemiste (9,6 km²) ja Harku järv (1,65 km²), Raku järv, Männiku järv, Tooma järv. Väiksemaid veekogudest on tuntuimad Toompea jalamil olev Snelli tiik, Kadrioru pargi Luige- ja Kirdetiik, Õismäe tiik.

Tähtsaim vooluveekogu on Pirita jõgi, mis voolab linna piires 12,3 km (Nehatust ja Irust alates läbi Kloostrimetsa, Lükati ja Pirita). Pirita jõe valgala on 731 km². Jõgi on veerikas, veetaseme kõikumine keskjooksul on 1,5-1,7 m. Pirital on veetaseme kõikumine 2,0 m, mis oleneb peamiselt merevee seisust. Suurvesi läbib Pirita jõe suudmeala ilma erilise veeseisu tõusuta. Vesi tõuseb siin peamiselt sügiseste tormide ajal koos merevee taseme tõusuga, mis on tingitud loode ja läänesuunaliste ajutuulte mõjust. Pirita jõe veetaseme suhteline kõikumine keskjooksul annab tunnistust valgala pinnase heast läbilaskvusest.

Pirita jõeorg kui maastikukaitseala on ühtlasi intensiivselt kasutatav puhkepiirkond.

Linnapiires suubuvad merre Tiskre oja, Mustjõgi, Liiva oja, Hundikuristiku oja, Varsaallika oja, Mähe oja, Soone oja, Kadaka oja, Randvere oja, Katku oja, Koha oja. Laagri kohal ja Pääsküla raba lõunaosas voolab linna lõunapiiril Pääsküla jõgi, Ülemiste järve suubuvad Kurna oja ja Vaskjala-Ülemiste kanal, Harku järve Harku oja.

Ehitamine ja kanalisatsiooni rajamine on eriti kesklinna vooluveekogusid tunduvalt muutnud (näiteks üsna veerohke olnud ja mitut veskit käitanud Härjapea jõgi on koos Mardi ojaga suletud allmaakollektorisse). Linna plaanidel, mis pärinevad 19. sajandi algusest, on näha Härjapeal suurt tiiki, mille kohal aga nüüd asub Tiigiveski park. Niisamuti on Mustamäe ja Väike-Õismäe ehitamise ajal talitatud mitme Lilleküla tasandikul voolanud ojaga.

Põhjavee looduslikeks väljumiskohtadeks on allikad.

Allikaid leidub Tallinnas õige palju, eriti paekalda, Ülemiste luidete, Mustamäe astangu ja Männiku liiviku jalamil. Klindi all asub Varsaallikas, mis toidab samanimelist oja. Ülemiste luitestik ja Järvel on rohkesti filtratsiooniallikaid, kust läbi liiva imbub maapinnale Ülemiste järve vett. Nõmme liiviku põhjavett imbub maapinnale Mustamäe jalamil. Vähesel määral on Tallinnas ka karsti: Tondi raba servas on kurisu, Kadakal kaob väike oja karstihetrisse, karstilised on ka Toompea nõlva ajutised allikad.

4.4.3. Sadevesi

Sadeveed juhitakse Tallinna linnas enamasti puhastamata kujul loodusesse, suublateks on enamasti erinevad Tallinna lahe osad, aga ka linna piirides olevad märgalad (Pääsküla ja Männiku raba, Mõigu polder jt), väiksem osa sadeveest läbib puhasti.

Kogu Tallinna linna on võimalik jagada vastavalt maapinna kalletele ja vete liikumise suundadele suuremateks valgaladeks: Mustjõe, Seevaldi, Kopli-Pelguranna, Suur-Sõjamäe ja Nõmme valgalad.

Väike-Õismäelt, Järveotsalt, Kadakalt ning osast Mustamäelt juhitakse sadeveed torustike pidi Tivoli lähistel Kopli lahte. Suurem osa Mustamäest ja Lillekülast kuuluvad Mustjõe valgalasse ning seal kogunevad sadeveed juhitakse torustiku kaudu enamasti Mustjõe oja kaudu samuti Kopli lahte. Kopli poolsaarel on mitmeid, peamiselt ettevõtete territooriumitele jäävaid sadevee laske nii Kopli kui Paljassaare lahte. Kopli poolsaarel paiknevatest tööstusettevõtetest satub sadeveega lahtedesse ka mitmesuguseid saasteaineid, peamiselt naftasaadusi.

Pelguranna suurelamute rajoonist suunatakse sadeveed tunnelkollektorisse.

Lasnamäe piirkonnas Mustakivi, Kurepõllu, Loopealse suurematel tänavatel kogunevad sadeveed juhitakse lauluväljaku piirkonnas merre.

Suurema osa Suur-Sõjamäe piirkonna sadevetest juhitakse isevoolsena Sõjamäe tunnelkollektorisse. Lennujaama ja osa Suur-Sõjamäe rajooni ning Mõigu sadeveed juhitakse Mõigu poldrisse. Osa lennujaama, Tartu maantee, Ülemiste ja Uuslinna sadevetest juhitakse läbi Kadrioru lõbustuspargi juures merre. Pirita teelt Pirita jõe piirkonnas juhitakse osa sadevett torustike abil merre.

Siiski on linnas suuri alasid, kus sadevete kanaliseerimissüsteem puudub või valguvad sadeveed isevoolselt avakraavidesse. Peaaegu kogu Nõmme sadeveed kanaliseeritakse avakraavidesse, suurematele tänavatele on rajatud ka torustikke, kust veed jõuavad Pääsküla ja Männiku rappa. Kakumäe elurajoonidest jooksevad sadeveed isevoolselt Kopli lahte. Sadevete kanalisatsiooni ei ole välja ehitatud Pirita väikeelamute piirkonda, seal kogutakse sadeveed avakraavidesse, mis on mõnel pool suletud torustikesse, mis suubuvad merre või Pirita jõkke.

4.5. Kliima

Tallinna kliimale on iseloomulik mõõdukalt külm talv, väheste sademetega jahe kevad, mõõdukalt soe, algul suhteliselt kuiv, aga teisel poolel vihmane suvi ning pikk soe sügis. Suurt mõju avaldavad Atlandilt tulevad tsüklonid, millest johtub kogu Eesti ilmastiku muutlikus. Eriti vahelduv on ilmastik külmal aastaajal, kui tsüklonid toovad lund ja sula. Soojal aastaajal põhjustab suhteliselt jahe mereõhk sageli jahedat vihmast ilma. Tsüklonite mõjule allub Tallinna ilmastik keskmiselt 200 päeval aastas, antitsükcloneile 165 päeval -

peamiselt märtsist maini ja septembris. Kõrgrõhkkonnaga kaasneb kevadel päikesepaisteline, väheste sademetega ning hiliste öökülmadega ilm, sügisel varaste öökülmadega kuiv ilm. Talviti on ka kestvat pakast.

Aluspinna mõju kliima kujunemisele avaldub esmajoones neis näitajate erinevuses, mis on iseloomulikud Tallinna territooriumi eri osadele. Mõned linna rajoonid paiknevad vahetult mererannal või on ümbritsetud merest, nagu näiteks Kopli poolsaar, teised aga asuvad 10 km kaugusel rannajoonest. Teatavasti soojeneb merevesi kevadel ja suvel ning jahtub sügisel ja talvel aeglasemalt kui maismaa. Seetõttu on aluspinnalähedase õhukihi temperatuur rannikul kevadel ja suvel madalam ning sügisel ja talvel kõrgem kui rannajoonest kaugemat olevates kohtades (joonis 4) ja (joonis 6). Näiteks aprillist kuni juunini on kella 13 ajal õhutemperatuur Lasnamäel tihti kuni 4° C kõrgem kui rannikumadalikul. Peale õhutemperatuuri erinevad rannikul veel mitmed teisedki meteoroloogilised elemendid: näiteks õhuniiskus ja tuulekiirus on seal suuremad, pilvitus ja sademed on kevadel ja suvel väiksemad, külmavaba periood pikem, lumikate õhem jne. Tuleb aga arvestada, et selline mere mõju väheneb märgatavalt rannajoonest 1-3 km kaugusel.

Peale merelähedase asendi avaldab Tallinna eri rajoonide kliimanäitajatele toimet ka reljeef, hoonestuse iseloom, tänavate kate, haljasalad jne. Üldiselt on linna tihedalt hoonestatud aladel kogu aasta keskmine ööpäevane õhutemperatuur 0,5-1,0° C võrra kõrgem kui lagedatel või hõredalt hoonestatud aladel.

Tuuline ilm on Tallinnas kogu aasta läbi, nagu see on tavaline nähe mererannikul. Ülemistel on aastas keskmiselt 20 päeva, mil tuulekiirus on 15 m/s või suurem. Kõige rohkem esineb kõva (tormist) tuult sügis- ja talvekuudel (oktoobrist veebruarini) ja vähem suvekuudel. Tormistest tuultest 36% puhub edelast, 18% lõunast, 13% läänest ja 12% loodest. Maksimaalse tuulekiiruse 23 m/s esinemine on tõenäoline igal aastal tuulevaikust on võrdlemisi harva ja sedagi peamiselt öösiti. Tallinnas mõõdetud tuulekiirustest on talvekuudel 60%, suvekuudel aga 35-40% suuremad kui 5 m/s.

Talvekuudel domineerivad lõunakaarte, kuid suvel läänekaarte tuuled (skeem 6), kusjuures kevadel ja suvel suureneb kirdetuulte sagedus. Aasta lõikes domineerivad edelatuuled. Soojal aastaajal on hästi märgatavad kohalikud maa- ja meretuuled (briisid) ja seda eriti päikesepaistelistel ilmadega: päeval puhub tuul merelt rannikule, ööseks pöördub see vastassuunda (joonis 7).

Päike paistab Tallinnas keskmiselt 1785 tundi aastas ehk 44% võimalikust päikesevalguse ajast. Selget ilma on kõige rohkem kevadel ja suvel, sügisel ja talvel on valdavalt pilvine. Summaarse kiirguse keskmine aastahulk on ligikaudu 82 kcal/cm².

Aasta keskmine õhutemperatuur on 4,7° C. Kõige soojem kuu on juuli (16,6° C), kõige külmem veebruar (-6,0° C). Temperatuuri absoluutne maksimum on 32,3° C ja absoluutne miinimum -34,4° C.

Skeem 6. Tuule kiirus ja korduvus (%).

1 – 0-1 m/s; 2 – 2-5 m/s; 3 – 6-9 m/s; 4 – 10-13 m/s; 5 – 14-17 m/s; korduvus alla 1%: 6 – 10-13 m/s; 7 – 14-17 m/s; 8 – 18-20 m/s; 9 – 21-24 m/s.

Suvekuudel sooja troopilise õhumassi sissetungimise puhul, kui sellega kaasneb tugev päikesekiirgus selge taevaga, võib juulis-augustis olla õhutemperatuur varjus kuni 33° C. Sellistel kuudel võib linna keskosas tihedalt hoonestatud aladel, tuultest varjatud kohtades, tõusta tänavate asfaltkatte, katuste ja seinte temperatuur 50-60 kraadist kõrgemale, mistõttu ka nende pindade lähedase õhukihi temperatuur võib tõusta üle 33° C. Niisugune aluspinna ja õhu erakordne kuumenemine ei ole aga iseloomulik linna territooriumi suuremale osale, sest mererannal ja Lasnamäe-Ülemiste-Nõmme ning Mustamäe elamurajoonides seda nii teraval kujul ei esine. Üldiselt on selgel ja vaiksel suvepäeval mere ääres ning linna lääne- ja põhjaosas õhutemperatuur 1-2° võrra madalam kui Pae, Hiiu, autobussijaama piirkonnas (joonis 4). Briisid mõjutavad oluliselt suviseid öiseid temperatuure, eriti tuulevaiksetel ning selgetel öödel. Juulis esineb öid, mil mere ääres on temperatuurid 3° C, Kesklinnas ja Kopli piirkonnas 1-2° C kõrgemad kui Ülemistel. Sellistes piirkondades nagu Õismäe, Hiiu, Pääsküla ja Männiku, mis on mõjustatud linna äärealadest, on õhutemperatuur 1,5-2° C kõrgem kui Ülemistel (joonis 5).

Talvisel pakasepäeval võib madalaim õhutemperatuur linna territooriumi eri osades osutuda tunduvalt erinevaks. Näiteks oli 1954. aasta veebruaris Ülemistel absoluutne miinimum -29° C, mererannal aga ainult -22° C. Üldiselt on talvel päeval ajal mereäärse piirkonna õhutemperatuur kuni 3° C võrra kõrgem kui Ülemistel (joonis 6).

Külmavaba perioodi kestus õhus on mererannal keskmiselt 175 päeva, Lasnamäel ja Ülemistel aga 164 päeva. Enam-vähem püsivad külmad algavad keskmiselt 20. detsembri paiku ja lõpevad 2. märtsil, seega kestavad need 73 päeva, kuid tuleb arvestada, et selle perioodi jooksul esineb korduvalt sulailma.

Maapinna temperatuur pilves ilmaga erineb vähe õhutemperatuurist (2 m kõrgusel), kuid selge ilmaga on erinevus üsna suur, sõltuvalt pinnase omadustest ja aastaajast. Kuivadel liivmuldadel pealispind soojeneb päeval, kuid jahtub öösel rohkem kui savimuldadel. Külmavaba perioodi kestvus maapinnal on 139 päeva, seega keskmiselt 36 päeva lühem kui õhus.

Madalamas linnaosas külmub pinnas lumikatte all talve jooksul 13-73 cm ehk keskmiselt 34 cm sügavuseni. Suuremad on külmumissügavused kõrgemas linnaosas, kus domineerivad liivmullad. Samuti külmub pinnas hoopis sügavamalt linna väljakute ja tänavate asfaltkatte all, sest neid puhastatakse regulaarselt lumest.

Vegetatsiooniperioodi pikkus, mil keskmine õhutemperatuur aastas tõuseb üle 5° C on 170...175 päeva.

Õhuniiskuses esineb olenevalt kaugusest mere pinnast selgelt märgatav vahe (joonis 8). Keskmine relatiivne niiskus kella 13 ajal suvekuudel on näiteks rannamadalikul 6-9% suurem kui linna kõrgemal alal (Lasnamäe-Ülemiste-Nõmme).

Keskmine sademete hulk aastas on 550 mm. Sademeid on kõige vähem märtsis ja kõige rohkem augustis. Sademete hulga poolest erinevad aastad üksteisest tunduvalt: 1923. aastal oli sademeid 813 mm, kuid 1900. aastal ainult 363 mm. Lühemat või pikemat kuiva ilma on enamasti kevadel ja suve algul. Lumikatte on harilikult novembri esimesest poolest aprilli keskpaigani, püsiv lumikate kestab enamasti detsembri teisest poolest märtsi lõpuni. Keskmine lumekatte paksus on 14 cm. Tuiskab keskmiselt 30 päeval aastas.

4.6. Taimkate

Looduslikku taimkatet ja mullastikku on säilinud Tallinnas ainult hoonestamata aladel, seega eelkõige linnaäärtes. Rannikumadaliku liivase pinnakattega aladel kasvab leetunud ja leedemuldadel kuiva männimetsa (enamasti nõmme- ja palumännikuid), mida inimtegevus on tugevasti mõjutanud (Pirita ja Stroomi mets). Rannavallide vahel nõgudes, luidete taga ja mujal märgades kohtades on soostunud leetmuldadel ka rabastunud männimetsa. Rannikumadaliku niiskeile peenliivamuldadele on mitmel pool rajatud aedu (Mähel, Muugal, Lillekülas).

Moreeni alal kasvab kohati männi ja kuuse segametsa ning kuusemetsa, paiguti on säilinud üksikuid tammi (Kose, ja Kloostrimetsa ümbruses, Rocca al Mares).

Niisketes kohtades panga jalamil, Harku järve ümbruses ning Tiskre oja, Mustjõe ja Pirita jõe ääres leidub soostunud kamarmuldadel niite ja puisniite, paiguti ka sanglepa ja halli lepa puistuid. Pirita orus kasvab rohkesti toomingat.

Omapärast paekalda taimkatet on Maarjamäel ja kohati mujalgi. Rusukallet katab lopsakas lehtmets, mille moodustavad peamiselt pärn, saar ja vaher. Alusmets ja rohurinne on rikkalikud. Pangajalami taimkatte lopsakus johtub toiterikkast põhjaveest. Pangajärsakul kasvab kaljupragudes lubjalembelisi sõnajalgtaimi,

kivirikke jt.

Põhja-Eesti lavamaa äärealale omaseid õhukeste huumuskarbonaatmuldadega ja kuivalembese taimkattega loodusid on Lasnamäel säilinud ainult tükati.

Nõmme ja Männiku liivikut, Ülemiste järve äärset luitestikku ning Harku mägesid katab praegugi üsna suures ulatuses männimets. Laiguti leidub seal ka kuuse ja männi segametsa, rabastuvat männimetsa ning astangute jalamil lodumetsa. Kruusa ja liiva kaevandamise tagajärjel hävinud metsa asemele on mõnel pool tekkinud kanarbikunõmm.

Tallinna territooriumil paiknevaid soid on inimtegevus palju mõjutanud. Harku soostikku ja Rae raba on püütud kuivendada ja metsastada. Looduslikus seisundis säilinud raba on säilinud vähe.

Kogu Tallinna pindalast moodustavad haljasmaad 27,23%. Suurim haljasmaade osatähtsus on Mustamäel - 43,71%, väikseim Kristiines - 8,97%. Alla linna keskmist on haljasmaid veel Lasnamäel - 12,75%, Haaberstis - 22,57% ja Põhja-Tallinnas 12,38%. Kui arvestada taimset biomassi linnaosade kaupa, siis kõige suurema osa kogu linna biomassist annab Nõmme - 29,6%. Mustamäe linnaosa haljasmaad on väikese bioloogilise efektiivsusega (linna biomassist 3,5%). Linna biomassist annab Kesklinn 19,5%, Pirita 18,7%, samal ajal kui pindalalt kolmandal kohal olev Lasnamäe annab ainult 6,7%. Puistute biomass ongi koondunud kolme metsarikkasse linna ossa - Nõmme, Pirita, Kesklinn. Väga väikese osa selle kategooria biomassist annavad Kristiine, Lasnamäe ja Põhja-Tallinn. Parkide biomassist annavad peaaegu poole Kesklinn, muruväljakutest suure osa Lasnamäe - 22,7%, õuemaadest ja aedadest Nõmme - 45,3%.

4.6.1. Hoonestatud alade taimestiku seisund

Bioloogilise seisundi hindamiseks on kasutatakse nelja kriteeriumi:

1. Biomass - iseloomustab taimkatte mõju suurust keskkonnale. Mida suurem on biomass, seda tugevam on taimkatte toime mikrokliima parandajana ja keskkonna puhastajana ning seda rohkem saab inimese kaasabita seal elutseda erinevaid elusorganisme (joonis 9).
2. Liikide arv (liigirikkus) - iseloomustab koosluste keerukust. Keerukam kooslus omab rohkem sisemisi ökonidõde, omab suuremat vastupanuvõimet negatiivsetele välismõjudele (joonis 10).

3. Bioloogiline mitmekesisus - arvestatakse lisaks liigirikkusele ka liikide osatähtsust koosluses. Kirjeldatakse ka koosluste struktuuri, rõhutades üksikute dominantide ja rohkete juhuliikide olemasolu teisejärgulisust, pidades väärtuslikuks paljude liikide enam-vähem võrdset esinemist. Iseloomustab samuti koosluste vastupanuvõimet välismõjudele.

4. Koosluste stabiilsus - hinnatakse liigilisest struktuurist lähtuvalt. Stabiilsuse tagajad on puittaimed ja looduslikud püsikud, ebastabiilsuse näitajad kultuurtaimed ja üheaastased loodusliku taimed. Stabiilsus näitab kui kergesti võib ala taimkate kaotada oma esteetilise ja ökoloogilise väärtuse (joonis 11).

Taimestiku üldseisundina vaadeldakse eelnevat nelja kriteeriumi koos (joonis 12). Heaks võib lugeda kõigi nende suuri väärtusi. Siiski võib lugeda liigirikkust ja bioloogilist mitmekesisust ka osaliselt dubleerivateks näitajateks.

Heaks on loetud suure biomassi ja liigirikkuse või bioloogilise mitmekesisusega ning vähemalt keskmise stabiilsusega alade taimestiku üldseisund.

Halvaks loeti väikese biomassi ja liigirikkuse või bioloogilise mitmekesisusega alad. Positiivseks ei loetud väikese liigirikkusega kaasnevat suur stabiilsust.

4.6.1.1. Kesklinn

Biomass - väike, kohati äärealadel suur (Kadriorg, Süda tn, Kodu tn).

Liikide arv - väike, äärealadel ka keskmine (Auru tn, Hundikuristiku piirkond).

Bioloogiline mitmekesisus - väike, äärealadel ka keskmine.

Koosluste stabiilsus - suure destruktiivse inimkoormusega aladel väike, kuni suur väiksema koormusega aladel (kooslused pole haavatavad nende suure vaesuse tõttu kuna puuduvad tundlikumad liigid).

Taimestiku üldseisund - halb kuni keskmine äärealadel.

4.6.1.2. Põhja-Tallinn

Biomass - väike tööstuskvartalites, elamukvartalites keskmine, vaid enne 1940. aastat rajatud asumites kohati ka suur.

Liikide arv - väike.

Bioloogiline mitmekesisus - väike. Pelgulinna kirdeosas suurem.

Koosluste stabiilsus - suur aladel, kus destrukttiivne inimkoormus ei ole väga suur ja kooslused pole haavatavad nende vaesuse tõttu. Keskmine tööstuskvartalites ja suure destrukttiivse inimkoormusega aladel.

Taimestiku üldseisund - halb kuni keskmine.

4.6.1.3. Kristiine

Biomass - keskmine, vaid üksikutes kohtades suur, tööstusaladel väike.

Liikide arv - keskmine, tööstusaladel väike.

Bioloogiline mitmekesisus - eramupiirkondades suur, mujal keskmine või väike.

Koosluste stabiilsus - keskmine, korrusasumites koosluse vaesuse tõttu suur.

Taimestiku üldseisund - keskmine, tööstusaladel halb.

4.6.1.4. Nõmme

Biomass - suur, vaid uuematel äärealadel keskmine (Laagri).

Liikide arv - suur, vaid ametiasutuste, tööstusaladel ning Männikul väike.

Bioloogiline mitmekesisus - keskmine, kohati ka suur.

Koosluste stabiilsus - suur, kuna kooslused on soodsa liigilise struktuuriga. Vaid tööstusaladel ja uuseramute (alates 1950. aastast) piirkondades väike.

Taimestiku üldseisund - üldiselt hea. Vaid kohati äärealadel keskmine, tööstusaladel halb.

4.6.1.5. Mustamäe

Biomass - keskmine, tööstusaladel väike.

Liikide arv - väike.

Bioloogiline mitmekesisus - keskmine. Vaatamata liigiliselt vaesele taimestikule esineb erineva koormusega aladel erinevaid murukooslusi. Istutatud puistutes puudub sageli selge dominantliik.

Koosluste stabiilsus - suur. Kooslused pole haavatavad nende suure vaesuse tõttu, destrukttiivne inimkoormus pole liiga suur. Tööstusaladel keskmine.

Taimestiku üldseisund - halb kuni keskmine, puudulik on põõsarinne.

4.6.1.6. Haabersti

Biomass - keskmine.

Liikide arv - väike, eramu ja suvilapiirkondades suur.

Bioloogiline mitmekesisus - keskmine, eramu ja suvilapiirkondades suur.

Koosluste stabiilsus - suur paneelelamute piirkonnas (kooslused pole haavatavad nende suure vaesuse tõttu), väike eramu- ja suvilapiirkondades (suur kultuurtaimede osatähtsus, väikesed krundid).

Taimestiku üldseisund - keskmine kuni halb.

4.6.1.7. Pirita

Biomass - keskmine.

Liikide arv - suur.

Bioloogiline mitmekesisus - suur, vaid kohati väga kultuuristatud aladel väike.

Koosluste stabiilsus - väike kultuurtaimede suure osatähtsuse tõttu taimestikus. Vaid vanemates asumites keskmine.

Taimestiku üldseisund - keskmine, kohati vanemates asumites hea, suurte asutuste ümber halb.

4.6.1.8. Lasnamäe

Biomass - väike.

Liikide arv - väike.

Bioloogiline mitmekesisus - väike.

Koosluste stabiilsus - suur kuna kooslused pole haavatavad nende suure vaesuse tõttu.

Taimestiku üldseisund - halb.

4.6.2. Taimkatte seisundi perspektiiv

Taimkatte seisundi prognoos on isevoolse arengu korral. Kirjeldatud on neid piirkondi, kus on ette näha taimestiku üldseisundi muutumist (joonis 13).

Kesklinn

Sadama piirkond. Senise tööstusala teisenemine ametiasutuste alaks eeldab haljastusele pööratava tähelepanu suurenemist. Vähesel määral peaks suurenema biomass, nii istutatavate puude arvel kui ka rajatavate murude tõttu. Liigirikkuse tõus on vähetõenäoline, bioloogiline mitmekesisus ilmselt väheneb, stabiilsus säilib. Üldseisund võib ikka jääda alla keskmise taseme.

Kadriori ja teised biomassirikkamad puitasumid. Senine suur puistu biomass on kujunenud eelkõige isevoolse hoolduse puudumise tagajärjel. Hoonete intensiivsem kasutuselevõtt neis majanduslikult soodsates piirkondades eeldab ka krundi aktiivsemat korrastamist ja päikesevalguse avamist tubadesse. Korrastatud majade juures on juba väga sageli kõrvaldatud olulisel määral ka puid või võra elujõuline osa. Tellitavad haljastustööd ei suurenda oluliselt alade liigirikkust, koosluse mitmekesisust ega stabiilsust.

Kristiine

Lilleküla ja Tondi. Muutused võivad toimuda eelkõige suuremate kruntidega vanemates piirkondades.

Piirkonnas võib käivituda kaks varianti:

Krundid säilivad suurtena, mistõttu võib loota seniste aiamaade ja vähehooldatud aiaosade pargilaadseteks ümberkujundamist ning puurinde tihenemist. Puistu vähesus on olnud seni piirkonna suurimaid haljastuse puudusi.

Tõenäolisem on kruntide tükeldamine ja sellega kaasnev biomassi vähenemine, bioloogilise mitmekesisuse vähenemise ja stabiilsuse kahanemine.

Mustamäe

Endise kiirabihaigla ümbruses biomassi suurenemine asutuste ümber oleva noore puistu kasvamise tõttu.

Nõmme

Võimalikud kaks arengutendentsi:

Valdav osa aedlinnast omab paikneva hoonestuse jaoks liiga tihedat puistut. Puude kõrvaldamine võib ilmselt märgatavalt ületada biomassi praegust võimalikku juurdekasvu. Teised taimkatte kvaliteedi näitajad ilmselt oluliselt ei muutuks ning haljastuse üldseisund jääks siiski heaks.

Tunduvalt ohtlikum on teine võimalik Nõmme haljastuse arengukäik. Kui majandusliku surve tõttu hakatakse veel säilinud Nõmme suuri krunte tükeldama, kaovad hoonestatud alast senised kindlad puistu säilimisalad. Ehitustegevuse ja järgneva aiakujunduse käigus oleksid suured biomassikaud, väikestel kruntidel suureneks majaomanike otsene surve ka põõsa- ja rohurinde taimestikule. Võimaliku vähese liigirikkuse ja mitmekesisuse kasvuga kaasneks järelejäänud kruntidel oluline koosluste stabiilsuse langus. Uutel äralõigetel moodustatud kruntidel võib eeldada aga ehitustegevuse käigus olemasoleva meso- ja mikrohaljastuse (põõsad ja rohttaimed) hävitamist. Senine hea haljastuse üldseisund võib seeläbi langeda rahuldavaks.

Pilliroo tänav. Toimub biomassi suurenemine uute rajatud kruntide puittaimede suureks kasvamise tõttu koos vähese rohttaimestiku liigirikkuse suurenemise või suurendamisega.

Raku endine karusloomakasvatuse ala tootmisterritooriumi maakasutuse muutumine viib igal juhul koosluste paranemisele.

Pirita

Merivälja vanemas osas toimuvad samad tendentsid kui Nõmme esimese arenguvariandi ning Kristiine linnaosa Lilleküla ja Tondi piirkonna puhul.

Lasnamäe

Esimeses kuni seitsmendas mikrorajoonis toimub biomassi loomulik suurenemine noorte puude suuremaks kasvamise tagajärjel, mis ei ole piisav taimkatte seisundi rahuldavaks muutmiseks.

4.7. Õhu ja mulla saaste

4.7.1. Õhusaaste

Tallinna Botaanikaiaia poolt koostatud töös "Tallinna haljastute olukord ja ettepanekud haljastute süsteemi arenguks" on saastatud õhu mõju hindamisel taimestikule kasutatud bioindikatsiooni meetodit (joonis 14).

Brüoindikatsiooniline kaardistamine põhineb samblas 33 keemilise elemendi sisalduse määramisel, st õhu kaudu sadenevate elementide koormuse hindamisel.

Selle tulemusel eraldub kolm tsooni:

I - tugevasti saastunud tsoon

Moodustub Kesklinna põhjaosa - sadama piirkond ja ala Narva maanteest ning Raua tänavast põhja pool. Idas ulatub tsoon Maarjamäeni, läänes Kelmiküla ja Kassisabani, hõlmates ka Pelgulinna lõunaosa. Tsoon võtab enda alla suure osa vanalinnast, edelas ka Tõnismäe ja Tatari tänava kvartali.

Sellel alal akumuleerisid samblapallid elemente kõige suuremates koguses. 9-18 elemendi sisaldus oli kõrge (As, B, Ni, Pb, V, Zn jt).

II - keskmiselt saastunud tsoon

Piir kulgeb Rocca al Mare Vabaõhumuuseumi keskosast üle Väike-Õismäe, Mustamäe ja Nõmme kuni Liiva kalmistuni, sealt põhja suunas kuni Pärnu mnt ja Järvevana tee ristmikuni, sellest kirdesse üle Kitseküla, Juhkentali lõunaosa, Sikupilli ja Lasnamäe kuni Koseni ja sealt loodesse kuni mereni Merivälja tee ja Mähe tee ristmiku kohal. Selles tsoonis, mis hõlmab suurema osa linnast, on kuni 6 elementi kõrge

sisaldusega, palusamblas aga 13-26. Ka selles tsoonis on samblapallides määrarud kõrge As, Ni, Pb ja Zn sisaldus.

III - nõrgalt saastunud tsoon

Tsooni jäävad linna servaalad - Kakumäe, Haabersti, Väike-Õismäe, Mustamäe lääneosa, suurem osa Nõmmest, Ülemiste järve kaldad, Lasnamäe kaguosa ning Pirita linnajao ida- ja põhjaosa. Selles tsoonis on kõrge kuni 6 elemendi sisaldus. Samblapallides on tsoonis määratud kõrget Al, Ca, K, Mg, Zn sisaldust.

Lihhenoidikatsiooniline kaardistamine põhineb samblike indikaatorliikide leviku ja nende seisundi hindamisel ning väljendab ennekõike SO₂ mõju samblikele. Saastetsoonid on lihhenoindikatsioonilisel kaardil eraldatud indikaatorsamblike leviku, samblikuliikidest keskmise arvu ja keskmise katvuse alusel pärnal ja vahtral.

Eraldub samuti kolm tsooni:

I - tugevalt saastunud tsoon

Sellesse tsooni jääb Kopli poolsaar. Tsooni lõunapiir kulgeb Pelgurannast Majakovski tänava kohalt Kalamaja ja Kalaranna tänava ristmikuni. Selles tsoonis samblike praktiliselt ei kasva. Puudel esines aga tugevat õhu happelist saastamist taluv rohevetikas. Õhu seisund on Kopli poolsaarel viimase kuue aasta jooksul tunduvalt halvenenud.

II - keskmiselt saastunud tsoon

Paikneb Kopli poolsaarest lõunapool. Kirdes kulgeb tsooni piir Maarjamäelt Peterburi maantee ja Saha-Loo tee ristmikuni. Lääne- ja lõunapiir kulgeb Rocca al Marest läbi Lilleküla, Rahumäe, Nõmme idaosa ja Liiva kalmistu Raudaluni.

Selles tsoonis kasvab pärnal ja vahtral keskmiselt 3,5 samblikuliiki ja samblike katvus on alla 1%. Kõige levinumad samblikud on keskmiselt saastunud tsoonis tolmusaaste suhtes kõrge taluvusega samblikud, aga ka happelist saastet taluvad samblikud. Kõigis proovipunktides esines ka tugevat happelist saastet taluv rohevetikas. Saastetundlike samblike tsoonis ei kasvanud.

Kõige vähem (2) oli antud tsoonis samblike Hirvepargi ja autobussijaama proovipunktides.

III - nõrgalt saastunud tsoon

Paikneb Rocca al Mare - Raudalu joones läänes ja lõunas ning Maarjamäe-Peterburi maantee joonest põhjas. Sellesse tsooni jäävad Kakumäe, Haabersti, Väike-Õismäe, Mustamäe, osa Lillekülast ja suurem osa Nõmmest, samuti Pirita linnaosa. Selles tsoonis on pärnal ja vahtral keskmiselt 5,6 samblikuliiki ühel puul ja samblike keskmine katvus on 10,7%. Selle tsooni kahekümnest proovipunktist leidis kolmeteistkümnes ka saastatud õhu suhtes tundlikke indikaatorsamblikke.

Suurem osa Tallinnast jääb mõlema bioindikatsioonilise kaardi järgi keskmiselt saastatud tsooni. Puhast õhku praktiliselt Tallinna piires ei leidu, seda võib järeldada nii samblike, sambla kui samblapallide analüüside tulemuse põhjal. Sama näitab ka kõige vähem saastatud piirkondade nimetamine Tallinnas nõrgalt saastatud tsooniks. Puhtaima õhuga on nii sambla kui samblikukaardi põhjal Haabersti linnajao põhja- ja lääneosa, Mustamäe lääneosa ja suurem osa Nõmmest (va kirdeosa), samuti Pirita põhjaosa. Siiski näitavad samblikufloora muutunud liigiline koosseis pärnal ja vahtral ning männil kasvavate samblike kahjustused õhu happeliste saastajate mõju ka nendes piirkondades. Samuti oli nii samblas kui samblapallides mõnede elementide sisaldus suhteliselt kõrge.

Erinevatel bioindikatsioonilistel saastekaartidel ei lange tsoonid küll kokku, kuid selles ei ole antud juhul vastuolu, sest samblikud ja samblad näitavad erinevate saasteainete mõju.

4.7.2. Mullasaaste

Tallinna piirkonna muldade keemilise koostise uurimistel on selgunud, et linna keskosa hõlmaval alal on keemiliste elementide sisaldus looduslikust suurem (joonis 15). Suur on plii, tsingi, vase, hõbeda ja tina, üksikutes proovides ka arseeni, nikli ja kroomi sisaldus.

Keskkonda saastavad tööstusettevõtted, sõidukid ja inimeste olmetegevus. Mulla saastamise seisukohalt on olulised eelkõige mullale sadenevad tolmu ja tahm. Kirjanduse andmetel saastavad linnade mulda plii, tsingi ja vasega (need on iseloomulikud ka Tallinnale) metallitöötlemise tahked jäägid, olmejäätmed, plii puhul ka autode heitgaasid. Tallinnas on pliid, tsinki ja ka vaske mõnes kohas mitu korda rohkem isegi taimedele ohtlikust piirist. Mangaani, kroomi, nikli ja vanaadiumi vähene sisaldus mullas tuleneb arvatavasti kivisöe ja masuudi põletamise suhteliselt vähesest mõjust.

Metallide rohkus halvendab mulla enda sanitaarset seisundit, mis väljendub mikroorganismide hulga vähenemises ja vastavalt ka mulla viljakuse kahanemises. Linnataimestik, mis niigi kipub kiratsema, võib kudedesse imenduva rohke metalli tõttu haigestuda või lausa kuivada. Lisasurveguriks võib saada põuane suvi.

4.8. Tallinna haljastu kujunemine

Tallinna aedade ajalugu on sama pikk kui linna kujunemise ajalugu. Arheoloogilised kaevamised vanalinnas on esile toonud rohkesti aedade jäänuseid keskaegsetel kinnistutel. Nii näiteks on vanalinna IX kvartalis (praegu linnateatri maa-ala) tehtud arheoloogilistel töödel mainitud peaaegu pooltel kinnistutel aedade olemasolu. Keskaegse aia jäänused tulid välja ka 1997-1998. aastal teostatud arheoloogiliste kaevetööde alalt Sauna tänava kvartalist, kuhu kavatseti rajada Vanalinna teatri hoone. Üldiselt on olnud Tallinna vanalinn tiheda hoonestusega asum, mis E. Viiroki andmetel keskajal "ilma suuremate aedadeta".

Tallinnas on keskajast meie päevini säilinud kahes raamatus unikaalne informatsioon: 1868. a "Der revalische Rosengarten" - Beiträge zur Kunde Ehst-, Liv- und Kurlands autor E. Pabst, Verlag von Lindfors' Erben, samuti "Der Herbarius- Codex des Revaler Stadt- Archivs und ein Blick auf die ehstländischen Klostersgärten im Mittelalter" Beiträge zur Kunde Ehst-, Liv-, und Kurlands, fünftes Band, autor E. Amelung 1900.

Esimesi märkmeid Tallinna avalike aedade kohta leidub orduaja algusest, mis oli Tallinna kui hansalinna õitseae. Esmakordselt mainitakse linna avaliku aia olemasolu 1369. aastal. Selle asukohta pole aga seejuures nimetatud. Pisut hilisemast ajast on Balthasar Russovi kroonikas juttu kahest avalikust aiast.

Roosiaed (Rosengarten) asus Rannavärava juures Paksu Margareta ees, millest varasem viide pärineb juba 13. sajandist. suurgildi kaupmehed olid ala veidi mullavedamisega tõstnud, sealt avanes seetõttu vaade merele. Aed oli piiratud kivimüüri ja sinna viis käsipuudega kivitrepp. Aia keskel kasvas suur pärn, mille võra puhastati igal aastal. Liivi sõja ajal (1569-1571) muudeti Roosiaed kahurite laskepaigaks, kust pommitati Tallinna sadamat ründavaid sõjalaevu. Sellega aed hävitati.

Papagoiaed (Papagoiengarten) on asunud Rannaväravast teisel pool ja on tõenäoliselt identne hiljem mainitud Nunnekoplis (Süsternkoppel) asunud aiaga, mille linn omandas 1400. aastal, et sinna avalikku aeda rajada.

Teiste andmete järgi on juttu linna avalikust aiast Nunnevärava ees 1431. aastal, mille nimeks Büchenschützengarten ja kust kena trepp Toompeale viinud.

Linna avalikud aiad olid linnarahva lõbustuskohtadeks, kus sai mõnusalt vabas õhus kohvi juua ja noorus tantsumurul tantsida. Kevadeti korraldati siin traditsioonilisi Maikrahvi valimisi (Maigrafenfest), millega kaasnenud vibulaskevõistlused olid linna kõrgklassi suursündmuseks.

Ka väljaspool linnamüüre asus palju eraaedu, mis olid koondunud põhiliselt linnavärvate lähikonda. Ulatuslikumalt hakkasid eraaiad kujunema linnamüüridest väljapoole 17. sajandi alguses, kui vaba aega hakati senisest enam sisustama aiandusega tegeldes. Nii on teada, et 17. sajandi keskel oli linnamüüri ümber kuni 150 ha linnakodanike aedade all.

Need aiad kujutasid endast esialgu köögivilja-, puuvilja- ja humalaaedu, kuhu kaevati ka kalatiike, hiljem hakati püstitama varjualuseid ja abihooneid ning mõne aja möödudes lisandusid väiksed eluhooned. Arhiivandmete järgi võib oletada, et vähesel määral tegeldi ka iluaiandusega. Nii hakkasid kerkima linnamüüride taha eeslinnad.

Tallinna vaade 17. sajandil

Sõjapidamistehnika arenedes ja linna kaitsevõime tugevdamise vajadusest tingitult piirati keskaegne linn lisaks olevale linnamüürile veel ka võimsa paekivist bastionide vööndiga, mille ette kaevati vallikraav ning selle ette omakorda muldkindlustuste vöönd. Bastionid haljastati, et linna ümber tekiks elusloodusest mittepõlev kaitsevöönd. 1728. aastast alates ilmusid Tallinna fortifikatsiooniplaanidele puud. Plaanidelt nähtub, et puud olid istutatud selliselt, et nad ei seganud esplanaadi nähtavust ega takistanud mõjuva tule suunamist vaenlase pihta, küll aga pakkusid varju vaenlase pilkude eest.

Selleks toodi laevadega sisse Hollandist lääne- ehk hollandi pärn /Tilia x vulgaris/ milledest Harjumäel tänagi kasvamas hindamatu väärtusena veel kuus originaalpuud.

Tallinna kindluse ja linna hoonestuse generaalplaan 1825. aastal

Jõukamad linnakodanikud omandasid suuremaid maatükke 17.-18. sajandil ka linnamüürist kaugemal, kuhu asuti suveajaks kogu perega elama, nii kerkisid linna lähisteleva suvemõisad saksakeelsete nimedega "Lufthof" või "Höfchen". Protsess jätkus aktiivselt ka 19. sajandil.

Näiteks võiks tuua Girard de Sucantoni suvemõisa Villa Lucca Tabasalus (1731), samuti raehärra H.v.Drentelni suvemõisa Lasnamäe paekalda järsakul koos lubjapõletusahjudega. Viimase kinnistu omandas 1714. aastal tsaar Peeter I ning laskis selle ümber ehitada 18. sajandi baroki põhimõtete järgi praeguseni säilinud Peetri majaks. Täna on see hoone säilinud küll tugevasti muudetud kujul ja poole väiksemana. Peetri majakesega ansambelis on olnud ka proportsioneeritud barokkaed.

18. sajandi aedadega suvemõisatest võiks mainida tähtsamatena Stoppel's Höfchen'it (hilisem Diakonisside haigla, praegu Magdaleena haiglaga piirnev park), Fahrenholzsches Höfchen, Erbe's Höfchen, Dunten (Tondi sõjaväelinnaku ala), Springthal jne. Paldiski mnt piirkonna suvemõisatest võiks mainida Wittenhofi, Löwenruh, Charlottenthal, Blankenthal, Schwarzenbeeki (Mustjõe), Winkler's Höfchenit (Seevald) jt.

22. juulil 1718. a. alustas Peeter I Kadrioru (Catharinenthal) barokkpargi rajamist alale, kus enne seda paiknes viis suvemõisa krunti. Kohta nimetati Fonnioruks (Finnenthal). Toid juhtis itaallasest arhitekt Niccolo Michetti, kellele see oli esimeseks suureks tööks siinses regioonis.

Kadrioru pargi plaan 1823. aastast

Luksusliku barokkpargi saamisloost, selle eri ajastutel ja stiilis loodud osadest ning lähimineküla seisundist annab hea ülevaate Heiki Tamme koostatud raamat "Kadrioru - loss ja park" (Valgus 1988), samuti Jüri Kuuskemaa barokkpargi taastamise aluseks koostatud ajalooline ülevaade 1999. aastal (Tallinna Kommunaalameti tellimus). 1999. aastal läbiviidud arheoloogiliste uurimiste tulemusel selgus, et lilleaeda avanev kaskaad pole 8 meetri laiune, nagu see on Michetti säilinud originaaljoonistel, vaid maapõuest tuli välja 28 meetri laiuse hästisäilinud barokse veekaskaadi põhi, mis oma suurejoonelisuses on võrreldav mistahes Euroopas väheste säilinud barokkparkide omaga. Seega on kindlad tõendid Kadrioru barokkpargi suurejoonelisusest ja erakorralisest väärtusest, kui lisada veel samadest väljakaevamistest ilmsiks tulnud fakt, et 1930. aastatel põhiliselt hobukastanitega täisistutatud barokse alumise aia (lossi esise aia) teedevõrk ja purskkaevude kohad on säilinud oma esialgses mahus, mitte uue rajamise käigus hävitatud. Alumist aeda piirava ringkanali põhjapoolne serv oli välja kaevatud juba 1990. aastate keskpaigas.

Kadrioru pargile järgneb vanuse poolest Falkpark. See rajati 1850-ndatel aastatel suurmaaomanik H. Falk'i poolt ilusa tiigi (Färbersteich) kaldale. Hiljem tiik täideti, 1930. aastatel sai park avalikuks aiaks ja lõplikult tänaseni säilinud näo.

1866. aastal omandas Kanuti Gild praeguse Vene Kultuurikeskuse kõrval oleva krundi ning hakkas sinna rajama nn. Püha Kanuti Gildi aeda.

1857.-1858. aastal antud linnavalitsuse korraldustest algab bastionaalvööndi ümberkorraldamine avaliku kasutusega pargivööndiks (nn Volkspark), Nunne ja Rannavärvate vahel 1864. aastast alates. Kui eelnev aiakunsti ajalugu kogu Euroopas koosnes eraaedade ajaloost ansambelis lossidega, mis hiljem sageli antud avalikuks kasutuseks ja sageli munitsipaalomandisse, siis avaliku kasutusega aedade (ka parkide) ajalugu algab just keskaegsete linnade baroksete linnakindlustusvööndite haljastamisega industriaalühiskonna alguses. Venemaa keisri Aleksander II poolt kinnitati 23. juulil 1876. aastal Tallinna muldkindlustusvööndi haljastamise planeering. Kinnitamise juures on keiser avaldanud arvamust: "...juhul kui maastik lubab, oleks soovitatav rajada neil uutel aladel puisteed Riia olemasolevate puisteede eeskujul".

Kiirelt kasvavates linnades ilmnes vajadus linnaelanike vaba aja veetmiseks vabas õhus. Esimest korda mainitakse aiakunsti ajaloos sel ajal ka aedade - parkide seotust linnaelanike hügieeniliste aspektidega. Rahvapargid (Volkspark) projekteeriti läbi tol ajal valitsenud maastikuaia (meil ka inglise pargiks nimetatud) stiilipõhimõtetest lähtuvalt, sisaldades seejuures terve rea kohustuslikke funktsioone, et need linnakodanike poolt kasutust leiaksid.

Nii pidi bastionaalvööndisse rajatud pargis olema laadaplats (meil Tornide väljakul), igapäevane turg koos turuhoonega (meil Estonia taga), tenniseväljakud (Harjuorus), samuti palliplatsid ja võimlahoone (meil Harjuoru võimla), lastepark (Jaani kiriku kõrval), samuti neid funktsioone ühendavad või iseseisvad jalutuspargid (meil Hirvepark jt haljasvööndi osad).

Kirjeldatud haljasvööndi lõpetas kõikjal ringpuistee - meil Estonia, Põhja- ja Toompuisteedena jälgitav. Kogu vanalinna ümbritsev haljasvöönd omab üle-euroopalist tähtsust, kuna on suures osas tänapäevani säilinud, seetõttu on see ala koos Tallinna vanalinnaga kantud ülemaailmsesse UNESCO kultuuripärandi nimekirja.

Eraldi tähelepanu väärib Kaarli puistee kui eelpoolmainitud haljasvööndiga külgnev esplanaad, mis istutati praktiliselt samal ajal kui Champs- Elysee Pariisis (valmis 1858) ja Unter der Linden Berliinis. Tõsi, viimase esimene ehitusjärjekord on Berliini linna plaanil jälgitav küll juba 1770. aastatel, mil see ühendas keisri residentsipaleed ja Tiergarteni jahiparki. Tsaari 1856. aasta ukaasi järgi istutati Helsingisse Esplanaad.

Vaade Kaarli puisteele 1933. aastal

Tallinna vanimaks säilinud puisteks tuleb lugeda 1850-ndatel aastatel rajatud Toompea tänava äärset, mis istutati pärast ülestõstetava silla likvideerimist ja vallikraavi täitmist muldkehaga sellel suunal.

19. sajandi lõpul rajati veel Roheline turg (1893), Kadrioru maastikupargi osa, sajandivahetusel anti aiandusseltsi valdusse Harjumägi, millega seal kaasnes suur liigirikkus.

20. sajandi alguse industrialiseerimisega kaasnenud kiire urbaniseerumisprotsess importis Inglismaal sündinud Ebenezer Howardi aedlinna idee (Letchworth, Welwyn) Eestisse: nii sündis Nõmme, hiljem teisedki aedlinnaaadsed asumid Lilleküla, Pirita, Merivälja.

1930. aastatel kavandati palju, sellest jäi aga palju rajamata. Mainida tuleb aga Kadrioru rahvapargi osa, Kubernerite aeda, Tornide väljaku laadaplatsile haljasala rajamist, Hirvepargi lõplikku nägu, Politseiaeda, linnaosade avalikke parke Nõmmel, Meriväljal jne. Kõigis 1918-1940 aastail koostatud linna ehitusplaanides oli ette nähtud endistel bastionidel oleva haljastuse laiendamine ja korrastamine, eesmärgiga luua ümber vanalinna katkematu roheline vöönd. 1921. aastal alustati Kaarli kiriku ümbruse, Schnelli tiigi ja selle ümbruse ning Toompea kalda korrastamist ja kindlustamist.

1929. aastal kirjutab "Waba maa": *"Eile alustati tööd Falgi aia planeerimiseks. Linnawalitsuse töölised asusid korraldama mänguplatse lastele, mis selle senini võrdlemisi korratuses olnud aia muudavad mudilastele armsaks mängukohaks ...20 töölise töötavad iga päev ka Toompea nõlvakul ja Schnelli tiigi ääres...Toompea mäe nõlvakul tehakse jalutusteed, mis on määratud publiku jaoks."*

Haljastustöödest 1936. aastal kirjutatakse: "Roheline vöö ümber Tallinna arendub järjekindlalt. Uus väljak Rannavärava tee ja Merepuistee poolses osas on planeeritud ja tasaseks tehtud ning tuleval kewadel kasvab siin juba muru. Käesoleva hooaja jooksul rajatakse väljakust läbi teerajad, millega avaneb jalakäijatel otseühendus Rannavärava teelt Merepuistee sadama poolsesse ossa. ...Uus väljak on ühtlasi viimaseks lüliks kesklinna ümber olevale rohelistele platside vööle."

Oma 1939. aastal ilmunud artiklis iseloomustas Anton Soans, kes koos Alar Kotliga tegi 1930. aastate teisel poolel suurt tööd roheline vööndi kavandamisel, selles vallas tehtut järgmiselt: *"Tallinna linn arendab järjekindlalt ühtekuuluvat haljasvööndit ümber vanalinna - tuletagem meelde Tornide väljakut, uusi avalikke iluaedu Rannavärava juures ja Vismari tänava ning Toompuistee ääres - ostes selleks isegi kokku erakrunte ja lammutades eraehitisi."*

Sõjajärgsest ajast tuleks eelkõige nimetada Kanutiaia pargi pseudoklassitsistlikku lahendust Mere puiesteel (endine Ohvitseride maja aed), samuti Estonia teatri esist skvääri, mis ulatub välisministeeriumi hooneni. 1947. aastal likvideeriti linna keskel olev Estoniaga külgneva nn uus turg ning hakati rajama haljasala, mis 1955. aastal sai nimeks 16. Oktoobri Väljak. Park rekonstrueeriti 1970-ndate aastate alguses. Pärast A. H. Tammsaare monumendi rajamist 1978. aastal on ala hakatud kutsuma Tammsaare pargiks.

1975. aastal koostatud Rahvaste Sõpruse pargi projekt on realiseerunud osaliselt. Pargiala haarab suure osa linna idapoolsest ranna-alast, alates lauluväljakust kuni Maarjamäe memoriaalansamblini. Pargikavandi autorid (A. Kotli, H. Sepmann, H. Sepp) liitsid ühtseks tervikuks erinevatel aegadel rajatud üksikobjektid (lauluväljak, näitusepaviljonid, krahv Orlov-Davõdovi mõis).

Rahvaste Sõpruse pargi projekti skeem 1975. a

1960. aastatel alanud mikrorajoonide ehitusega kaasnes ka nõukogude ehitusnormide järgne haljastute projekteerimine nendes. Rajamiseni aga eriti ei jõutud, erandiks on Õismäe, kus arhitektide ideaallinna ideest kantud planeeringu südames on veekoguga haljasala. Mikrorajoonides haljastati küll elamute lähim ümbrus. Liigirikkam ja vesisel liivapinnasel on parimad tulemused selles osas Mustamäel.

Praegu on kõige olulisem olemasoleva rikkaliku aiakunsti ajaloopärandi säilitamine, parkide rekonstrueerimine ja nõukogudeaegsete mikrorajoonide haljastuse ülevaatamine.

4.9. Tallinna haljastute süsteemi kavandamine

20. sajandi Tallinna mitmetes eri ajajärgude generaallaanides on tähelepanu pööratud rohestruktuuride omavahelisele seotusele.

E. Saarse Tallinna generaallaanide võistlusprojekti skeem 1913. a

Sõjajärgse perioodi esimene Tallinna generaallaan koostati aastail 1945-46, täiendati 1950-52 ning kinnitati 1952. aastal.

Tallinna linnaehituslikest puudustest, mis tuli kõrvaldada generaallaanide projektis oli teiste hulgas märke haljasstruktuuride kohta:

"...Vanalinna ümber olev haljasvöönd on osaline; mitmes linnaosas puuduvad avalikud haljasalad ja olemasolevad ei moodusta ühte tervikulist süsteemi..."

Tallinna 1953. aasta generaalplaani skeem

Tallinna 1971. aasta generaalplaani kohaselt kavandatav linna haljastussüsteem tugines neljale põhielemendile, mida pidi tunduvalt arendatama. Esimene element - linnasisesed ning linnalähised metsapargid; teine - nn roheline kaar, mis ida pool algas Kose-Kloostrimetsa metsaparkidest, kulges piki Lasnamäe ja Mustamäe ja Harku kõrgendike äärt ning lõppes Rannamõisa pangal; kolmas - olemasolevad ning perspektiivsed rannaäärsed haljastatud alad: Pirita, Kadrioru, Rannapark kesklinnas, Kopli lahe rannaalad; ning neljas - vanalinna endise muldkindlustusvööndi pargiala. Generaalplaani nägi ette nende nelja elemendi baasil neid ühendavate ja liituvate roheliste kiilude ning puiesteede abil linna ühtse haljastussüsteemi kujundamist.

Tallinna 1971. aasta generaalplaani haljastussüsteemi skeem

Tallinna üldplaneeringu 2010 koostamise käigus on Tallinna Botaanikaäed välja töötanud "Tallinna üldplaneeringu haljas- ja puhkealade võrgustiku skeemi" (1998), mis on aluseks ka käesolevale tööle.

Tallinna linna metsade kasutamise reguleerimise kohta on andmeid juba 13. sajandist, mil Taani kuningas Erik VI Menved keelas Tallinna lähedastel saartel puude raiumise kütteks, tarbepuuks ja söepõletamiseks, lubades seda vaid Tallinna linnusele ja linnale.

Tallinna raad on samuti 14-16. sajandil mitmeid kordi metsa raiumist reguleerinud (eelkõige Tallinna linnale kuuluvatel saartel).

Metsade rajamise kohta on märges 17. sajandist, mil Tallinna raad sõlmis Telliskopli (Kopli) rendilepingu Hans Dehniga, kes pidi muuhulgas metsastamist soodustama ja 300 noort tamme istutama. 1633. aastal renditi Telliskopli kahele rentnikule 30 aastaks, nad pidid seejuures metsa taastamiseks istutama 600 tamme (Telliskopli mets hävis 1570. aastal Liivi sõjas).

Ajavahemikul 1703-1722 keelati korduvalt Peeter I määrustega eraisikutel tammede, jalakate, vahtrate, saarte ja mastimändide raiumine. 1723. aastal keelati igasugune metsaraiumine Tallinna ümbruses, Paldiski ja Riia tee ääres ning kästi ametisse panna metsa järelevalvajad. 1790. aastal pani Tallinna asevalitseja Wrangell rüütelkonna palvel maksma mõningad metsahoiu- ja kaitsemäärused. Need olid suures osas seotud

metsade tuleohutusega, kuid nõudsid ka uute metsade rajamist ja noore metsa kaitset.

19. sajandi keskel alustati esimesi katseid Tallinna ümbruse luidete metsastamiseks. 1860-ndatel aastatel hakati Viimsi mõisa eestvõttel istutama Pirita rannäärset metsa, mis tänapäeval paikneb Merivälja tee ja mere vahel ligi 2,3 km pikkuselt. Istutus teostati kolmes jaos, noorem, Pirita jõe poolse metsaosa on istutatud 20. sajandi algul. 1879. aastal alustati Ülemiste järve äärsete liivikute metsastamisega.

1925. aastal võeti vastu Eesti Vabariigi suvitus- ja ravitsuskohtade seadus, mis reguleeris ka metsakasutust. Seadust täpsustati 1926., 1929. ja 1936. aastal täiendavate määrustega. Tervishoiu huvides võeti kaitse alla Tallinna ümbruses Pirita, Kose, Merivälja, Liiva, Harku, Haabersti ja Kurna metsa kõrval ja Nõmme linn.

Ajavahemikul 1927-1939 toimus Iru liivikute metsastamine umbes 60 hektari ulatuses ning Mustamäe tuiskliivade kinnitamine mattidega katmise ja metsaistutuse abil umbes 30 hektari ulatuses. Kaitsemetsade alla maastiku ilu hoidmise seisukohalt võeti 14 objekti seas 1937. aastal kaitse alla ka umbes 3 ha suurune puistu endises Kadaka külas (praegune Mustamäe). Eesmärgiks oli kaitsta Mustamäe jalamit külmade tuulte eest.

Sõjajärgsel perioodil on ümber Tallinna linna kulgevat haljasvööndi mitmel korral reguleeritud. Juriidiliselt loodi see 1945. aastal. Tallinna ümbruse metsi majandas alates 1947. aastast Tallinna Rohelise Vööndi Metsamajand, mille koosseisus oli tolleaegsete metsakategooriate järgi 21 700 ha I grupi metsi ja 9 000 ha roheline vööndi metsi.

1959. aasta metsakorraldusega suurendati vastavalt alasid 27 700 ja 15 400 hektarini.

1965. aastal oli roheline vööndi üldpindala 27 300 ha, parkmetsi 10 000 ha.

1974. aasta metsakorraldusega planeeriti 32 parkmetsa üldpindalaga 17 200 ha.

1994. aastal toimus Harju maakonna riigimetsade korraldus, kusjuures rohelist vööndit hõlmavad Jägala, Viimsi, Saku ja Vääna metskondade maad oli üldpindalaga 36 200 ha, sh metsamaa 27 900 ha, hoiumetsad 9 746 ja kaitsemetsad 3 697 ha.

Uuemad ettepanekud Tallinna haljasvööndi planeerimiseks on tehtud OÜ Ecomani 1998. aastal koostatud töös "Tallinna ja Tallinna lähiümbruse omavalitsuste haljasvööndi ja puhkemetsade planeerimine".

4.10. Haljastute olemasolev olukord

Kogu Tallinna pindalast moodustavad haljasmaad 27,23%.

Haljasalad ja metsad jaotuvad Tallinna linnaosade vahel ebaühtlaselt (joonis 16). Kõige vähem on haljastuid Kristiine linnaosas (8,97%) ning kõige rohkem Nõmme linnaosas (erinevus 15 kordne). Palju on haljasmaid Mustamäe linnaosas (43,7% territooriumist), Nõmmel (36,8%) ja Pirital (34,1%). Haljasmaad hõlmavad vähe territooriumist Kristiines (9,0%), Põhja-Tallinnas (12,4%), Lasnamäel (12,7%).

Suhteline haljasmaade rohkus iseloomustab visuaalselt kõige paremini linnaosade haljastuslikku kujundust. Tallinna rohelised linnaosad on Mustamäe, Nõmme ja Pirita. Väga halvasti on haljastatud Kristiine, Põhja-Tallinna ja Lasnamäe linnaosad. Kui lähtuda kriteeriumist, et lühiajalise puhkuse veetmiseks peaks lähim park (haljasala) asuma elamust 300 m kaugusel, siis linnaosades on parkide puudus järgnevatel piirkondades:

Kristiines - Tondi, Tedre-Endla, Linnu tee - Nõmme tee piirkonnas,

Põhja-Tallinnas - Kolde-Ristiküla, Paljassaare poolsaare, Sõle-Kari-Sitsi elamute piirkonnas,

Mustamäel - Kadaka-Laki piirkonnas,

Lasnamäel.

Haljasmaade kvalitatiivse (ökoloogilise väärtuse) ja stabiilsuse annab nende biomassi kogus pinnaihihikule. Sellest aspektist lähtuvalt on kõige stabiilsemad haljastud Nõmme linnaosas ja Kesklinnas. Suure biomassi mainitud linnaosadele tagavad suurepindalised ja terviklikud metsad. Tallinna linna parkide biomassist peaaegu poole annab Kesklinn (49,4%), muruväljakutest suure osa Lasnamäe (22,7%), õueaiamaadest ja aedadest Nõmme (45,3%). Kogu Tallinna taimsest biomassist annavad 57,7% puistud (metsad ja pargid), 22% hoonetevahelised alad ja 6,6% õue- ja aiamaad.

Maastikuarhitektuuriliselt on tänapäeval hinnalisemad haljastute kompleksid ümber vanalinna ning Narva mnt - Pirita tee ümbruses.

Vanalinna ümbrisev haljasvöönd on rajatud bastionidele ja muldkindlustustele enam kui 100 aastat tagasi ning on väga tüüpiline paljudele hansalinnadele (Greiner, Gelbricht 1975). Haljasvööndi tähtsamate parkide olukord on rahuldav kuni hea. Siin kasvavad rikkaliku kõrghaljastu kultuurkooslused, murud ja lillepeenrad

on hooldatud. Rajatud on kõnniteid, paigaldatud valgustid jm puhkuseks vajalik.

Kuigi Kesklinna puistute üldseisundit hinnatakse rahuldavaks, on viimase 15 aasta jooksul olukord halvenenud - 60% puistutest on ülevananenud. Palju puid on välja langenud Mere, Toom- ja Kaarli puistutest. Halvas olukorras on Rannavärava park ja Kanuti aed. Rekonstrueeritud on Harjumägi, töid on teostatud Toompea nõlvadel Tornide Väljaku piirkonnas.

Maastikuarhitektuuriliselt tõuseb esile haljastute kompleks Narva mnt - Pirita tee ümbruses. Piirkonda iseloomustab eri ajaperioodide maastikukujunduse ideed ning teostused 1718. aastast kuni tänapäevani. Metsade, parkide haljasalade seisundit võib heaks lugeda. Kadrioru pargis viiakse läbi rekonstrueerimistöid. Lauluväljak, Näituste väljak, Maarjamäe memoriaal on pärast II maailmasõda rajatud maastikulised objektid, kus puistud on suhteliselt noored ning nende seisund on hea. Lillepi metsapargi esteetiline seisund ei ole hea. Pirita Purjespordikeskuse haljasalad on valdavalt heas seisundis, samuti Kose ja Kloostrimetsa metsad. Ulatuslik roheline ala - Pirita jõe ürgorg - on looduskaitse all ning samuti on kaitse all paekalda lõik Urva tn pikendusest kuni Kose teeni.

4.10.1. Parkide seisund

4.10.1.1. Bioloogiline hinnang:

- parkide taimsed komponendid on suures osas Tallinna parkides vananenud; enamik (üle 50%) bastioni vööndi parkide ja kalmistuparkide, samuti osa Kadrioru pargi puudest on jõudnud küpsesse ikka, ca 20% puudest on raugaeas; suur osa lühiealisemast põõsarindest on parkides nõrgenenud või hävinenud;
- osa vanemaid parke (näiteks Kalamaja kalmistupark) on metsailmelised ja tiheda puurindega, mistõttu alumised rinded puuduvad või on liigiliselt vaesunud;
- kalmistutega seonduvat haljastuse arengukava ei käsitle, kuna see on reguleeritud Tallinna Linnavolikogu 20. detsembri 2004 määrusega nr 59 Tallinna kalmistute arengusuunad aastani 2012;
- murud ja rohumaad on paiguti tugeva surve all ning kahjustunud, liigirikaste looduslike ja poollooduslike niidukoosluste pind on väike.

4.10.1.2. Esteetiline hinnang

- parkidele iseloomulikud komponendid nagu teed, istekohad, valgustus, tiigid ja kanalid on suures osas vananenud või vajavad täiendamist;

- parkide aktsentliigid on osaliselt hävinenud või varjatud teiste liikide poolt, mistõttu pargi atraktiivsus on oluliselt vähenenud.

4.10.1.3. Sotsiaalne hinnang:

- parkides puudub turvalisus, samuti satuvad valve puudumisel vandaalitsemise ohvriks pargirajatised ja taimestik;

- enamikel parkidel puudub praeguse planeeringu näol sotsiaalne sihtgrupp, mistõttu enamik pargialasid on kasutusel ekstensiivselt, olemasolevad struktureeritud pargid (Kadriorg, Lembitu park, Politsei aed, Tammsaare park) on ülerahvastatud.

4.10.1.4. Ökonoomiline hinnang:

- parkide hooldus- ja rekonstrueerimine on alafinantseeritud.

4.10.2. Tänaväärsete haljastute seisund

Tänaväärne haljastu peab tagama liiklusohutuse ja vähendama teelt lähtuvat saastet. Tänaväärset haljastust pole eriti liigrikkad, tavaliselt on tegemist monokultuuridega (pärnad, vahtrad, hobukastanid). See loob soodsad tingimused taimehaiguste levikuks.

Tallinna tänavahaljastud on erineva vanusega ja liigilise koosseisuga ning vanemad neist on kujunenud välja pika aja jooksul. Paljud puud on raugaeas ja ülevananenud, neid on hävinud otseselt teede ja tänavate laiendamisel (Balti jaama ümbrus, Paldiski maantee, Põhja puistee) ning kaudselt - haiguste, vanaduse ja vigastuste tõttu (Kaarli ja Mere puistee). Kohati on puud täielikult hävinud (Tartu maanteel, Lubja-Mäekalda tänavate piirkonnas) või kiratsevad aastaid (Kopli trammi lõpp-peatus).

Linnast väljuvate tänavate äärne haljastus on lüklilik ja kohati nähtava saastekahjustusega. Paremas olukorras on uutes elamurajoonides olev tänaväärne haljastus, kus puud on veel noored ning pole jõudnud kahjustuda. Noored tänaväärset puud on rahuldavas või isegi heas seisundis suurtes elamurajoonides Mustamäel ja Õismäel. Paljudes kohtades, kus on intensiivne liiklus, on tänaväärset haljastust mitu korda uuendatud (Vabaduse puistee lõigud). Kõige ulatuslikumad istutused on tehtud Tammsaare tee pikendusel,

Vabaduse väljakul, Tõnismäel. Kuna nendes kohtades on liiklusintensiivsus suur, vajavad puud hooldust mitu aastat peale istutamist, eriti kastmist suveperioodil.

4.10.3. Suurte elurajoonide haljastud

Võrreldes tänavahaljastutega on elurajoonide haljastud paremas seisundis. Kuna need ei asu vahetult tänavate ääres ja on kaitstud majade või tänavääärse haljastusega, ei kahjusta neid liiclussaaste.

Elurajoonide haljastud kujutavad endast majadevahelisi haljasalaid suurte murupindadega, kus on teed ja rajad jalakäijatele, laste mänguväljakud, puhkealad puude ja põõsastega. Elamu lähiümbruse haljastud moodustavad asumi haljastu, mille kasutajateks on enamasti lapsed ja vanurid. Seega peaksid need haljastud olema kaitstud müra, tolmu ja muu saaste eest ning võimaldama puhkuse ja vaba aja veetmist peamiselt vähe liikuvatele elanikele.

Haljastud on suuresti sõltuvad antropogeensest mõjust (rajamisjärgne hooldus, mehaanilised vigastused, tallamine), samuti kasvutingimustest (ebasobiv pinnas Lasnamäel, tugevad tuuled) ja liigilisest koosseisust (näiteks on Mustamäel palju kaski, mis on küll kodumaine liik, kuid pole linnas pikaealised ning nende koorevigastused paranevad halvasti).

Suurelamutega hoonestatud alade haljastus on suhteliselt monotoonne ja kaootiline. Esialgsed teed ja rajad ei ole planeeritud praktilisi liikumissuundi arvestades ning seetõttu ei leia kasutamist. Mustamäel ja Pelgulinnas on majaelanikud isetegevuslikult täiendanud olemasolevat haljastust, istutades puid, ronitaimi ja lilli sissekäikude juurde. Korterühistute tekkimisega muutub ilmselt majadevahelise haljastuse pilt veelgi kirjumaks, mõnes kohas olukord paraneb, kuid arvatavasti enamuses hooldustase väheneb. Seoses maade tagastamisega ning eraomandisse andmisega on Tallinnas vähenenud haljasalade pindala.

Järgnevalt on käsitletud haljastuid linnaosade kaupa.

4.10.4.1. Haabersti

Linnaosa suurus 18,6 km², haljasmaade pindala 502,5 ha, mis on 22,57% linnaosa pindalast. Haljasalaid on 162,0 ha, Haaberstis parke ja pargilaadseid alasid ei ole. Linnaosa tuumiku moodustab Väike-Õismäe paneelilamutest koosnev elurajoon, millele lisanduvad Astangu kui endine sõjaväelaste linnak ning Tiskre, Kakumäe, Veskimetsa ja Mustjõe piirkonna ühepereelamud. Linnaosas on perspektiivsed elamuehitus- ja äripiirkonnad.

Väike-Õismäe haljastus erineb Mustamäe ja Lasnamäe omast selle poolest, et puudub vana haljastus või selle fragmendid. Seega on haljastus noor (rajatud 1970-ndatel aastatel), ühtse plaani järgi teostatud, kuid jätab kohati lageda ja monotoonse mulje. Võrreldes 4 erineva piirkonna (Väike-Õismäe, Mustamäe, Kalamaja, Kadriorg) puittaimede liigirikkust, on see kõige väiksem Väike-Õismäel (Reisner, 1993). Puittaimestik on monotoonne, levinumad on pärnad, eriti alleedel, kus on vajalik pügamine (trolliliinid). Lehtpuudest on levinud veel kased, pihlakad, vahtrad, põõsastest tuhkpuud, kibuvitsad, põisenelad. Puudel esineb mehaanilisi vigastusi. Suvel kannatavad puud põua tõttu. Paremas seisundis on tiigiäärne haljastu. Kui jätta kõrvale Lasnamäe, on tegemist ökoloogiliselt vaesema piirkonnaga Tallinnas.

Ühepereelamute piirkonnas koosneb ühiskondlik haljastus teeäärsetest haljasribadest. Kohati, näiteks Paldiski maanteel Mustjõe piirkonnas on tegemist ülevananenud puudega (sanglepad, pärnad, pajud). Seal esineb palju tüvevigastusi, seest õõnsaid puid, kuivanud latvu ja oksid. Järelkasvuna kujunenud noored puud (kased, toomingad) on terved, kuid neid on vähe.

Pargid praegu puuduvad, jalutada saab elurajoonis tiigi ümbruses, kaugemal - loomaaias, vabaõhumuuseumis.

Haabersti linnaosa annab Tallinna taimsest biomassist 10,9%. Linnaosa biomassist moodustavad 52,4% puistud ja 30,9% hoonetevahelised puittaimedega alad. Vertikaalstruktuuri järgi on puu- ja põõsarinde biomassi osatähtsus linnaosadest kõige väiksem ning kõige suurem rohurinde osa - 6,1% biomassist.

Metsad:

Linna mets, kvartal 20.

Kvartal asub Rocca al Mares, mõlemal pool Tuleraua tänavat Vana-Rannamõisa tee ja Vabaõhumuuseumi tee vahelisel alal. Kvartali pindala on 34,9 ha, sh puistud 33,3 ha. Kvartalil kasvab 2 puuliigi puistuid, millede seas on valdavalt kaasikud. Metsakasvukohatüüpe esineb kvartalil 6, milledest enamlevinud on raba kasvukohatüüp. Puistute seisund on hea.

Kogu antud maa-alale, välja arvatud Õismäe raba, on esitatud õigusjärgsete omanike poolt maade tagastamistaotlused.

Linna mets, kvartal 21.

Kvartal asub Rocca al Mares, Lõuka tänava Kakumäe-poolisel küljel, ulatudes kuni Vabaõhumuuseumi teeni. Kvartali pindala on 5,0 ha, sh puistuid 4,2 ha. Kvartalil kasvab 4 puuliigi puistuid, millede seas on valdavalt kaasikud. Metsakasvukohatüüpe esineb kvartalil 3, milledest enamlevinud on tarna ja mustika kasvukohatüübid. Puistute seisund on hea.

Kogu antud maa-alale on esitatud õigusjärgsete omanike poolt maade tagastamistaotlused.

Linna mets, kvartal 24.

Kvartal asub Väike-Õismäel, Ehitajate tee ja loomaaia vahelisel alal. Kvartali pindala on 5,9 ha, sh puistuid 5,6 ha. Kvartalil kasvab 5 puuliigi puistuid, millede seas on valdavalt kaasikud. Metsakasvukohatüüpe esineb kvartalil 3, milledest enamlevinud on tarna kasvukohatüüp. Puistute seisund on hea.

Linna mets, kvartal 27.

Kvartal asub Väike-Õismäel, Astangu elamupiirkonna lõunaserval. Kvartali pindala on 2,0 ha, sh puistuid 0,9 ha. Kvartalil kasvab ainult üks puistu - tarna kasvukohatüübi kaasik. Puistute seisund on rahuldav.

Kogu antud maa-alale on esitatud õigusjärgsete omanike poolt maade tagastamistaotlused.

Viimsi metskond, kvartal 1.

Kvartal asub Tähetorni tänava põhjaserva ja Ääre tänava lääneserva vahelisel alal. Kvartali pindala on 27,2 ha, sh puistuid 25,3 ha. Kvartalil kasvab 4 puuliigi puistuid, millede seas on valdavalt kaasikud ja kuusikud. Metsakasvukohatüüpe esineb kvartalil 7, milledest enamlevinud on naadi kasvukohatüüp. Puistute seisund on rahuldav.

Kogu antud maa-alale on esitatud õigusjärgsete omanike poolt maade tagastamistaotlused.

Keila metskond, kvartalid 130 ja 133.

Kvartalid asuvad Kakumäe poolsaarel, Kakumäe lahe ääres, Tiskre ojast põhja pool. Kvartalite pindala kokku on 75,5 ha, sh puistuid 21,4 ha. Kvartalite maa-alast on suvilakruntide all 40,7 ha ja pinnaveeala-puhkerandade all 8,0 ha. Kvartalil kasvab 5 puuliigi puistuid, millede seas on valdavalt männikud. Metsakasvukohatüüpe esineb kvartalil 6, milledest enamlevinud on tarna ja angervaksa kasvukohatüübid. Puistute seisund on rahuldav.

Kogu antud maa-alale on esitatud õigusjärgsete omanike poolt maade tagastamistaotlused.

Keila metskond, kvartal 132.

Kvartal asub Kakumäe lahe ääres, Tiskre ojast lõuna suunas kuni linna piirini. Kvartali pindala on 43,5 ha, puistud kvartalil puuduvad. Kogu kvartali maa-ala on pinnaveeala ja on tagastatud õigusjärgsetele omanikele.

Keila metskond, kvartalid 131 ja 134.

Kvartalid asuvad Kakumäe poolsaarel Kopli lahe ääres. Kvartalite pindala on kokku 56,5 a, sh puistuid 50,8 ha. Kvartalil kasvab 5 puuliigi puistuid, millede seas on valdavad männikud. Metsakasvukohatüüpe esineb kvartalil 11, milledest enamlevinud on mustika ja karusambla-mustika kasvukohatüübid. Puistute seisund on hea.

Osale antud maa-alast on esitatud õigusjärgsete omanike poolt maade tagastamistaotlused.

Keila metskond, kvartal 135.

Kvartal asub Rannamõisa tee ja Tiskre oja vahelisel alal. Kvartali pindala on 22,8 ha, sh puistuid 15,9 ha. Kvartalil kasvavad puistud on põhiliselt (14,1 ha) kuni 25 aasta vanused männikultuurid. Mittemetsamaa moodustavad looduslikud rohumaad, õuemaad ja põllumaad. Kvartalil kasvab 3 puuliigi puistuid, millede seas on valdavad männikud. Metsakasvukohatüüpe esineb kvartalil 4, milledest enamlevinud on pohla ja jänesekapsa kasvukohatüübid. Puistute seisund on hea.

Kogu antud maa-alale on esitatud õigusjärgsete omanike poolt maade tagastamistaotlused.

Keila metskond, kvartal 136.

Kvartal asub Vabaõhumuuseumi tee ja Kopli lahe vahelisel alal. Kvartali pindala on 27,1 ha, sh puistuid 23,6 ha. Kvartalil kasvab 2 puuliigi puistuid, millede seas on valdavad kaasikud. Metsakasvukohatüüpe esineb kvartalil 4, milledest enamlevinud on mustika kasvukohatüüp. Puistute seisund on hea.

Linnaplaneerimise Ameti andmeil toimub osal antud kvartali maa-alal ehituse planeerimine.

Keila metskond, kvartalid 137 ja 138.

Kvartalid asuvad Vana-Rannamõisa ja Vabaõhumuuseumi tee vahelisel alal, Õismäe raba lääneküljel. Kvartalite pindala on kokku 37,7 ha, sh puistuid 35,6 ha. Kvartalil kasvavad suhteliselt noored, kuni 50 aastased kase- ja männipuistud. Metsakasvukohatüüpe esineb kvartalil 7, milledest enamlevinud on raba ja karusambla-mustika kasvukohatüübid. Puistute seisund on hea.

Kogu antud maa-alale on esitatud õigusjärgsete omanike poolt maade tagastamistaotlused.

Keila metskond, kvartal 139.

Kvartal asub Õismäe rabas. Kvartali pindala on 22,8 ha, sh puistuid 22,8 ha. Kvartalil kasvab 3 puuliigi puistuid, millede seas on valdavad kuni 35 aastased rabamännikud. Metsakasvukohatüüpe esineb kvartalil 3, nendest enamlevinud on raba kasvukohatüüp. Puistute seisund on rahuldav.

Keila metskond, kvartal 141.

Kvartal asub Rocca al Mares, Vabaõhumuuseumi ja Haabersti vahelise maa-alal. Kvartali pindala on 28,3 ha, sh puistuid 27,5 ha. Kvartalil kasvab 4 puuliigi puistuid, millede seas on valdavad männikud. Kvartalil kasvab ka 4,4 ha tammikuid. Metsakasvukohatüüpe esineb kvartalil 11, nendest enamlevinud on tarna kasvukohatüüp. Puistute seisund on hea.

Looduskaitse objektid ja -alad

Rändrahnud

Kevade kivi

Lesta kivi

Lõuka kivi

Mustkivi

Vabaõhumuuseumi kivikülv

Varjualune kivi

Vesiveski kivi

Veskimetsa kivi

Võrgukuuride kivi

Paljandid

Kakumäe paljand

Aiad

Endise Tallinna linnaaedniku (1907-1940) Hans Lepa kunagine puukool-aed

4.10.4.2. Kesklinn

Kesklinn on Tallinna suurim linnaosa pindalaliselt. Haljasmaid on 876,4 ha, haljasmaa moodustab linnaosa üldpinnast 28,6%. Haljasalade pindala on 198,5 ha. Parke ja pargilaadseid alasid on ca 150 ha (sellest umbes ½ Kadriorg).

Kesklinnas on võrreldes teiste linnaosadega parke oluliselt rohkem, seal paikneb ligi pool kogu Tallinna parkidest ja metsaparkidest.

Kesklinnas paiknevad järgnevad pargid:

Kadrioru park (70,4 ha, rajatud 1718, looduskaitse all alates 1959. aastast)

Falkpark (1,1878 ha, rajatud 1862, looduskaitse all alates 1993. aastast)

Harjuvärava mägi (2,53 ha, rajatud 1860, looduskaitse all alates 1959. aastast)

Hirvepark (4,52 ha, rajatud 1865, looduskaitse all alates 1959. aastast)

Kanuti aed (3,28 ha)

Kodu park (0,8464 ha)

Koidu park (0,7689 ha)

Lembitu park (0,8983 ha)

Lindamägi (1,2204 ha, rajatud 1862, looduskaitse all alates 1959.aastast)

Lubjamägi (2,77 ha)

Politseiaed (1,8898 ha)

Rannavärava mägi (1,8 ha)

Seitsmelinnuse park ja Komandandi aed (1,2 ha)

Tammsaare park (2,2506 ha, rajatud 1947)

Tiigiveski park (1,4983 ha)

Poolamägi (1,9792 ha)

Toompark (9,1817 ha)

Tornide väljak (3,6155 ha)

Jaani kiriku ümbruse haljak (0,2236 ha)

Viruväramägi (0,5502 ha)

Kesklinna muud pargilaadsed haljasalad:

"Fahle aed" - endine suvemõis (4,9 ha, rajatud 20.sajandi algul, looduskaitse all alates 1993.aastast - ei ole avalikkusele avatud); Kubernerite aed (0,4 ha); Nunne tn haljasala (0,02 ha); Nõelasilm (0,8 ha); Rahvaste Sõpruse Park (asub tagastataval maal), Roheline turg (0,033 ha, rajatud 1893. aastal, looduskaitse all alates 1993. aastast); Rävälä pst ja Teatri väljak (2,53 ha); Taani kuninga aed (0,2 ha); Marta tn "Ristiplats" (0,03 ha); Kunderi/Türnpuu haljasala (0,9 ha); Russalka rand (14,4 ha), Skåne bastion (1,79 ha); Vabastajate salu (5,86 ha); P. Kerese monument (0,24 ha); Pärnu mnt trammiring (2,54 ha); Kaarli pst (2,13 ha); Kollase tn haljasala (0,1 ha); Vabastajate väljak (0,2743 ha); Harjuoru haljasala (0,6560 ha).

Vanalinna haljasalad on üldiselt väikesed, kuid mitmekesised eluvormide ja liikide poolest. Liigirikkamad on Hirvepark, Harjumäe haljasala, Lindamägi, Virumäe haljasala, Toompark, Tornide väljak, Rannamägi. Võõrhaljastusest levinuim on harilik hobukastan ja suurelehine pärn. Põõsarindes on võõrliigid rohkem levinud kui kodumaised. Sagedasem lehtpuuliik on vanalinna haljastus harilik vaher, järgnevad harilik pärn, harilik jalakas, harilik saar. Vanalinna ümbritsevas haljastus on liikide järjekord: harilik jalakas, harilik pärn, harilik vaher, harilik tamm. Võõrpuuliikidest on sagedasem harilik hobukastan ja suurelehine pärn. Liikide arv on viimastel aastatel vähenenud.

Vanalinna suurimad pargialad pärinevad 19. sajandi lõpust. Haljastusest 60% on raugaeas. Iseloomulikud on kriitilise vanusepiirini jõudnud puud. Neist paljudel on nähtavaid seenkahjustusi ning varjatud tüvemädanikke. Põõsarinne on kohati võsastunud. Endised esinduslikud liiklusteed (Kaarli puiestee, Toompuiestee, Mere allee) on mitmesugustel põhjustel kaotanud palju puid (juurte kahjustused teede laiendamisel ja kommunikatsioonide rajamisel, õhu ja pinnase saastumine, vanusest tingitud kahjustused), säilinud puudel on suuri kahjustusi (kuivanud ladvad ja oksad, õõnsused). Ka noorematel puudel magistraalteede ääres on palju kuivanud oksa (Pärnu maantee).

Kadrioru asumi hoonestus on soodustanud iluaianduslikku tegevust, millest on tingitud selle linnajao liigirikkus. Puude arvu ja tiheduse poolest on tegemist ainulaadse piirkonnaga, kus on registreeritud 155 taksonit puittaimi, neist 17 okaspuud. Levinumad liigid on vahtrad, pärnad, jalakad, põõsastest sirelid, ebajasmiinid. Tänavapuudena domineerivad vahtrad ja pärnad. Kahjuks on Kadrioru puistu muutunud kohati liiga vanaks ning puudub järelkasv (Sander, Elliku 1991).

Puude tervislikku seisundit võib Kesklinnas pidada rahuldavaks. Kesklinna parkides kasvavate puude seisund on hea.

Linnaosa taimsest biomassist moodustavad puistud 67,4%. Parkide arvukuse tõttu tuleb parkide kategooria biomassist ligikaudu pool Kesklinna arvele. Kogu linna taimsest biomassist tuleb 19,5% Kesklinnast. Kõik see näitab puistute kategooria suurt osa teiste maakasutuse kategooriatega võrreldes.

Metsad:

Linna mets, kvartal 26.

Kvartal asub Järvevana tee põhjaserval ja ulatub piki Järvevana teed raudteeülesõidukohast kuni Veerenni tänavani. Kvartali pindala on 4,9 ha, sh puistuid 4,8 ha. Kvartalil kasvavad peamiselt keskealised männikud. Metsakasvukohatüüpe esineb kvartalil 3, nendest on enamlevinud sambliku kasvukohatüüp. Puistute seisund on rahuldav.

Viimsi metskond, kvartalid 1-9.

Kvartalid asuvad Aegna saarel. Kvartalite pindala on kokku 293,6 ha, sh puistuid 223,7 ha. Metsandikus on valdavalt männikud, vähem esineb kuuse ja musta lepa enamusega puistuid. Metsakasvukohatüüpe esineb kokku 15, nende seas on enamlevinud sambliku ja pohla kasvukohatüübid. Puistute seisund on hea.

Viimsi metskond, kvartal 11.

Kvartal asub piki Ülemiste järve põhjakallast, Järvevana tee ja Tartu maantee vahelisel alal. Kvartali pindala on 21,5 ha, sh puistuid 11,3 ha. Metsata ala moodustavad Ülemiste järve rand ja põõsastikud. Kvartalil kasvab 4 puuliigi puistuid, millede seas valdavalt on männikud. Metsakasvukohatüüpe esineb 3, nende seas on enamlevinud jänesekapsa kasvukohatüüp. Puistute seisund on hea.

Viimsi metskond, kvartal 12.

Kvartal asub mõlemal pool Tartu maanteed alates lennuvälja idapiirist kuni Mõiguni. Kvartali pindala on 29,1 ha, sh puistuid 5,5 ha, Metsata maa moodustavad peamiselt looduslikud rohumaad (6 ha) ja tiigid (11 ha). Kvartalil kasvab 3 puuliigi puistuid, millede seas on suurim tamme enamusega laialehine lehtpuude segapuistu. Kvartalil on võrdselt levinud naadi ja angervaksa kasvukohatüübid. Puistute seisund on rahuldav.

Tartu maantee ja lennuvälja vahele jäävale osale on õigusjärgsete omanike poolt esitatud maade tagastamistaotlused.

Viimsi metskond, kvartalid 9, 10, 13-16, 19-21, 23-29.

Kvartalid paiknevad Ülemiste järve lääne-, lõuna- ja idakaldal. Kvartalite pindala kokku on 372,4 ha, sh puistuid 290,5 ha. Metsandikus kasvab kokku 8 puuliigi puistuid, milledest on valdavalt männikud. Ülemiste järve lõunakalda kvartalitel esineb ka kaasikuid. Metsakasvukohatüüpe esineb kokku 14, nende seas on enamlevinud pohla ja sambliku kasvukohatüübid. Puistute seisund on hea.

Looduskaitse objektid ja -alad

Maastikukaitseala

Aegna saar

Rändrahnud

Lindakivi

Kadrioru kivikülv

Põhjakivi

Kadrioru staadioni kivid

Lõuna kivi

Lemmikneeme kivikülv (Aegna rändrahn)

Eerikukivi

Oskar Raudmetsa kivi

Oru rändrahn

Toom-Kuninga kivi

Lastepargi kivi

Paljandid

Mäekalda paljand

Nunne tänava paljand

Patkuli trepi paljand

Toompea paljand

Hundikuristiku paljand ja juga

Maarjamäe paekallas

Pargid

Kadrioru park

Hirvepark

Lindamägi

Harjumägi

Falkpark

"Fahle aed"

Roheline turg

Üksikpuud ja puude grupid

1 puu, hõlmikpuu - Süda tn ja Pärnu mnt nurgal haljasalal

1 puu, harilik hobukastan - Narva mnt 50 ja Vilmsi tn 2 hoovis

2 puud, must pappel ja euroameerika pappel - Narva mnt ja Weizenbergi tn nurgal haljasalal

3 puud, hariliku pöögi kultivar (kaugemal Pärnu mnt poolses osas), kõrge sarapuu ja punane tamm - Eesti Rahvusraamatukogu taguses pargis

1 puu, must pappel - Kaasani kiriku hoovis (hävis novembris 2004)

1 puu, lääne pärn - Niguliste kiriku hoovis

1 puu, harilik pöök - Ao tn 10 aias

1 puu, hariliku tamme kultivar - Koidula tn 34/Rohelise aasa tn 5, 7, 9 hoovis

1 puu, harilik hobukastan - Köhleri tn 22 hoovis

2 puud, harilik pärn - Lai tn 29 esisel

1 puu, hariliku tamme vorm - Loode tn 3 hoovis

3 puud, hõbevaher - Magdaleena tn 6 hoovaias

2 puud, hariliku vahtra kultivar ja hariliku pöögi kultivar - Narva mnt 98 hoovaias

2 puud, hariliku vahtra kultivar - Poska tn 51b hoovis

2 puud, hariliku vahtra kultivar ja hariliku pöögi kultivar - Poska tn 53 hoovaias

2 puud, põldvaher - Roopa tn 11 ees

1 puu, hariliku tamme kultivar - Sakala tn 1 ees

3 puud, 2 hariliku vahtra kultivari ja harilik valgepöök - Süda tn 15 hoovaias

6 puud, 5 suure läätspuu kultivari ja 1 harilik tamm - Toom-Kuninga 13 ja 13a hoovis

3 puud, hariliku vahtra kultivar, hariliku tamme kultivar, hariliku pöögi kultivar - Toom-Kuninga 20a eesaias

1 puu, harilik tamm - Toompuiestee 17a hoovis

1 puu, kollane hobukastan - Vesivärava tn 9 ees

5 puud, sile hobukastan (4 reas tänava ääres ja 1 aias piirdeaia ääres) - Vesivärava tn 9 esine ja Köhleri 6 hoovaias

1 puu, must pappel - Wismari tn 35

4.10.4.3. Kristiine

Elurajoonis on kahekorruselised ridamajad, ühepereelamud, kaks mikrorajooni suurpaneelaladest Lillekülas ning veel kuulub siia osa Kadaka tööstuspiirkonnast ja endised Tondi kasarmud. Haljasmaid on 69,9 ha, mis moodustab 8,97% linnaosa pindalast. Haljasalaid on 69,4 ha. Parke ja pargilaadseid alasid

10,0 ha.

Kristiines paiknevad pargid:

Cederhilmi park (1,0 ha)

Liimi park (1,5 ha, ehituse tõttu osaliselt likvideerunud)

Löwenruh park (1,9 ha, rajatud 17.sajandi teisel poolel, looduskaitse all 1,3 ha alates 1993.aastast)

Nõmme tee park (4,6 ha)

Räägu park (1,0 ha)

Põhilised haljasalad asuvad magistraalide (Sõpruse pst, Tammsaare tee, Endla ja Tulika tn) ääres. Nende seisundit võib pidada rahuldavaks.

Haljastus Lilleküla suurelamute vahel on rahuldavas ning kohati heas seisundis. Kasutatud on kodumaiseid puuliike (pärnad, vahtrad, kased, vähem okaspuid). Kõrghaljastuses on säilinud üksikuid vanu pappleid. Põõsad kasvavad enamasti hekkidena. Kohati on lagedaid korrastamata alasid (Kullo ümbrus, Mooni ja Keemia vaheline ala). Eraaedades leidub palju eksoote, eriti okaspuid (linnajaos asuvad mitmed Tallinna kaunimatest ja liigirohketest aedadest), kuid kokkuvõttes ei ole tegemist liigirikka linnaosaga.

Puistud praktiliselt puuduvad, esineb sanglepasalusid. Halvas seisundis on ülevananenud puudega Löwenruh park, ehituse tõttu on praktiliselt olematu Liimi park. Hävinud on ka teisi endistest suvemõisate parkidest pärit olevaid vanemaid puid.

Puude tervislik seisund on hea.

Kogu Tallinna taimsest biomassist annab Kristiine kui kõige väiksem linnaosa 3,3%. Linnaosa biomassist annavad kõige suurema osa hoonetevahelised puittaimede ja rohhtaimedega hoovid (54,1%), järgnevad õuemaad ja aiad - 28,6% (moodustavad 14% selle kategooria biomassist). Puistute ja parkide osatähtsus biomassi moodustajatena on väga väike (kokku 3,8%).

Metsad:

Puuduvad.

Looduskaitse objektid ja -alad.

Pargid

Löwenruh park

Aiad

Guido Tooveri aed

Salme Poolma (Kalju Soode) aed

Laine Lepa aed

Üksikpuud ja puudegrupid

6 puud, arukase kultivarid - Keemia tn 41 aias ja hoovis

1 puu, hariliku hobukastani kultivar - Kotka tn 44 hoovis.

4.10.4.4. Lasnamäe

Territooriumi pindala on ca 30 km², haljasalasad 242,1 ha. Haljasmaad moodustavad 12,75% (so 348,3 ha) linnaosa pindalast. Vanemas osas domineerib tööstus, uuem osa kujutab 1970ndate aastate lõpul alustatud suurelamurajooni. Kavandatud 12 mikrorajoonist on välja ehitatud 8. Teedevõrk, puhkealad ja teeninduskeskused on osaliselt välja ehitamata, esineb kasutusele võtmata ning hoonestamata alasid ning jäätmaid. **Kavandatud parkidest on rajatud Jüriöö park (4,5 ha).**

Vanema osa tööstusmaastikus domineerivad haljastuses kodumaised liigid (arukask-40%, harilik pihlakas, harilik saar, paplid, harilik pärn). Kased kasvavad väikeste saludena. Okaspuid on 2,6%. Kõrgematest puudest on berliini paplid (25-27 m).

Uushaljastuse osa on liigirikkam, okaspuude osatähtsus on 19,7%. Levinumad on pihlakas, pärn, arukask. Suhteliselt hästi kasvab ka torkav kuusk. Kiratsevad nulud, elupuud, harilik kuusk, vähem männid. Põõsastest on levinud tatari kuslapuu, altai sinielena, taraelena, läikiv tuhkpuu (Elliku, 1990).

Uushaljastuse kehva seisundi põhjuseks on ebasobiv pinnas, tugevad tuuled, vähene hooldus ning negatiivne inimõju.

Tallinna taimsest biomassist annab see pindala suuruselt kolmas linnaosa ainult 6,7%. Linnaosa biomassist 61,3% moodustavad hoonetevahelised puittaimede ja rohhtaimeadega alad ja hoovid, mis vastab 18,7%-le selle maakasutuse kategooria biomassile. Kuigi rohumaade kategooria biomassist tuleb Lasnamäe arvele tervelt 52,9% ning muruväljakute ja muude haljasalade arvele 22,7%, annavad nad linnaosa biomassist vaid 14,4%. See näitab lagedaid väikese bioloogilise efektiivsusega ja väikese biomassiga alasid. Parkide ja puistute osa biomass moodustamises on väike (kokku 12,6%).

Metsad:

Linna mets, kvartal 13.

Kvartal asub Lasnamäe loodeosas klindi serva ja Narva maantee vahelisel ala. Kvartali pindala on 57,5 ha, sh puistuid 15,6 ha. Suure osa kvartali maa-alast moodustavad vana paekarjäär (ca 21 ha) ja sellega piirnevad lagedad, väga õhukese mullakihiga loolad (ca 20 ha). Puistud kvartalil on põhiliselt ca 25 aastased männikultuurid karjääri ümbruses ja liigirohked lehtpuistud (vaher) klindi ja Narva maantee vahelisel kitsal maaribal. Kvartali idaosas asuvad ka kaitsealused, enne II maailmasõda rajatud paealade metsastamise katsekultuurid (mänd). Metsakasvukohatüüpe esineb kvartalil 4, nende seas on enamlevinud kastikusoo kasvukohatüüp. Puistute seisund on rahuldav.

Linnaplaneerimise Ameti andmetel ulatuvad antud alale Lasnamäe lääneossa planeeritavad Paevälja ja Loopealse elamupiirkonnad.

Linna mets, kvartal 14.

Kvartal hõlmab puistuid Iru vanadekodu ümbruses ja lahustükkidel Peterburi maantee ümbruses. Kvartali pindala on 26,6 ha, sh puistuid 17,9 ha. Kvartalil kasvab 4 puuliigi puistuid, millede seas on valdavad Pirita jõe äärsed valgelepikud segus teiste puuliikidega (kask, mustlepp, haab). Metsakasvukohatüüpe esineb kvartalil 6, nendest enamlevinud on mustika ja pohla kasvukohatüübid. Puistute seisund on rahuldav.

Osale kvartali maa-alast on esitatud õigusjärgsete omanike poolt maade tagastamistaotlused.

Viimsi metskond, kvartal 144.

Kvartal hõlmab Iru linnamäe ja sellest lääne poole, kuni Narva maantee ni jääva maa-ala. Kvartali pindala on 17,7 ha, sh puistuid 5,3 ha. Ülejäänud ala moodustavad peamiselt looduslikud rohumaad. Kvartalil kasvab 3 puuliigi puistuid, millede seas on valdavad männikud. Metsakasvukohatüüpe esineb kvartalil 2, nendest on enamlevinud kastikuloo kasvukohatüüp. Puistute seisund on rahuldav.

Kogu kvartali maa-alale on esitatud õigusjärgsete omanike poolt maade tagastamistaotlused.

Viimsi metskond, kvartalid 145 ja 146.

Kvartalid asuvad Pirita jõe vasakul kaldal Peterburi maantee ääres. Kvartalite pindala kokku on 87,5 ha, sh puistuid 26,9 ha. Kvartalite metsata maa moodustavad põhiliselt looduslikud rohumaad, mis on kohati võsastunud. Puistutest moodustavad suure osa (18 ha) kuni 30 aasta vanused kultuurpuistud-noorendikud. Kvartalitel kasvab 7 puuliigi puistuid, millede seas on valdavad männikud. Metsakasvukohatüüpe esineb kvartalitel 9, nendest on enamlevinud jänese kapsa ja jänese kapsa-mustika kasvukohatüübid. Puistute seisund on rahuldav.

Kogu antud maa-alale on esitatud õigusjärgsete omanike poolt tagastamistaotlused ning suures osas on need ka rahuldatud.

Looduskaitse objektid ja -alad

Rändrahnud

Mustakivi

Iru Jõekivi

Iru Kuuskivi

Maasepa kivi

Nokakivi rändrahnude rühm

Ussimäe kivid

Paljandid

Hundikuristiku paljand (ja juga) - enamikus paikneb Kesklinnas

Lasnamäe paljand

Lasnamäe vana paemurru paljand

Mäekalda paljand

Paekalda lõigud

Maarjamäe paekallas (Mäe tänavast kuni "Urva tänava pikenduseni")

Meteoriidi jälg

Meteoriidi jälg Tondi rabas

Pargid

Mägimäni katsekultuur Lasnamäel

4.10.4.5. Mustamäe

Mustamäe on suurim suurpaneelilamute piirkond Tallinnas (ehitamist alustati 1960-ndatel aastatel). Elamute vahele on projekteeritud siseõued, mis moodustavad mikrorajoonide haljasalad. Haljasalade pindala on linnaosadest suurim - 260,6 ha. Haljasmaad moodustavad linnaosa pindalast 43,71% (so 355,6 ha), ka see on suurim linnaosadest. Magistraalide haljasalaid on 83,05 ha. Parke ja pargilaadseid alasid on ca 6 ha.

Mustamäel paiknevad pargid:

Parditiigi park -Tammsaare tee ja Nõmme tn nurgal (5,9 ha)

Lepistiku park

Mustamäe muud pargilaadsed alad:

Männi park ehk Keskuse park, Sütiste parkmets, Kadaka parkmets jt.

Võrreldes Kalamaja ja Kadrioruga on Mustamäel okaspuude (mänd) osatähtsus suurem (11,5%). Levinud on lepad (13,4%), eriti sanglepp, kohati arukased koos sookasega. Tänaväärse puuliigina on levinud pärnad (7,8%), vähem on vahtraid (5,3%), harilikku hobukastanit (3,7%), toomingat. Palju on õunapuid, mis pärinevad eelnevast haljastusest. Põõsaliikidest on valdavad sirel, viirpuu, villane lodjapuu, kuldsõstar, jasmiin, kontpuu, kuslapuu.

Peale metsade ja parkmetsade on tähtsamad kvartalisestest ja tänaväärsete haljastute kategooriad. Tänaväärseid haljastud on tavaliselt haljasribad istutatud puudega, enamasti pärnad. Kvartalisestest haljastu on rajatud peale majade valmimist, säilinud on üksikuid puid varasemast haljastusest, millele on lisatud plaanipäraselt uusi liike. Põhiline on muru laste mänguväljakutega, puude ja põõsaste rühmad, viimased sageli hekkidena. On märgata inimkahjustusi (tallatud rajad, murtud oksad). Majade trepikodade juures on puitunud liaanidest istutatud harilikku metsviinapuud, sageli rajatud ka isetegevuslikke lillepeenraid. Hooldus sõltub sageli omandivormist - endiste elamukooperatiivide (praeguste korteriühistute) õued ja haljasalad on reeglina paremini hooldatud.

Puude tervislik seisund on hea. Ka tänavapuud, mida linnaosas on palju (Tammsaare, Vilde, Akadeemia tee, Kadaka ja Sõpruse puisteed) on terved, esineb üksikuid kuivanud oksa, suvel kannatavad puud põua tõttu.

Kogu Tallinna biomassist annab Mustamäe 3,5%. Linnaosa biomassist annavad puistud 44,1% ja hoonetevahelise puittaimedega alad 27,1%. Nagu ka teisi suurelamurajoone iseloomustab Mustamäed muruväljakute ja muude haljasalade biomassi küllaltki suur osatähtsus (21,9% vastava kategooria biomassist). Erinevalt Lasnamäest ja Haaberstist annavad Mustamäe muruväljakud ja haljasalad küllalt suure panuse linnaosa biomassi kogusesse.

Metsad:

Linna mets, kvartal 28 (Kadaka parkmets)

Kvartal asub mõlemal pool Ehitajate teed, Kadaka tee ja Vilde tee vahelisel alal. Kvartali pindala on 19,3 ha, sh puistuid 18,1 ha. Kvartalil kasvab 2 puuliigi puistuid, millede seas on valdavad männikud.

Metsakasvukohatüüpe esineb kvartalil 4, nendest on enamlevinud pohla kasvukohatüüp. Puistute seisund on rahuldav. Kohati kannatavad puistud tugeva rekreatiivkoormuse all.

Linna mets, kvartal 29 (Männi ehk Keskuse park)

Kvartal asub Ehitajate tee, Sõpruse puiestee ja Keskuse tänava vahelisel alal. Kvartali pindala on 10,6 ha, puistuid 4,3 ha. Kvartalil kasvab ainult samblamännikuid. Puistute seisund on rahuldav. Kohati kannatavad puistud tugeva rekreatiivkoormuse all.

Linna mets, kvartal 30 (Lepistiku park)

Kvartal asub Sõpruse puiestee ääres (Lepistiku). Kvartali pindala on 2,9 ha, sh puistuid 2,7 ha. Kvartalil kasvab ainult sõnajala kasvukohatüübi must lepik. Puistute seisund hea. Kohati kannatavad puistud tugeva rekreatiivkoormuse all.

Linna mets, kvartal 32 (Tallinna Tehnikaülikooli territoorium ja selle vahetu ümbrus)

Kvartal asub mõlemal pool Ehitajate teed, Sõpruse ja Üliõpilaste tee vahelisel alal (TTÜ ümbruses). Kvartali pindala on 22,8 ha, sh puistuid 18,8 ha. Kvartalil kasvavad ainult sambliku- ja pohlamännikud. Puistute seisund on rahuldav. Kohati kannatavad puistud tugeva rekreatiivkoormuse all.

Linna mets, kvartal 34 (Sütiste parkmets)

Kvartal asub Sütiste tee ja Nõmme kaldajärsaku vahelisel alal. Kvartali pindala on 59,0 ha, sh puistuid 39,9 ha. Kvartalil kasvab 3 puuliigi puistuid, millede seas on valdavalt männikud. Metsakasvukohatüüpe esineb kvartalil 5, nendest on enamlevinud pohla ja sambliku kasvukohatüübid. Puistute seisund on rahuldav. Kohati kannatavad puistud tugeva rekreatiivkoormuse all.

Looduskaitse objektid ja -alad

Rändrahnud

Jäämäe kivi

Kadaka pst Suurkivi

Kirstukivi

Lastepäevakodu kivi

Lehola kivi

Renniga kivi

Mustamäe kivikülv

Allikad

Lepasalu allikad

Üksikpuud ja puudegrupid

1 puu, arukase kultivar - Mustamäe tee 60 ees.

Nõmme-Mustamäe maatukaitseala.

4.10.4.6. Nõmme

Nõmme kui linnaosa eripära on see, et ta on arenenud iseseisva linnana ja liidetud Tallinnaga alles 1940. a. Valdavalt on tegemist männimetsas paiknevate ühepereelamutega. Tööstuslik piirkond on Männiku, kus on ka rohkem suurelamuid. Linnaosa pindalast 36,85% (so 1058,4 ha) moodustab haljasmaa. Üldkasutatavad haljasalad (38,4 ha) asuvad endisele Nõmme linnaosale kuulunud maal ja ei kuulu tagastamisele. Parke ja pargilaadseid alasid on 5 ha.

Nõmmel paiknevad järgmised pargid:

Keskuse park

Kiige park (0,7 ha)

Mai park (0,3 ha)

Onkoloogia park (asub onkoloogiahaigla territooriumil)

Oravamäe park (2,4 ha)

Ravila park (0,2 ha)

Tähe park (0,2 ha, asub Vabaduse parkmetsa sees)

Õie park (0,7 ha)

Nõmme muud pargilaadsed alad:

Vabaduse parkmets (Hiiu park) (ca 15 ha); Valdeku parkmets (ca 13 ha); Võidu parkmets (ca 8 ha); Jannseni puiestik (ca 6 ha); Rännaku puiestik (ca 10 ha).

Nõmme linnaosa haljastusele on iseloomulik väikesepindalised pargid lillede ja kiviktaimlatega ning individuaalkrundid männimetsa all. Domineerivaks puuliigiks on mänd, mida tuleb säilitada, eriti tema järelkasvu. Kohtades, kus esineb ka kuuski, tuleb ka neid eelistada lehtpuudele. Kruntide eraldamiseks on kasutatud palju hekke, millised koosnevad peamiselt võõrliikidest. Üksikud eraaiad on eriti liigirikkad, kuid üldist liigilist mitmekesisust võib pidada keskmiseks, kuna paljusid puid-põõsaid pole võimalik mändide all kasvatada. Tarbeaedu on vähe.

Suurte magistraalide (Pärnu maantee, Vabaduse puiestee, Männiku tee) äärne tänavahaljastus vajab täiendamist, sest on lünklik ja ebaefektiivne. Kohati on märgata mändidel saastekahjustusi Ehitajate tee ääres (suur liiklusintensiivsus).

Nõmme taimne biomass on linnaosadest suurim, moodustades Tallinna biomassist 29,6%. Linnaosa biomassist 72,3% moodustavad puistud, see on kogu puistute kategooriast Tallinnas 37,1%. Õuemaade ja aedade kategooria taimne biomass on Nõmme linnaosas suurim (45,3%) võrreldes teiste linnaosadega. Puude tervislik seisund on hea. Halb on puude seisund Nõmme keskuse ristmiku lähedal ja raudteejaama juures. Parem olukord on Männikul.

Metsad:

Linna mets, kvartal 31.

Kvartal asub mitme lahustükina Trummi tänava ümbruses, ulatudes lõunas kuni Glehni pargi servani. Kvartali pindala on 25,8 ha, sh puistuid 20,5 ha. Kvartalil kasvab 7 puuliigi puistuid, millede seas on valdavad musta lepa enamusega puistud, vähem on männi ja kase enamusega puistuid.

Metsakasvukohatüüpe esineb kvartalil 6, nendest on enamlevinud kõdusoo ja naadi kasvukohatüübid.

Puistute seisund on rahuldav.

Kogu kvartali maa-alale on esitatud õigusjärgsete omanike poolt maade tagastamisaotlus.

Linna mets, kvartal 33.

Kvartal asub Üliõpilaste tee, Ehitajate tee ja Nõmme kaldajärsaku vahelisel alal. Kvartali pindala on 37,6 ha, sh puistuid 32,3 ha. Kvartalil kasvab 3 puuliigi puistuid, millede seas on valdavalt männikud.

Metsakasvukohatüüpe esineb 4, nende seas on enamlevinud pohla kasvukohatüüp. Puistute seisund on hea.

Linna mets, kvartal 36.

Kvartali moodustavad Glehni park ja endise autobaasi ümbruse puistud. Kvartali pindala on 34,0 ha, sh puistuid 31,3 ha. Kvartalil kasvab peale männikute ainult üks väike kuuse enamusega kuuse-männi segapuistu. Kvartalil esinevad ainult sambliku ja pohla kasvukohatüübid. Puistute seisund on hea.

Linna mets, kvartal 37.

Kvartal asub mitme lahustükina Kadaka tee, Sõnajala tänava ja Hommiku tänava piirkonnas. Kvartali pindala on 13,0 ha, sh puistuid 12,4 ha. Kvartalil kasvab ainult männikuid ja valdavalt sambliku kasvukohatüübis. Puistute seisund on hea.

Kogu kvartali maa-alale on esitatud õigusjärgsete omanike poolt maade tagastamisaotlused.

Linna mets, kvartal 38.

Kvartal asub Hiiul, Hommiku tänava ja Lauliku tänava nurgal. Kvartali pindala on 4,8 ha, sh puistuid 4,2 ha. Kvartalil kasvavad ainult sambliku ja pohla kasvukohatüübi männikud. Puistute seisund on hea.

Linna mets, kvartalid 39 ja 40.

Kvartalid asuvad Kivimäel Sihi ja Pargi tänava piirkonnas (Sanatooriumi park, Hiiu park ja Vabaduse park). Kvartalite pindala on kokku 39,4 ha, sh puistuid 38,1 ha. Kvartalil kasvavad ainult sambliku ja pohla kasvukohatüübi männikud. Puistute seisund on hea.

Linna mets, kvartal 41.

Kvartal asub kahe lahustükina Vabaduse puiestee - Prii tn - Võidu tn piirkonnas (Võidu park). Kvartalite pindala kokku on 9,6 ha, sh puistuid 8,9 ha. Kvartalil kasvavad ainult sambliku ja pohla kasvukohatüübi

männikud. Puistute seisund on üldiselt hea. Kohati kannatavad puistud tugeva rekreatiivkoormuse all.

Linna mets, kvartal 42.

Kvartal asub Viljandi maantee- Pärnu maantee nurgal. Kvartali pindala on 3,0 ha, puistuid 0,8 ha. Kvartal on valdavas osas üksikute puude ja põõsastega lagendik, esineb ainult üks madala täiusega sambliku kasvukohatüübi männik. Puistute seisund on rahuldav. Männipuistu kannatab tugeva rekreatiivkoormuse all.

Linna mets, kvartal 43.

Kvartal asub Liival, kalmistu tee ääres, piirnedes riigimetsaga. Kvartali pindala on 8,0 ha, sh puistuid 7,4 ha. Kvartalil kasvavad ainult pohla kasvutüübi männikud. Puistute seisund on üldiselt hea. Kohati kannatavad puistud tugeva rekreatiivkoormuse all.

Linna mets, kvartalid 44-48, 51, 52.

Kvartalid asuvad Kivimäel ja Pääskülas väikeste metsatükkidena hoonestatud alade vahel ning Pääsküla jõe ääres. Kvartalite pindala on kokku 15,1 ha, sh puistuid 14,1 ha. Kvartalitel kasvab kokku 3 puuliigi puistuid, millede seas on valdavad männikud. Metsakasvukohatüüpe esineb kvartalitel 3, nendest on enamlevinud sambliku kasvukohatüüp. Puistute seisund on rahuldav. Kohati kannatavad puistud tugeva rekreatiivkoormuse all.

Linna mets, kvartalid 49, 50, 53.

Kvartalid asuvad Pääskülas Vabaduse puiestee ääres Pääsküla jõe ääres. Kvartalite pindala on kokku 15,4 ha, sh puistuid 13,6 ha. Kvartalitel kasvab kokku 2 puuliigi puistuid, millede seas on valdavad männikud. Metsakasvukohatüüpe esineb kvartalitel 7, millede seas on enamlevinud kõdusoo kasvukohatüüp. Puistute seisund on rahuldav.

Kogu maa-alale on esitatud õigusjärgsete omanike poolt maade tagastamistaotlused ning osaliselt on maid juba ka tagastatud.

Viimsi metskond, kvartalid 2-4.

Kvartalid asuvad Kadaka tee ja Trummi tänava piirkonnas. Kvartalite pindala kokku on 55,8 ha, puistuid 53,6 ha. Kvartalitel kasvab kokku 6 puuliigi puistuid, millede seas on valdavad kuuse enamusega puistud,

vähem esineb männi ja kase enamusega puistuid. Metsakasvukohatüüpe esineb kvartalitel 10, nendest enamlevinud mustika ja kõdusoo kasvukohatüüp. Puistute seisund on hea.

Kogu antud maa-alale on esitatud õigusjärgsete omanike poolt maade tagastamistaotlused.

Viimsi metskond, kvartalid 5 ja 6.

Kvartalid asuvad Pääskülas, Kalda tänava ja linna läänepiiri vahelisel alal. Kvartalite pindala on kokku 55,5 ha, sh puistuid 47,6 ha. Kvartalitel kasvab kokku 2 puuliigi puistuid, millede seas on valdavad männikud. Metsakasvukohatüüpe esineb kvartalitel 6, nendest on enamlevinud mustika ja kõdusoo kasvukohatüübid. Esineb ka rabametsi. Puistute seisund on rahuldav. Kohati kannatavad puistud tugeva rekreatiivkoormuse all.

Viimsi metskond, kvartalid 7 ja 8.

Kvartalid asuvad Laagris, Pilliroo tänava, Põdra tänava ja linna läänepiiri vahelisel alal. Kvartalite pindala on kokku 66,0 ha, sh puistuid 63,1 ha. Kvartalitel kasvab kokku 3 puuliigi puistuid, millede seas on valdavad männikud. Metsakasvukohatüüpe esineb kvartalitel 7, nendest on enamlevinud kõdusoo kasvukohatüüp. Puistute seisund on rahuldav. Kogu antud maa-alale on esitatud õigusjärgsete omanike poolt maade tagastamistaotlused. Kvartalile 8 on planeeritud Möldre elamupiirkond.

Viimsi metskond, kvartalid 17, 18, 22, 37-39, 48, 49, 51-54.

Kvartalid asuvad Liiva kalmistu ja Viljandi maantee ümbruses ja Raudalus. Kvartalite pindala on kokku 165,8 ha, sh puistuid 161,1 ha. Kvartalitel kasvab kokku 3 puuliigi puistuid, millede seas on valdavad männikud. Metsakasvukohatüüpe esineb kvartalitel 11, nendest on enamlevinud pohla, veidi vähem sambliku ja mustika kasvukohatüübid. Puistute seisund on üldiselt hea. Kohati kannatavad puistud tugeva rekreatiivkoormuse all.

Viimsi metskond, kvartal 50.

Kvartal asub Raudalus, Viljandi maantee ääres. Kvartali pindala on 15,3 ha, sh puistuid 13,5 ha. Kvartalil kasvab 3 puuliigi puistuid. Millede seas on valdavad männikud. Metsakasvukohatüüpe esineb kvartalil 5, nendest on enamlevinud mustika ja pohla kasvukohatüübid. Puistute seisund on hea.

Osale antud maa-alast on esitatud õigusjärgsete omanike poolt maade tagastamistaotlused.

Viimsi metskond, kvartalid 30-35, 42, 43.

Kvartalid asuvad Pääsküla raba põhjaservas ja ulatuvad kuni Pääsküla ja Hiiu hoonestatud aladeni ja kohati ka nende vahele (Valdeku park). Kvartalite pindala on kokku 209,9 ha, sh puistuid 163,5 ha. Kvartalitel kasvab kokku 3 puuliigi puistuid, millede seas on valdavad männikud. Metsakasvukohatüüpe esineb kvartalitel 10, nendest on enamlevinud kõdusoo ja raba, mineraalmaadel pohla ja kanarbiku kasvukohatüübid. Puistute seisund on rahuldav. Kohati kannatavad puistud tugeva rekreatiivkoormuse all.

Viimsi metskond, kvartalid 36, 44 ja 46.

Kvartalid asuvad Männiku ja linna lõunapiiri vahelisel ala, peamiselt Pääsküla rabas. Kvartalite pindala on kokku 120,4 ha, sh puistuid 90,2 ha. Kvartalitel kasvab 3 puuliigi puistuid, millede seas on valdavad männikud. Metsakasvukohatüüpe esineb kvartalil 7, nendest on enamlevinud raba ja kõdusoo kasvukohatüübid. Puistute seisund on rahuldav.

Osale antud maa-alast on esitatud õigusjärgsete omanike poolt maade tagastamistaotlused.

Viimsi metskond, kvartal 47.

Kvartal asub Männiku liivakarjääris. Kvartali pindala on 110,7 ha, sh puistuid 21,9 ha. Kvartalil kasvavad ainult männikud, milledest peamise oas (19 ha) moodustavad ca 20 aasta vanused kultuurid. Metsakasvukohatüüpe esineb kvartalil 2, nendest on enamlevinud tehislikud liivapuistangud. Puistute seisund on hea.

Looduskaitse objektid ja -alad

Rändrahnud

Männiku hiidrahn

Raudalu kivi

Rahumäe hiidrahn

Liiva jaama rahn

Raudalu kivid

Õpiringi kivid

Allikad

Aiataguse allikad

Glehni pargi allikad

Kasetuka allikad

Aiad

Raul ja Mari-Liis Küla (August Küla) aed

Asta ja Alar Sassi (Jaan Sassi) aed

Üksikpuud ja puude grupid

1 puu, hall pähklipuu - Õie tn pargis

4 puud, hõbevahtra kultivar, paberi kask, arukase kultivar, amuuri korgipuu - Nurme tn 40 aias

1 puu, harilik pöök - Pärnu mnt 320 hoovis

4.10.4.7. Pirita

Haljasalade pindala on linnaosadest kõige väiksem - 26,3 ha, kuid metsarohkuse tõttu on haljasmaade pindala suur (648,7 ha) ning moodustab 34,1% linnaosa territooriumist. Tööstusobjektid puuduvad, elurajoonid on Pirital, Meriväljal, Mähel ja Kosel, kus on tegemist ühepereelamutega. Tulevikus on kavas rajada vabadele aladele uusi väikemajade piirkondi.

Parke ja pargilaadseid alasid on linnaosas 16 ha.

Pirita pargialad:

Lillepi park (Metsapark) (6,0 ha, kogu pindala 32,7 ha)

Merivälja park (4,3 ha)

Pirita muud pargilaadsed haljasalad:

Merivälja haljasala; Pirita jõesuudme paremkalda haljasala; Pirita tee - Purje tn - Masti tn vaheline haljasala; postkontori ümbruse haljasala (1,4 ha).

Linnaosa probleemiks on liiklus. Kahjustunud on teeäärsed männid. Põhjuseks peetakse raskeveokitest (Muuga sadam) tekkinud õhu saastumist.

Puude tervislik seisund on rahuldav.

Taimse biomassi koguselt pinnaühikule jääb Pirita maha ainult Nõmmest. Linnaosa annab 18,7% kogu Tallinna biomassist, jäädes maha Nõmmest ja Kesklinnast. Põhiliselt annavad biomassi puistud ja kalmistud, kokku 87,4% kogu linnaosa biomassist, kusjuures kalmistud annavad peaaegu poole (48,1%) vastava kategooria biomassist. Teistest maakasutuse kategooriatest on olulisemad biomassi seisukohalt õuemaad ja aiad (5,9% linnaosa biomassist). Parkide kategooria biomassist Tallinnas annab Pirita linnaosa 19,9%, kuid linnaosa biomassist moodustab see ainult 2,9%. Pirita tee - Kose tee vahel asuv metsapark ei ole hetkel sobiv puhkuseks ja ei leia seetõttu inimeste poolt kasutamist.

Metsad:

Linna mets, kvartal 1.

Kvartal hõlmab puistuid Pirita ranna ja Merivälja tee vahelisel alal, kvartali põhjaosas ka teisel pool Merivälja teed. Kvartali pindala on 47,5 ha, sh puistuid 43,5 ha. Kvartalil kasvab 7 puuliigi puistuid, millede seas on valdavad männikud. Metsakasvukohatüüpe esineb kvartalil 4, milledest enamlevinud on sambliku ja pohla kasvukohatüübid. Puistute seisund on rahuldav.

Kvartali põhjaosa teedevaheline ala ja teisel pool Merivälja teed asuv osa on tagastatud õigusjärgsetele omanikele.

Linna mets, kvartal 2.

Kvartal koosneb väikestest lahustükkidest Mähe tee ja Randvere tee ümbruses. Kvartali pindala on 2,9 ha, sh puistuid 2,7 ha. Kvartalil kasvab 4 puuliigi puistuid, millede seas on valdavalt umbes 10 aasta vanused kuusekultuurid. Metsakasvukohatüüpe esineb kvartalil 4, milledest enamlevinud on naadi ja pohla kasvukohatüübid. Puistute seisund on rahuldav.

Kogu kvartali maa on tagastatud õigusjärgsetele omanikele.

Linna mets, kvartal 3.

Kvartalil asub suurem metsaala Merivälja, Mähe aedlinna ja Mähe elumupiirkonna vahel. Kvartali pindala on 52,4 ha, sh puistuid 39,1 ha. Kvartalil kasvab 6 puuliigi puistuid, millede seas on valdavalt umbes 30-40 aasta vanused kase enamusega puistud. Metsakasvukohatüüpe esineb kvartalil 4, milledest enamlevinud on naadi ja tarna kasvukohatüübid. Puistute seisund on hea.

Kuigi antud ala on planeeritud Mähe elupiirkonnaks, tuleks kaaluda võimalusi puistute säilitamiseks puhkemetsana kahe suure elamurajooni - Mähe ja Merivälja - vahel.

Käesolevaks ajaks on maa-ala tagastatud õigusjärgsetele omanikele.

Linna mets, kvartal 4.

Kvartali moodustab väike metsaosa Pärnamäe kalmistu põhjapiiri ja suvilakruntide vahel. Kvartali pindala on 1,5 ha, sh puistuid 1,5 ha. Kvartalil kasvavad ainult mustika- ja pohlakasvukohatüübi männikud. Puistute seisund on rahuldav.

Käesolevaks ajaks on maa-ala tagastatud õigusjärgsetele omanikele.

Linna mets, kvartal 5.

Kvartali moodustab mets Sompaa tee ümbruses. Kvartali pindala on 8,1 ha, sh puistuid 2,6 ha. Kvartalil kasvavad ainult pohla kasvukohatüübi männikud, milledes esineb kaaspuuliikidena haaba ja kaske ning tarna kasvukohatüübi valgelepikuid. Poole kvartali pindalast moodustavad mitmesuguse suurusega lagendikud. Puistute seisund on rahuldav.

Käesolevaks ajaks on maa-ala tagastatud õigusjärgsetele omanikele.

Linna mets, kvartal 6.

Kvartali põhiosa paikneb Pirita teega, Rummu teega ja Kose teega piiritletud alal. Kvartali koosseisu kuulub veel ka velotreki ja Pirita tee vahelisel alal kasvav mets. Kvartali pindala on 43,2 ha, sh puistuid 17,9 ha. Kvartali põhiosas kasvav mets on pargilaadne. Puistud esinevad väikeste laikudena, millede vahel paiknevad avarad lagedad alad, mis moodustavad kokku kuni 60% kvartali pindalast. Männipuistuid kasvab ainult velotreki ja Pirita tee vahelisel alal. Ülejäänud puistud on küllaltki liigirikkad lehtpuupuistud, millede koosseisus on väärtuslikke lehtpuuliike (vaher, saar, tamm). Kokku kasvab kvartalil 8 puuliigi puistuid, millede seas on valdavad männikud. Metsakasvukohatüüpe esineb kvartalil 3, milledest enamlevinud on tarna ja pohla kasvukohatüübid. Puistute seisund on hea. Männimetsad kannatavad kohati tugeva rekreatiivkoormuse all.

Linna mets, kvartal 7.

Kvartali moodustavad Pirita jõe saared ning nende ja Kloostrimetsa tee vaheline maa-ala. Kvartali pindala on 19,3 ha, sh puistuid 4,5 ha ja 14,8 ha lagedaid või hõreda puittaimestikuga lagendikke. Kvartalil kasvab 3 puuliigi puistuid, millede seas on valdavad männikud. Metsakasvukohatüüpe esineb kvartalil 3, milledest enamlevinud on tarna ja pohla kasvukohatüübid. Puistute seisund on rahuldav.

Kvartal asub Pirita ürgoru maastikukaitseala piires.

Käesolevaks ajaks on maa-ala tagastatud õigusjärgsetele omanikele.

Linna mets, kvartal 8.

Kvartal hõlmab Kose tee ja Pirita jõe vahelised puistud Lükati piirkonnas. Kvartali pindala on 10,3 ha, sh puistuid 7,9 ha. Kvartalil kasvab 4 puuliigipuistuid. Ülekaalus on männikud, mis valdavalt kasvavad segapuistutena, millede koosseisus esineb veel kuuske, vahtrat ja saart. Metsakasvukohatüüpe esineb kvartalil 3, milledest enamlevinud on pohla kasvukohatüüp. Puistute seisund on rahuldav. Kohati kannatavad puistud tugeva rekreatiivkoormuse all.

Kvartal asub Pirita ürgoru maastikukaitseala piires.

Käesolevaks ajaks on maa-ala tagastatud õigusjärgsetele omanikele.

Linna mets, kvartal 9.

Kvartal asub Kosel, Kose tee ja Haljas tee vahelisel alal. Kvartali pindala on 20,4 ha, sh puistuid 18,3 ha.

Kvartalil kasvavad kahe puuliigi, männi ja valge lepa puistud, kusjuures valdavad on männikud.

Metsakasvukohatüüpe esineb kvartalil 3, milledest enamlevinud on pohla kasvukohatüüp. Puistutes on tihe sarapuu ja pihlaka alusmets. Puistute seisund on hea, kuid kohati kannatavad puistud tugeva rekreatiivkoormuse all.

Linna mets, kvartal 10.

Kvartal asub Tallinna Metsakooli ümbruses. Kvartali pindala on 8,2 ha, sh puistuid 3,0 ha. Kvartalil kasvab 2 puuliigi puistuid, milledest on valdavad valge lepa enamusega segapuistud segus pajude ja haavaga.

Metsakasvukohatüüpe esineb kvartalil 3, milledest enamlevinud on naadi kasvukohatüüp. Puistute seisund on rahuldav.

Kvartal asub Pirita ürgoru maastikukaitseala piires.

Metsakooli ja Pirita jõe vahelisele maa-alale on õigusjärgsete omanike poolt esitatud maade tagastamistaotlused.

Linna mets, kvartal 11.

Kvartal asub Vabaõhukooli tee ja ETK aianduskoondise AGRO vahelisel maa-alal, piirnedes lõunas riigimetsaga. Kvartali pindala on 4,6 ha, sh puistuid 4,3 ha. Kvartalil kasvab 3 puuliigi puistuid, milledest on valdavad on männikud. Metsakasvukohatüüpe esineb kvartalil 4, milledest enamlevinud on mustika kasvukohatüüp. Puistute seisund on hea.

Kvartal asub Pirita ürgoru maastikukaitseala piires.

Kogu antud maa-alale on esitatud õigusjärgsete omanike poolt maade tagastamistaotlused.

Linna mets, kvartal 12.

Kvartal koosneb väikestest lahustükkidest Kose eramukvartalite vahel puhkekodu ja Metsakooli tee piirkonnas. Kvartali pindala on 2,9 ha, sh puistuid 1,9 ha. Puistutest esinevad männikud ja kase segapuistud. Metsakasvukohatüüpe esineb kvartalil 3, milledest enamlevinud on mustika kasvukohatüüp. Puistute

seisund on rahuldav.

Viimsi metskond, kvartalid 101 ja 102.

Kvartalid asuvad Merivälja tee ja Mähe elumupiirkonna vahelisel maa-alal. Kvartalite pindala on kokku 50,4 ha, sh puistuid 43,5 ha. Suure osa (27 ha) puistutest moodustavad noored, kuni 35 aasta vanused kultuurpuistud. Kvartalil kasvab 7 puuliigi puistuid, milledest on valdavalt männikud ja kaasikud või nende liikide domineerimisega segapuistud. Metsakasvukohatüüpe esineb kvartalil 8, milledest enamlevinud on tarna kasvukohatüüp. Puistute seisund on rahuldav

Käesolevaks ajaks on maa-ala tagastatud õigusjärgsetele omanikele.

Linnaplaneerimise Ameti andmeil jäävad nende kvartalite maa-alad planeeritava Mähe elupiirkonna alale, kusjuures kvartal 101 maa-alale on juba detailplaneering kehtestatud.

Viimsi metskond, kvartalid 103-106, 108-111, 114-122.

Nendel kvartalitel asub Kloostrimetsa osa põhja pool Kloostrimetsa teed. Kvartalite pindala on kokku 199,4 ha, sh puistuid 196,2 ha. Metsandikus on valdavalt männikud, vähesel määral esineb kase enamusega puistuid ning kuuse ja lehise kultuure. Metsakasvukohatüüpe esineb kokku 8, nende seas on enamlevinud mustika, karusambla-mustika ja pohla kasvukohatüübid. Puistute seisund on hea.

Viimsi metskond, kvartalid 123-129, 132.

Nendel kvartalitel asub Kloostrimetsa osa lõuna pool Kloostrimetsa teed kuni Pirita jõeni. Kvartalite pindala on kokku 87,3 ha, sh puistuid 79,9 ha. Metsandikus on valdavalt männikud, vähesel määral esineb valgelepikuid ja kase enamusega puistuid. Metsakasvukohatüüpe esineb kokku 8, nende seas on enamlevinud kuivad pohla ja sambliku kasvukohatüübid. Puistute seisund on hea.

Metsandik asub Pirita ürgoru maastikukaitseala piires.

Viimsi metskond, kvartal 130.

Kvartal asub Rummu tee, Lükati tee ja Pirita jõe vahelisel maa-alal. Kvartali pindala on 22,5 ha, sh puistuid 10,8 ha. Kvartalil kasvab 5 puuliigi puistuid, mille seas on valdavalt üle 130 aasta vanad männikud.

Väikeste tükkidena esineb ka lehtpuuliikide (tamm, vaher, valge lepp) puistuid, milliste koosseisus on lisaks

veel teisigi lehtpuuliike. Metsakasvukohatüüpe esineb kokku 5, nende seas on enamlevinud mustika ja sambliku kasvukohatüübid. Puistute seisund on hea, kuid kohati kannatavad puistud tugeva rekreatiivkoormuse all.

Kvartal asub Pirita ürgoru maastikukaitseala piires.

Kogu kvartali maa-alale on esitatud õigusjärgsete omanike poolt maade tagastamistaotlused.

Viimsi metskond, kvartal 131.

Kvartal asub Vabaõhukooli tee ja Pirita jõe vahelisel alal endise lastesanaatoriumi Tervis ja Tallinna Vabaõhukooli vahel. Kvartali pindala on 6,9 ha, sh puistuid 5,6 ha. Kvartalil kasvab kahe puuliigi puistuid, millede seas on valdavad suhteliselt hõredad ja vanad (üle 140 aasta) männikud. Metsakasvukohatüüpidest on valdav pohla kasvukohatüüp. Puistute seisund on hea, kuid kohati kannatavad puistud tugeva rekreatiivkoormuse all.

Kvartal asub Pirita ürgoru maastikukaitseala piires.

Viimsi metskond, kvartal 133.

Kvartalil asuvad klindi rusukaldel ja klindieelsel alal kasvavad metsad Lasnamäe ja Maarjamäe vahelisel alal. Kvartali pindala on 28,0 ha, sh puistuid 23,5 ha. Kvartalil kasvab kolme puuliigi puistuid, millede seas on valdavad kase enamusega puistud. Unikaalsed on rikkaliku liigilise koosseisuga klindi rusukaldal kasvavad lehtpuupuistud. Metsakasvukohatüüpidest esinevad tarna (kaasikud) ja kastikuloo (rusukalde metsad) kasvukohatüübid. Puistute seisund on hea.

Viimsi metskond, kvartalid 107, 112, 113 ja 134.

Kvartalid asuvad Kloostrimetsa teega, Pärnamäe teega, Metsakalmistu idapiiri ja Mähe aedlinnaga piiritletud alal. Kvartalite kogupindala on 114,7 ha, sh puistuid 76,4 ha. Nendel kvartalitel kasvab kokku 7 puuliigi puistuid, millede seas valdavad on männikud. Suure osa (33,4 ha) kvartalite puistutest moodustavad noored, kuni 35 aastased männi, kase ja lehise kultuurid. Metsakasvukohatüüpe esineb kokku 12, nende seas on enamlevinud mustika ja pohla kasvukohatüübid. Puistute seisund on hea.

Kogu kvartali maa-alale on esitatud õigusjärgsete omanike poolt maade tagastamistaotlused.

Viimsi metskond, kvartalid 137 ja 139. Kvartalid asuvad Kloostrimetsa tee, Pärnamäe tee ja botaanikaia idapiiriga piiritletud maa-alal. Kvartalite pindala on kokku 61,6 ha, sh puistuid 47,1 ha. Nendel kvartalitel esineb kokku 7 puuliigi puistuid. Kvartalil 137 on valdavad männikud, kvartalil 139 aga mitmesuguste lehtpuuliikidega pargilaadsed, kuni 30 aasta vanused lehtpuude segakultuurid. Metsakultuure on kokku 30 hektaril. Metsakasvukohatüüpide poolest on antud ala mitmekesine - kokku esineb kvartalitel 11 kasvukohatüüpi. Nende seas on enamlevinud mustika ja pohla kasvukohatüübid. Puistute seisund on hea.

Kvartal asub Pirita ürgoru maastikukaitseala piires.

Kogu kvartali maa-alale on esitatud õigusjärgsete omanike poolt maade tagastamistaotlused.

Viimsi metskond, kvartal 143.

Kvartal asub AGRO ja Narva maantee vahelisel maa-alal. Kvartali pindala on 19,8 ha, sh puistuid 15,5 ha. Kvartalil kasvab 6 puuliigi puistuid, milledest on valdavad on männikud. Metsakasvukohatüüpe esineb kvartalil 6, milledest enamlevinud on mustika ja karusambla kasvukohatüübid. Puistute seisund on hea.

Kvartal asub Pirita ürgoru maastikukaitseala piires.

Kogu kvartali maa-alale on esitatud õigusjärgsete omanike poolt maade tagastamistaotlused.

Looduskaitse objektid ja -alad

Maastikukaitseala

Pirita jõe ürgorg

Maasääred

Iru maasäär

Pärnamäe maasäär

Rändrahnud

Merivälja hiidrahn

Aianduse kivi

Aianduse peatuse rändrahn

Astla kivi

Kuradisadul

Lükati rahn

Merivälja Suurkivi

Suurekivi rahn

Väina tee kivi

Paljandid

Lükati paljand

Suhkrumäe paljand

Paekalda lõigud

Maarjamäe paekallas ("Urva tänava pikendusest Kose teeni)

Allikad

Varsaallikas

Pargid

Windecki park

Kose park Piritajõe orus

Aiad

Ants Sarve aed

Endel Kaarepi aed

Harald Karise aed

Üksikpuud ja puude grupid

2 puud, euroopa lehise kultivar ja arukase kultivar - Pirita kloostri kalmistul

1 puu, harilik pärn - Kose tee 57 hoovis

1 puu, suurelehine pärn - Kose tee 98 krundil.

4.10.4.8. Põhja-Tallinn

Linnaosa on arhitektuurilis-ajalooliselt ja sotsiaalselt üks kirjumaid: siia kuulub Tallinna üks vanemaid asumeid Kalamaja, puitelamutega Pelgulinn, korruselamutega Pelgurand, tööstusettevõtteid, sadamaid, transpordirajatisi, asustamata alasid Paljassaarel. Linnaosa pindala on 17,3 km².

Haljasmaade pindala on 187,3 ha, see on 12,3% linnaosa territooriumist. Haljasalaid 105,9 ha. Parke ja pargilaadseid alasid 32 ha.

Põhja-Tallinnas paiknevad järgmised pargid:

Kalamaja kalmistupark (6,6 ha, rajatud 16. sajandi esimesel poolel, looduskaitse all alates 1993. aastast)

Kase park (7,9 ha, alal kivikülv)

Kopli kalmistupark (9,9 ha, rajatud 1774, looduskaitse all alates 1993. aastast)

Süsta park (5,9 ha)

Põhja-Tallinna muud pargilaadsed alad:

Stroomi puhkeala (31,2 ha - osa alast paikneb õigusvastaselt võõrandatud maal), Ädala-Kolde-Sõle haljasala (3,6 ha, tagastatud õigusjärgsele omanikule, toimub ehitustegevus), Ehte haljasala (4,7 ha, planeeritud ringtee), Paljassaare põigi haljasala, Balti jaama haljasala, Põhja pst ja linnahalli vaheline haljasala.

Iseloomulikud on võrdlemisi suured pargid (Kopli ja Kalamaja pargid on endised kalmistud), millede hooldus jätab enamasti soovida. Parkide renoveerimiseks on projektid olemas, valminud on Kalamaja ja Pelgulinna planeerimiskavad, kuid kuna neid pole rahapuudusel rakendatud, on projektid valdavalt praeguseks vananenud. Hooldamata on paljude tööstusettevõtete ja endist sõjaväeobjektide lähiümbrus. Alustatud on Stroomi ranna ja puhkeala kujundamist.

Halb on tänavapuude seisund Koplis (trammide lõpp-peatus) ja teiste trammipeatuste lähedal (Heina ja Volta). Puude seisund on tunduvalt parem parkides.

Puittaimede liigiline koosseis on Kalamajas rikkalikum kui näiteks Mustamäel. Kasvukohtadest on levinumad hoovid, seal kasvab 43,0% puudest. Domineerivad õunapuud, vahtrad, kased, põõsastest - sirelid, ebajasmiiid (Sander 1991).

Põhja-Tallinn annab Tallinna taimsest biomassist 7,8%. Linnaosa biomassist annavad 68,3% hoonetevahelised puit- ja rohttaimedega alad ja hoovid. Põõsastikel on linnaosas küllalt oluline tähtsus, kuid kogu linnaosa biomassist on see ainult 1,6%.

Metsad:

Linna mets, kvartal 22.

Kvartalil asuvad Stroomi metsa puistud, endisest raudteetammist mere pool. Kvartali pindala on 45,0 ha, sh puistuid 32,2 ha. Kvartalil kasvab 5 puuliigi puistuid, millede seas on valdavad männikud.

Metsakasvukohatüüpe esineb kvartalil 3, nendest on enam levinud pohla kasvukohatüüp. Puistute seisund on hea. Kohati kannatavad puistud tugeva rekreatiivkoormuse all.

Linna mets, kvartal 23.

Kvartalil asuvad Stroomi metsa puistud, endisest raudteetammist linna pool. Kvartali pindala on 36,4 ha, sh puistuid 19,5 ha. Kvartalil kasvab 6 puuliigi puistuid, millede seas on valdavad männikud.

Metsakasvukohatüüpe esineb kvartalil ainult 2, pohla ja tarna kasvukohatüübid võrdse osatähtsusega.

Puistute seisund on rahuldav. Kohati kannatavad puistud tugeva rekreatiivkoormuse all.

Kogu antud maa-alale on õigusjärgsete omanike poolt esitatud maade tagastamistaotlused.

Looduskaitse objektid ja -alad.

Rändrahnud

Kopli (Kase) pargi kivikülv

Kopli ranna kivi

Krulli kivi

Paljandid

Kopli savikarjääri paljand

Pargid

Kalamaja kalmistupark

Kopli kalmistupark

Üksikpuud ja puudegrupid

1 puu, harilik tamm - Kaluri tn 2 hoovis

1 puu, harilik tamm - Kaluri tn 13/15 hoovis

2 puud, pensilvaania saare kultivar - Kopli tn 35 hoovis

1 puu, harilik tamm - Kopli tn 101 hoovis

1 puu, harilik tamm - Kopli tn 103 hoovis

1 puu, virgiinia kadakas - Soo tn 11 hoovis

1 puu, hõbevahtra kultivar - Süsta tn 14 ees.

1 puu, must pappel - Soo tn alguse haljasalal

4.11. Haljastute süsteemi arengusuunad

Tallinna üldplaneeringu koostamise käigus on tehtud ettepanek haljastute süsteemseks arenguks. Süsteem peaks kujutama rohelist võrgustikku, mis sisaldab endast radiaalseid, linna keskusest äärealadele suunduvaid ulatuslikke rohelisi alasid ning neid meridiaanselt ühendavaid väiksema pindalaga rohelisi koridore (joonis 17).

I roheline radiaal (I RR) kulgeb kesklinnast ida suunas ühendades endas järgmisi alasid:

Kadrioru park-Lauluväljak-Maarjamäe-Widecki park-Lillepi park-Kloostrimetsa-Iru. I RR on suhteliselt hästi välja kujunenud, sisaldades endas ökoloogiliselt stabiilsed alad nagu looduskaitse all oleva Kadrioru pargi (70 ha), Maarjamäe segametsa (30 ha) ja Kose-Kloostrimetsa männimetsad (360 ha). Puuduseks on pindala vähenemine, eriti Kose-Kloostrimetsa metsade alal seoses elamuehitusega. Konfliktne situatsioon on Hundikuristiku ja Lauluväljaku vahele jääval Narva mnt lõigul, kus tuleb leida võimalus kergeliikluse ohutuks kulgemiseks üle Narva maantee. Õhusaastatuselt on olukord halb ainult Kadrioru piirkonnas, enamik ala on suhteliselt puhta õhuga. I RR lõunapiir kulgeb suures osas piki looduskaitse alla võetud pankrannikut. I RR peaks hõlmama võimalikult laia riba klindi ülaservast sisemaa poole.

Maastikuarhitektuuriliselt on I RR väga hinnatav, sisaldades mereranna, pankranniku, laialehise salumetsa, looduslähedased männimetsad, kujundatud lossi- ja pargiansamblid, lauluväljaku, memoriaalkompleksi, olümpiakeskuse, botaanikaaiia. Kadrioru park ja Pirita maastikukaitseala on tähtsamad kaitsealad Tallinna piires.

I RR ühe haruna liitub loode-kagusuunaline vööde Paekalda-Loopealse-Tondi raba-Väo paepark. Selle ala haljastamine on oluline ökoloogilise tasakaalu tagamiseks ja elanikele soodsate puhketingimuste loomiseks Lasnamäe linnaosas. Nimetatud ala heakorrastamine ja haljastamine oleks teatavaks kompensatsiooniks haljasmaade üldisele kahanemisele Tallinna idaosas.

II roheline radiaal (II RR) kulgeb kesklinnast Lembitu pargist Tiigiveski parki, sealt Siselinna kalmistu kaudu Ülemiste järve loodekalda metsadesse.

Ökoloogiliselt on siin väärtuslikumad Ülemiste järve männikud ja Siselinna kalmistu (segapuistu).

Tiigiveski park ja Poolamägi ning Lembitu park on keskmise ökoloogilise väärtusega kultuurpuistud, mille suurus peaks senisest parema hooldamise korral nende bioloogilise mitmekesisuse ja ökoloogilise

stabiilsuse tagama.

II RR rajamist takistavad mitmed asjaolud. Ülemiste järve äärne mets on kaitsemets ega ole praegu rekreatiivsetel eesmärkidel kasutatav. Juhul kui nimetatud metsaala lülitub II RR koosseisu, toimib see ökoloogiliselt hästi, kuid vähemalt osa alast (samblikumännikud) on väikese rekreatiivse koormustaluvusega. Lahendada tuleb puhkajate ja kergeliikluse suunamine kalmistu piirkonnas. Konfliktised piirkonnad on Järvevana tee ja raudtee ületamine ning Liivalaia tänava ületamine. Oluline on säilitada Lembitu park ja leida tulevikus võimalusi Lembitu tänava lähistel roheline koridori rajamiseks Tiigiveski pargi suunas.

II RR haljastute õhk (ja pinnas) pole oluliselt saastatud. Liivalaia tänavast põhjapoolse esineb tugev raskemetallide koormus.

Radiaali väljaehitamine parandab veelgi spordi ja vaba aja veetmise funktsiooni ning tõstab Kesklinna hoonetevahelise ala tagasihoidlikku haljastust.

Vaatamata konfliktsituatsioonidele ja takistustele on II RR rajamine äärmiselt oluline all-linna lahe ja Ülemiste järve vahelise ala ökoloogilise väärtuse parandamisel ja elanike paremate puhke- ja elamistingimuste loomisel.

III roheline radiaal (III RR) kulgeb linna loodeosas ja ühendaks endas järgmisi alasid:

Falgi park-Härjapea-Pelgulinna-Merimetsa-Rocca al Mare-Kakumäe. III RR on alates Merimetsast läänepoolse suhteliselt hästi välja kujunenud, sisaldab endas ökoloogiliselt stabiilseid alasid nagu Rocca al Mare ja Vabaõhumuuseumi männikud, Õismäe raba, Kakumäe okaspuu-lehtpuu segametsad. Ökoloogiliselt mitmekesistavad ala Kopli lahe rannaniidud ja roostikud. Stroomi metsa seisund on hea. Endisest raudteetammist linnapoolne osa ilmselt tagastatakse omanikele, mis on takistuseks III RR arendamisel. Takistuseks on lasketiiru paiknemine Vabaõhumuuseumi tee ja mere vahel ning Paldiski maantee lähedus Kopli rannale. Viimast takistust saaks parandada, kui õnnestuks rannaala ohutult ühendada Veskimetsa ja Tallinna loomaaia puistutega.

Nii Tallinna loomaaia (koos Veskimetsaga) kui Vabaõhumuuseumi kasutamist avaliku puhkealana takistab nende asutuste poolkinnine (piiratud) kasutusrežiim. Kakumäe poolsaare kirdeosas takistab puhkealana kasutamist elamuehitus. Ökoloogiliselt toimivad nimetatud alad rahuldavalt, eriti kui rannaäärt mitte hoonestada ja viia kruntide suurus hoonestusalal üle 1500 m². Raske on puhkealaks kujundada Pelgulinna

ja Kelmiküla elumupiirkonda. Pelgulinna hoonestatud alal on rahuldav hoovide haljastus, mida selle elamurajooni rekonstrueerimisel tuleks tugevdada.

Konfliktse situatsiooni loovad raudtee, Tehnika tänav ja Toompuiestee, mille ohutut ületamist on väga raske korraldada.

III RR alal on õhu saastatus keskmine või kohati vähene.

III RR rikastab Tallinna looduskeskkonda mitmete ainulaadsete biotoopidega (raba, tammik, roostik). Puhketingimusi rikastavad oma väljaehitatud infrastruktuuriga loomaaed ja vabaõhumuuseum.

Tallinna roheline võrgustik on võimalik välja kujundada kui:

- 1) tugevdada vanalinna ümbritsevat haljasvööndit,
- 2) rohelised radiaalid ühendada vanalinna ümbritseva haljasvööndiga,
- 3) rohelised radiaalid oleksid omavahel seotud meridiaansete roheliste alade (koridoride) abil.

Teise tingimuse täitmine sisaldab väga palju konfliktsituatsioone.

Vanalinna ümbritsevat haljasvööndit (VHV) on võimalik tugevdada kui:

- 1) töötatakse välja VHV väljaarendamise plaan,
- 2) rekonstrueeritakse olemasolevad haljasalad vastavalt väljaarendamise plaaniga ette nähtud projektidele,
- 3) leitakse täiendavaid võimalusi kitsaskohtade ja takistuste kõrvaldamiseks.

Takistavad alad on Rannamäe teel Skåne bastioni ja linnamüüri vahel, kus linnamüüri äärde rajatud väheväärtuslikud ehitised katkestavad VHV. Viru ja Vabaduse väljaku vahel, kus Viruvärava mägi-Tammsaare park-Vabaduse väljaku haljastus on eraldatud hoonetega ja Pärnu maantee. Konfliktne situatsioon on kujunenud Mere puiestee ääres Kanuti aiast Viruvärava mäeni, kus hoonestus on VHV katkestanud.

Oluline on noorendada ja tugevdada VHV piiravad puiesteed, esmajoones Mere puiestee. Vabaduse väljaku sidumine haljasvööndiga paraneks, kui Harjumäe ja Kaarli puiestee vahele jäävad ebatervislikud spordiväljakud rekonstrueeritakse avalikuks haljaalaks.

VHV on tugeva raskemetallide ja keskmise SO₂ saastekoormuse all, mistõttu parkide ja puisteede hooldustööde intensiivsus ja kvaliteet peaks edaspidi paranema.

Roheliste radiaalide ühendamine on võimalik, kuna Tallinna ala geoloogiline ja geomorfoloogiline liigestus soodustab meridiaansete vööndite kujundamist. Nimelt Tallinnat läbiv, merega paralleelselt kulgev klindias tang on ehituslikult vähesobiv, andes võimaluse loodusalade säilimisele linnas.

Meridiaanne roheline vöönd (MRV) kulgeks Harku järve äärest üle Astangu elamurajooni, Vana-Mustamäe, Rahumäe, Järve metsa, Siselinna kalmistu, Türipuu-Lubja piirkonna, Kadriorgu ja sealt edasi Piritä või Lasnamäe (Tondi raba) suunas. MRV on juba jälgitav Vana-Mustamäe, Rahumäe, Järve männimetsadena, Kadrioru pargist ida poole sega- ja männimetsadena. MRV väljaehitamine tugevdaks seni nõrgalt haljastatud linnaosade haljastuid (Astangu, Lasnamäe), seostaks linna territooriumilt välja jäävad loodusalad (Harku raba, Harku järve äärne) linna rohelse võrgustikuga. Takistuseks on siin Vana-Mustamäe roheline koridori kitsus. Konflikted situatsioonid on Juudi kalmistu piirkonnast üle raudtee ja Pärnu maantee minekul, et Järve metsa jõuda ning pääs Järve metsast (II RR) Siselinna kalmistu piirkonda, bussijaama piirkonnast üle Tartu maantee, Türipuu-Lubja tänavate piirkonnast Kadriorgu.

Õhu saastatus MVR piirkonnas on valdavalt keskmine, sisaldades kõrgema saastatusega alasid Pärnu maantee-Tammsaare tee ristmiku, bussijaama-Tartu maantee-Lubja tänavä piirkondades.

5. TALLINNA HALJASTUSE STRATEEGILISED ARENGUSUUNAD 2015

5.1. Haljastuse arenguvision aastani 2015

Aastaks 2015 on kõik Tallinna linna haljasalad hoolduses ja nende kujundamine põhineb läbitöötatud kontseptsioonil.

Haljastuse visioniga seondub otseselt Tallinna linna arengukavas püstitatud üks viiest läbimurde-eesmärgist: parandada linna välisilmet. Kaudselt toetab haljastuse arenguvision ka elukeskkonna kvaliteeti, kuna kontseptsiooni alusel kujundatud haljasaladel laieneb ja paraneb ka haljasalade sotsiaalne funktsioon.

Alljärgnevalt on eraldi välja toodud eri institutsioonide töötajate poolt koostatud nägemus Tallinna haljastusest aastal 2015, mis täpsustab eeltoodud üldist visiooni.

Tabel 1. Linnavalitsuse ja linnaosa valitsuste töötajate visioonid aastaks 2015

2015	Ametite esindajate visioon
Haljasala kui sotsiaalse kooskäämise koht	Haljasalade funktsioon laieneb, nii olemasolevatele kui rajatavatele haljasaladele lisanduvad mänguväljakud, liikumis-, tervise-, jalgratta- ja rulluisurajad, sportmängude väljakud, lemmikloomade jalutamise ja treenimiseplatsid, spordirajatiste funktsioon laieneb eriti korterelamute piirkonnas
	Vajadus haljastuse järele sotsiaalsest aspektist suureneb
	Otsene taastav mõju inimese tervisele

<p>Haljastus kui linna imago kujundaja</p>	<p>Haljastuse arendamine annab eelise teiste Läänemere linnade ees – Tallinn merelinnaks (küsimus on maakasutuse prioriteetides – kas pikaajaline kasum avaliku kasutuse kaudu v läbi müügi)</p>
	<p>Rannaalade avamine linnaelanikele ja turistile</p>
	<p>Läbipääsude (liikumisteede) võimaldamine läbi haljastuse (haljasalade vajadus liikumistsoonides, seotuna rohekoridoridega)</p>
<p>Läbimõeldud haljastusalane kontseptsioon</p>	<p>Kontseptsiooni alusel arendatakse nii olemasolevatel kui rajatavatel haljasaladel erinevaid pargi- ja kunstistiile (haljastus kui atraktsioon)</p>
	<p>Arendav mõju nii lastele kui täiskasvanutele (ilu on nakkav ja igäihele arusaadav)</p>

	<p>Esteetiline linnapilt tekib koostöös haljastuse ja linnakujunduse kontseptsiooniga (väikevormid, linnamööbel, teisaldatav haljastus jne)</p>
<p>Tõusnud on haljasalade kvaliteet</p>	<p>Kõik haljasalad on hooldatud, haljasalad on turvalised</p>
	<p>Puiesteede osatähtsus tõuseb, investeeritakse kõrghaljastusse</p>

--	--

5.2. Haljastuse arendamise üldised eesmärgid ja tegevused

5.2.1. EESMÄRK 1 Haljastuse järjepidev areng

Haljastuse arendamine peab toimuma pideva protsessina ning koostöös/kaasates erinevaid institutsioone, huvigruppe ja linnavalitsuse ameteid (spordi- ja noorsoo, keskkonna, kultuuriväärtuste, turismi, linnaplaneerimise jt).

Tabel 2. Haljastuse uuendamise ja arendamise pika- ja lühiajaliste tegevusplaanide koostamine

TEGEVUS	AEG	TÄ
Haljastusalaste teemaplaneeringute (tsoneeringute) koostamine	vajadusel	PA Lin
parkmetsadele		
rannaaladele		
rohevõrgustikule		
miljööpiirkondadele		
maastikukaitsealadele		

Rohelise võrgustiku põhimõtete järgimine üld- ja detailplaneeringutes, puisteede ja alleede rajamise- ja rekonstrueerimiskavade koostamine	pidev	Lin
Tallinna linna haljastuse arengukava monitooring, vajadusel täiendamine ja muutmise ning sidumine teiste valdkondade arengukavadega	vajadusel	Lin am
Haljastuse arengukavade koostamine linnaosades	3-5 aasta kaupa	linn
Rekonstrueeritavate parkide määratlemine lähtuvalt linna prioriteetidest	vajadusel	Lin am linn
Linnametsade ja pärand-kultuurmaastike säilitamine ja arendamine puhke- ja virgestusaladena	pidev	Lin
Linnametsade, parkide, loodusobjektide kaitse alla võtmine	vajadusel	Lin
Täiendavate haljasalade planeerimine lähtuvalt linnaosade vajadustest	vajadusel	Lin
Osaüldplaneeringute ja detailplaneeringute lähteülesannete ja planeeringute koostamise protsessis osalemine	pidev	Lin

Projekteerimistingimuste koostamisel osalemine, projektide kooskõlastamine	pidev	linn
--	-------	------

Haljastusalased teemaplaneeringud võimaldavad täpsemalt formuleerida läbi seatud ülesande haljastusalaseid vajadusi ja reguleerida maakasutust (näiteks: reservalade määramist, perspektiivset haljastut, uusi puiesteid jne). Läbi planeeringu avalikustamise protsessi tutvustatakse linnaelanikule valdkonna arengutendentse, mis tõstab kaudselt elanikkonna keskkonnateadlikust ning teadvustab piirkonna identiteedi- ja miljööväärtusi.

Samalaadsed protsessid käivituvad ka detailplaneeringute koostamise käigus.

Eri liiki planeeringutes järgitakse roheline võrgustiku kujundamise printsiipe, sidudes haljastud ühtseks ülelinnaliseks võrgustikuks. Linnamaastikus vastab roheline võrgustik läbi oma erinevate funktsioonide kõige enam säästva e jätkusuutliku arengu põhimõtetele – tagab bioloogilise mitmekesisuse linnaökosüsteemides, vähendab saasteaineid õhus, võimaldab ohutumat ning tervislikumat liikumist nii inimestele kui loomadele, tõstab üldist elukeskkonna kvaliteeti, rikastab linnapilti.

Haljastusalade arendustegevuse oluliseks osaks on linna haljastuse arengukava pidev monitoring – vähemalt korra aastas arengukava ülevaatamine, mille käigus koostatakse tegevuste täitmise kohta aruanne. Vajadusel arengukava täiendatakse või algatatakse uue arengukava koostamine.

Kui varasemate volikogu määrustega on mõned haljasalad tunnistatud rohealadeks, siis on ka käesoleva määruse mõistes tegu rohe- või haljasaladega.

Hea baasi arengukava korrigeerimiseks annaksid linnaosades koostatavad linnaosade arengukavad, mis oleksid ühtlasi aluseks nii rajamise kui hooldusalase eelarve koostamisel. Samuti loob taoline tegevus eelduse laiapõhjalise kokkuleppe saavutamiseks linna haljastusalaste prioriteetide määratlemisel.

Erakinnistute haljastuse arengu põhimõtted ja keskkonnatingimused määratakse Tallinna erinevate miljööpiirkondade ehitusmääruste ja detailplaneeringutega.

Linna lähiaastate haljastusalased prioriteetidid oleksid järgmised:

Kadrioru pargi rekonstrueerimine.

Vanalinna ümbritseva haljasvööndi rekonstrueerimine.

Kahjustunud ja vanade puiesteede uuendamine.

Linnaosades ajalooliste parkide rekonstrueerimine ja kavandatavate haljasalade tarbeks maade reserveerimine.

Lasnamäe linnaosa haljasvööndi väljaehitamise algatamine.

Linnametsade inventeerimine, munitsipaliseerimine ning puhke- ja virgestusaladena arendamine.

Tallinna linnas koordineerib maa- ja metsaküsimuste lahendamist Tallinna Linnavalitsuse alaline komisjon, mis on algatanud metsade inventeerimise 2005. aastal. Inventeerimise tulemuste järgselt tuleb välja selgitada metsniku ametikoha vajadus ja ülesanded. Metsaseadusest tulenevalt korraldab metsa majandamist metsaomanik.

Tegevuse edukust mõõdetakse teemaplaneeringute koostamisega, 2005 - Pirita jõeoru maastikukaitseala teemaplaneering ja Tallinna Rohevõrgustiku teemaplaneering; 2006 - rannametsade ja parkmetsade teemaplaneering; 2007 - miljööpiirkonnad teemaplaneering.

Arengukavade mõõdikuks on haljastuse arengukavasid koostanud linnaosade arv: 2005 – 2 linnaosa; 2006 - 4 linnaosa; 2007 - 8 linnaosa. Tallinna linna haljastuse arengukava ning linnaosade arengukavad vaadatakse igal aastal üle ning korrigeeritakse vastavalt vajadusele.

Rekonstrueeritavate ja täiendavalt rajatavate parkide prioriteetide täitmise edukuse mõõdikuks on linnaosade poolt esitatud prioriteetsete rekonstrueeritud või rajatud haljasalade osatähtsus: 2005 - 60%; 2006 – 70%; 2007 – 80%.

5.2.2. EESMÄRK 2 Hooldatud haljastus

Haljasalade hooldamisel on vajalik lähtuda ühtsest hooldussüsteemist, mis on linnas välja töötatud 2000. aasta mais (Haljasalade klassifikatsioon ja hooldusnõuded, Tallinn 2000).

Haljastud on jaotatud nelja hooldusklassi. Lähtudes määratud hooldusklassist ning kasutusintensiivsusest kavandatakse haljastu hooldus- ja rahastamisvajadus (näiteks hetkel on Tallinna I klassi haljastud kolmekordselt alafinantseeritud võrreldes Tartu linna vastava klassi haljastutega – Tallinnas 9-10 kr/m²,

Tartus 32 kr/m²).

Esialgselt võiks minimaalne hooldusmaksumus 1 m² kohta olla järgmine:

I hooldusklass (valdavalt kesklinn) - 15 kr/m² aastas

II-III hooldusklass - 7-10 kr/m² aastas

IV hooldusklass - 1 kr/m² aastas

(ka reservmaad ja parkmetsad)

Ülelinnaliste haljasalade puhul tuleks hooldusmaksumuse arvutamisel kasutada koefitsienti 1,3.

Tabel 3. Haljastuse hooldamise parandamine

TEGEVUS	AEG	TÄITJAD/ PARTNERID
Hoolduse finantseerimine vastavalt hooldusklassist ja kasutusintensiivsusest tulenevatele nõuetele	pidev	Linnavalitsuse ametid, linnaosad
Haljasalade turvalisuse tõstmine valgustatuse parendamine teede hoolduse parendamine	pidev	Linnavalitsuse ametid, linnaosad
Haljasalade rekonstrueerimisprojektide ja teostamise tellimine lähtuvalt linna haljastusalastest prioriteetidest	vajadusel	Linnavalitsuse ametid, linnaosad
Täiendava haljastuse vajaduse määratlemine ja kavandamine, projektide ettevalmistamine	vajadusel	Linnavalitsuse ametid, linnaosad

Hoolduse kõrval on oluliseks komponendiks haljasalade turvalisuse tõstmine. Linnaelanike hulgas läbiviidud küsitluse tulemusel peetakse lisaks korrakaitse kaasamisele olulisimaks haljasaladel valgustuse osatähtsuse suurendamist turvalisuse tagajana. Samuti tuuakse välja vajadus täiendava pargiinventari järele.

Haljasalade täiendav vajadus määratakse koostöö linnaosadega ning linnavalitsuse vastavate ametitega, lähtudes linna prioriteetidest. Rekonstrueerimis- ja rajamisprojektide ettevalmistamine on otseselt seotud eesmärgis 1 kirjeldatud tegevustega.

Tegevuse edukust mõõdetakse haljasalade osatähtsusega, mis vastavad kehtestatud hooldusnõuetele. Vastavalt Tallinna arengukavale 2005-2014 seatakse haljastuse hooldatuses järgmised sihid: 2005 - haljasalade hooldusnormide rakendamine 45% ulatuses; 2006 - 48% ulatuses ja 2007 - haljasalade hooldusnormide rakendamine 50% ulatuses.

5.2.3. EESMÄRK 3 Korrastatud struktuuriga organisatsioon

Parandamaks linna haljastuse koordineerimist, on haljastuse arengukava eesmärgiks Tallinna linna haljastuse ühtse normdokumentatsiooni väljatöötamine, mis on aluseks riigihangete koostamisel, hooldustööde kvaliteedi kontrolliks jne.

Tabel 4. Organisatsiooni struktuuri korrastamine

TEGEVUS	AEG	TÄITJAD/ PARTNERID
Linna haljastust koordineeriv üksus ning ühtse protsessi juhtimisskeemi rakendamine haljastusspetsialistidele ühtsete ametijuhendite väljatöötamine	2004-2005	Linnavalitsuse ametid, linnaosad
Haljastusalase normdokumentatsiooni väljatöötamine ja täiendamine	vajadusel	Linnavalitsuse ametid, linnaosad
Täienduskoolituse korraldamine haljastusspetsialistidele haljastusalaste tööde teostajatele (rajamine ja hooldamine) projekteerijatele	pidev	Linnavalitsus, muud organisatsioonid, õppeasutused
Säästva arengu põhimõtteid ning haljastusalast teavet propageerivate ürituste ja institutsioonide toetamine	vajadusel	Linnavalitsus, muud organisatsioonid
Linnaelanike teavitamine haljastusalastest projektidest ning kavandatavatest töödest linnas (sellekohase protseduuri väljatöötamine)	pidev	Linnavalitsuse ametid

Tegevuse edukuse mõõdikuks on haljasalade kasutajate rahulolu suurenemine, linnakodanike ja erasektori teadlikkuse kasv linna säästva arengu eelistest, samuti antakse välja säästva arengu teemalisi trükiseid ning tutvustatakse keskkonnasõbralike materjalide ja teenuseid.

5.2.4. EESMÄRK 4 Tõhus järelevalve

Linna välisilme ja haljasalade kaitseks on vaja tõhustada osalust riigi haljastus- ja planeerimisalaste õigusaktide väljatöötamisel. Oluline on ka koostöö munitsipaalpolitseiga ning väärtegade menetlemine kõikide seaduses sätestatud võimalustega.

Tabel 5. Järelevalve tõhustamine

TEGEVUS	AEG
Osalemine riigi tasandil vastavate õigusaktide väljatöötamisel ja täiendamisel	pidev
Järelevalve spetsialisti ametikoha loomine (ettepanek Keskkonnaameti koosseisus)	2004-2005
Pargivahi ametikohtade loomine	vajadusel
Koostöö arendamine korrakaitse organitega (kordniku vajadus)	pidev
Keskkonna- või haljastusmaksu aluste väljatöötamine	vajadusel
Trahvide sihtotstarbeline kasutamine	Kuni 2005

Eesmärki nr 4 on edukas kui vandalism ja kuritegevus haljasaladel on minimaalne. Haljasalade rajamise ja keskkonna-alast järelevalvet teevad linnavalitsuse vastavad spetsialistid.

5.2.5. EESMÄRK 5 Täpne haljasmaade bilanss ning omandisuhted

Linna haljasmaade täpse suuruse, seisundi ja omandisuhete ülevaade on vajalik haljasalade hooldamiseks, rekonstrueerimiseks ja planeerimiseks vajalike ressursside arvestamiseks ning linnaosade haljastuse arengukavade koostamiseks.

Tabel 6. Haljasmaade määratlemine

TEGEVUS

Andmebaasi koostamine ja täiendamine

haljasalade inventariseerimine

(passistamine)

reservalade fikseerimine

haljastute seisundi koondülevaadete

koostamine omandisuhete täpsustamine

Üldplaneeringute koostamisel

osalemine, haljastusalaste

ettepanekute tegemine

Detailplaneeringute koostamine asumites

Taotleda munitsipaalomandisse linnas

haljasmaaks kavandatud maa

Eesmärk on edukas kui aastal 2005 on haljasmaad passistatud 4 linnaosas; 2006 6 linnaosas ning 2007 on haljasalad passistatud kõigis 8 linnaosas. Planeeringute koostamisele on kaasatud vastava linnaosa haljastuse spetsialistid.

5.3. Rohevõrgustiku väljaarendamine

Tallinna üldplaneeringu koostamise käigus on tehtud ettepanek haljastute süsteemseks arenguks. Rohelise võrgustiku skeem on digitaalselt saadaval aadressil: <http://www.ekk.ee/tallinn>. Süsteem kujutab rohelist võrgustikku, mis sisaldab endast radiaalseid, linna keskusest äärealadele suunduvaid ulatuslikke rohelisi alasid ning neid meridiaanselt ühendavaid väiksema pindalaga rohelisi koridore.

Roheline võrgustik kui tervik vastab linnas kõige enam säästva arengu põhimõtetele – tagab bioloogilise mitmekesisuse linna ökosüsteemides, puhastab õhku saastainetest, võimaldab liikumise inimesele ja loomadele, tasakaalustab ehituslikku ja looduslikku keskkonda.

Tallinna linna on võimalik kujundada kolm kesklinnast linnaserva suunduvat rohelist radiaali. Olulisemaks tuleb pidada Kesk-Tallinna roheline radiaali olemasolu ja väljaarendamist, kuna linna keskosas on saastatus kõige kõrgem, hoonete, teede väljakute osatähtsus suurim ja pääs puhkepiirkondadesse komplitseeritum.

Maastikuarhitektuuriliselt on I RR väga hinnatav, sisaldades mereranna, pankranniku, laialehise salumetsa, looduslähedased männimetsad, kujundatud lossi- ja pargiansamblid, lauluväljaku, memoriaalkompleksi, olümpiakeskuse, botaanikaaiia. Kadrioru park ja Pirita maastikukaitseala on tähtsamad kaitsealad Tallinna piires.

I RR ühe haruna liitub loode-kagusuunaline vööde Paekalda-Loopealse-Tondiraba-Väo paeparke Lasnamäe alaradiaal. Selle ala haljastamine on oluline ökoloogilise tasakaalu tagamiseks ja elanikele soodsate puhketingimuste loomiseks Lasnamäe linnaosas. Nimetatud ala heakorrastamine ja haljastamine oleks teatavaks kompensatsiooniks haljasmaade üldisele kahanemisele Tallinna idaosas.

II RR haljastute õhk (ja pinnas) pole oluliselt saastatud. Liivalaia tänavast põhjapoole esineb tugev raskemetallide koormus.

Radiaali väljaehitamine parandab veelgi spordi ja vaba aja veetmise funktsiooni ning tõstab Kesklinna hoonetevahelise ala tagasihoidlikku haljastust.

Vaatamata konfliktsituatsioonidele ja takistustele on II RR rajamine äärmiselt oluline Tallinna lahe ja Ülemiste järve vahelise ala ökoloogilise väärtuse parandamisel ja elanike paremate puhke- ja elamistingimuste loomisel.

III roheline radiaal (III RR) e Lääne-Tallinna roheline radiaali alal on õhu saastatus keskmine või kohati vähene.

III RR rikastab Tallinna looduskeskkonda mitmete ainulaadsete biotoopidega (raba, tammik, roostik). Puhketingimusi rikastavad oma väljaehitatud infrastruktuuriga loomaaed ja vabaõhumuuseum.

Meridiaanseid rohelisi vööndeid on kaks. Väike roheline meridiaanne vöönd ühendab endas vanalinna ümbritsevad pargid ja puisteed, suur meridiaanne roheline vöönd hõlmab metsad, parkmetsad, pargid, puisteed jt haljastud Kakumäe – Harku järve – Astangu – Vana-Mustamäe – Rahumäe – Järve metsa – Siselinna kalmistu – Kadrioru – Lasnamäe kaarel.

Väike meridiaanne vöönd e vanalinna haljasvöönd (VHV) koosneb vanalinna ümbritsevatele bastionidele ja muldkindlustustele istutatud parkidest jt haljastutest. Väikest meridiaanset vööndit piirab barokne glassiipuiestee (kindlustuste vööndit lõpetav ja piirav ringpuiestee).

Takistavad alad on Rannamäe teel Skåne bastioni ja linnamüüri vahel, kus linnamüüri äärde rajatud väheväärtuslikud ehitised katkestavad VHV. Viru ja Vabaduse väljaku vahel, kus Viruvärava mägi - Tammsaare park - Vabaduse väljaku haljastud on eraldatud hoonetega ja Pärnu maantee. Konfliktne situatsioon on kujunenud Mere puiestee ääres Kanuti aiast Viruvärava mäeni, kus hoonestus on VHV katkestanud.

Oluline on noorendada ja tugevdada VHV piiravad puiesteed, esmajoones Mere puiestee. Vabaduse väljaku sidumine haljasvööndiga paraneks, kui Harjumäe ja Kaarli puiestee vahele jäävad ebatervislikud spordiväljakud rekonstrueeritakse avalikuks haljaalaks.

VHV on tugeva raskemetallide ja keskmise SO₂ saastekoormuse all, mistõttu parkide ja puiesteede hooldustööde intensiivsus ja kvaliteeti tuleb edaspidi parandada.

Vanalinna ümbritsevat haljasvööndit (VHV) on võimalik tugevdada kui:

- 1) töötatakse välja VHV väljaarendamise plaan,
- 2) rekonstrueeritakse olemasolevad haljasalad vastavalt väljaarendamise plaaniga ette nähtud projektidele,
- 3) leitakse täiendavaid võimalusi kitsaskohtade ja takistuste kõrvaldamiseks.

Suur meridiaanne roheline vöönd (MRV) kulgeks Harku järve äärest üle Astangu elamurajooni, Vana-Mustamäe, Rahumäe, Järve metsa, Siselinna kalmistu, Tüرنpuu-Lubja piirkonna, Kadrioru ja sealt edasi Pirita või Lasnamäe (Tondi raba) suunas. MRV on juba jälgitav Vana-Mustamäe, Rahumäe, Järve männimetsadena, Kadrioru pargist ida poole sega- ja männimetsadena. MRV väljaehitamine tugevdaks seni nõrgalt haljastatud linnaosade haljastuid (Astangu, Lasnamäe), seostaks linna territooriumilt välja jäävad loodusalad (Harku raba, Harku järve äärne) linna roheline võrgustikuga. Takistuseks on siin Vana-Mustamäe roheline koridori kitsus. Konfliktne situatsioonid on Juudi kalmistu piirkonnast üle raudtee ja Pärnu maantee minekul, et Järve metsa jõuda ning pääs Järve metsast (II RR) Siselinna kalmistu piirkonda, bussijaama piirkonnast üle Tartu maantee, Tüرنpu - Lubja tänavate piirkonnast Kadrioru.

Õhu saastatus MVR piirkonnas on valdavalt keskmine, sisaldades kõrgema saastatusega alasid Pärnu maantee - Tammsaare tee ristmiku, bussijaama - Tartu maantee - Lubja tänava piirkondades.

Roheliste radiaalide ühendamine on võimalik, kuna Tallinna ala geoloogiline ja geomorfoloogiline liigestus soodustab meridiaansete vööndite kujundamist. Nimelt Tallinnat läbiv, merega paralleelselt kulgev klindias tang on ehituslikult vähesobiv, andes võimaluse loodusalade säilimisele linnas.

Tallinna roheline võrgustiku skeem 1:35 000

Tallinna roheline võrgustiku väljakujundamiseks on vajalik:

- 1) tugevdada vanalinna ümbritsevat haljasvööndit,
- 2) rohelised radiaalid ühendada vanalinna ümbritseva haljasvööndiga,
- 3) rohelised radiaalid oleksid omavahel seotud meridiaansete roheliste alade (koridoride) abil.

Teise tingimuse täitmine sisaldab väga palju konfliktsituatsioone.

Rohelise võrgustiku säilitamise ja loomise oluline osa on alleedel ja puisteedel. Sõiduteede laiendamiseks ja tehnovõrkude rajamiseks ei ole õige likvideerida tänavaäärseid haljasribasid, millel kasvavad puud. Suured puud pakuvad suvel varju ja takistavad müra, tuult ja tolmu, talvel ilmestavad puud monotoonset linnapilti.

Tallinna alleed ja puisteed vajavad põhjalikke uuringuid, tegemaks kindlaks vanade puude tervist ja esteetilisust. Uuringute põhjal selgub, kui pikk võib olla allee või puistee eluiga. Juhul kui puude rivis on liiga palju välja langenud eksemplare või puude tervislik seisund on väga halb, tuleb kaaluda allee asendamist uute puudega. Tallinna tänavaäärne kõrghaljastus linnaosade kaupa vajab põhjalikku analüüsi ja põhimõttelisi otsustusi, säilitamiseks linna alleesid ja puisteid. Tänaväärse kõrghaljastuse uuringute tulemusena tuleb koostada puisteede uuendamise programm.

Uute alleede, puisteede ja promenaadide rajamine on raskendatud, sest majade ja sõiduteede vahelised haljasribad on viidud miinimumini või asendatud kõnniteega. Samuti on haljasriba alla rajatud tehnovõrgud, mille peale ei tohi puid istutada. Tulemuseks on just uutes elamupiirkondades kõrghaljastuse vähesus, sest

eravaldustesse suureks kasvavaid puid reeglina ei istutata.

Rohelise võrgustiku toimimiseks ja väljaarendamiseks on vajalik:

suurte hoonestamata territooriumide (astangu, Suur-Sõjamäe, Paljassaare, Kakumäe) planeerimisel lahendada rohestruktuur tervikuna, lähtudes ülelinnalisest rohelisest võrgustikust ja alade omavahelistest seostest, käsitleda üldplaneeringu tasandil;

detailplaneeringute koosseisus näha ette alade haljastamise põhimõtted, konsulteerida linnaosa haljastusspetsialistiga;

üldplaneeringu tasandil reserveerida maid linnaosasiseste haljasalade rajamiseks;

uute teetrasside kavandamisel või vanade rekonstrueerimisel peab projekti koosseisus olema haljastust kajastav materjal ja haljastuse rajamise esialgne eelarve;

uute elamupiirkondade (nii korter- kui väikeelamute piirkonnad) kavandamisel tuleb planeerida avalikuks kasutamiseks olevad alad või objektid nagu lastemänguväljakud, spordiplatsid, pargid, ette näha asumisiseste puisteede rajamist;

miljööväärtuslikes piirkondades säilitada maksimaalselt olemasolevat kõrghaljastust ja kasutada haljastuses piirkonnale iseloomulikke liike;

vältida aedlinnalistes asumites kruntide jagamist, krundi minimaalne suurus ei tohiks olla alla 1200 m², et säilitada olemasolevat kõrghaljastust;

tagada metsade avalik kasutus ning vältida ehitusalade laienemist metsaaladele, määrata tuumaladel paiknevad linnametsad kaitsemetsa kategooriasse;

luua riigi- ja linnametsade ühine andmebaas ja seiresüsteem, inventariseerida metsad viie aasta jooksul;

tagada rannaalade säilitamine avatuna ja avalikus kasutuses.

Rohelise võrgustiku ning linnametsade kompleksse hooldamise ja järelevalve tagamiseks tehakse koostööd Keskkonnaministeeriumi looduskaitseosakonnaga, korrashoiuks rakendatakse kehtivat klassifikatsiooni ja hooldusnõudeid. Koostatakse kava linna piires olevate metsade (sõltumata nende omandivormist) haldamiseks. Iga mahavõetud puu asemele isutatakse vähemalt viis uut puud, mille tüve diameeter 1,3 m kõrgusel on vähemalt 6 cm. Istutatud puud ja nende hooldus peab vastama Eesti Vabariigi standarditele EVS 843:2003 ja EVS 778:2001. Väärtuslikud pargid võetakse looduskaitse alla, neid hooldatakse vastavalt klassile ja hooldusnõuetele.

5.4. Linnaosade haljastuse prioriteedid

5.4.1. Haabersti

Haabersti linnaosas on võimalik haljastuse osakaalu suurendada eelkõige rannaalade arvelt. Perspektiivseteks ülelinnalise tähtsusega randadeks võivad kujuneda Kakumäe rand ning Harku järve ümbrus.

Tabel 7. Haabersti linnaosa olulisemad haljasmaad

Ülelinnalise tähtsusega objektid	Roheline võrgustik	Planeeringu/projekt
Paldiski mnt haljasribad	Lääne-Tallinna roheline radiaal	Kakumäe rand
	Meridiaanne roheline vöönd	Harku järve kalla

5.4.2. Kesklinn

Kesklinna haljasalad võivad vähesel määral laieneda rannaalade, tühermaade ja endiste tootmisterritooriumide arvelt.

Taimestiku seisundi prognoos isevoolse arengu korral:

Sadama piirkond. Senise tööstusala teisenemine ametiasutuste alaks eeldab haljastusele pööratava tähelepanu suurenemist. Vähesel määral peaks suurenema biomass, nii istutatavate puude arvel kui ka rajatavate murude tõttu. Liigirikkuse tõus on vähetõenäoline, bioloogiline mitmekesisus ilmselt väheneb, stabiilsus säilib. Üldseisund võib ikka jääda alla keskmise taseme.

Tabel 8. Kesklinna haljasmaad

Roheline võrgustik	Planeeringu/projekti vajadus	Prioriteedid	Alleede täiendamine ja uuendamine
Tervikuna väike meridiaanne roheline vöönd	Rannaalad	Politseiaia lõpetamine	Kaarli puiestee
Tervikuna Kesk-Tallinna roheline radiaal		Kanuti aia rekonstrueerimine	Mere puiestee
Osaliselt Ida- ja Lääne-Tallinna rohelised radiaalid		Virumäe rekonstrueerimine	Estonia puiestee
Suur meridiaanne roheline vöönd		Hirvepargi rekonstrueerimine	Toompuiestee
		Toompargi rekonstrueerimine	Tartu mnt piirkonna jalakaalleed

Ülelinnalise tähtsusega haljasalad kesklinna linnaosa territooriumil:

Lembitu park, Komandandi aed, Taanikuninga aed, Toompark (nõlva), Tornide väljak, Falgi park, Harjuvärava mägi, Hirvepark, Lindamägi, Nunne tn kitseaed, Rannavärava mägi, Kanuti aed, Maarjamäe nõlvad, Nunne/Suur-Kloostri haljasalad, Russalka rand, Kadrioru park, Tammsaare park, Virumägi, Vabastajate väljak, Politsei aed, kino Kosmos haljasala, Roheline turg, Kubernerite aed, Toompea platoo, Vabaduse väljak, Vilde monument, teatri väljak koos Rävalla puiestega.

Teede äärsed alad: Kaarli pst, Estonia pst, Falgi tee, Pärnu mnt, Tartu mnt ringid, Tartu mnt Ülemiste järve äär, Pirita tee.

Kadrioru pargi rekonstrueerimine toimub vastavalt Kadrioru OÜ koostatud kavadele, millest esmane on barokkaia rekonstrueerimine: lilleaed ja sellele järgneb alumise aia rekonstrueerimine ("Kadrioru lossi

alumise aia taastamise projekt”, AS Laansoo Grupp, Tallinn 2000). Sellega paralleelselt tuleb esmaselt korrastada 1930. aastatel rajatud rahvapargi (Volkspark) osa, mille teljel asub tulevane kunstimuuseum.

Rannaalade osauüldplaneeringuga on praeguseks täpselt määratletud sadamapiirkondade haljaskoridori kulgemine ja kruntide kaupa võimalik – vajalik haljastusprotsent koridori tekkeks.

Kadriorg ja teised biomassirikkamad puitasumid. Senine suur puistu biomass on kujunenud eelkõige isevoolelt hoolduse puudumise tagajärjel. Hoonete intensiivsem kasutuselevõtt neis majanduslikult soodsates piirkondades eeldab ka krundi aktiivsemat korrastamist ja päikesevalguse avamist tubadesse. Korrastatud majade juures on juba väga sageli kõrvaldatud olulisel määral ka puid või võra elujõuline osa. Tellitavad haljastustööd ei suurenda oluliselt alade liigirikkust, koosluse mitmekesisust ega stabiilsust.

Sarnased tendentsid kui Kristiine linnaosas Lilleküla ja Tondi piirkonnas.

Piirkonnas võib käivituda kaks varianti:

§ Krundid säilitatakse suurtena, mistõttu võib loota seniste aiamaade ja vähehooldatud aiaosade pargilaadseteks ümberkujundamist ning puurinde tihenemist.

§ Tõenäolisem on kruntide tükeldamine ja sellega kaasnev biomassi vähenemine, bioloogilise mitmekesisuse vähenemise ja stabiilsuse kahanemine.

5.4.3. Kristiine

Kristiine linnaosa haljastuse osatähtsus suureneb, võimalik laienemise perspektiiv ka Tondi kasarmute arvelt. Täiendavaid haljasalaid vajab Tedre-Endla piirkond, Linnu tee-Nõmme tee piirkond.

Tabel 9. Kristiine olulisemad haljasmaad

Ülelinnalise tähtsusega objektid	Roheline võrgustik	Prioriteetid
Löwenruh park	Seosed praktiliselt puuduvad	Löwenruh pargi projekt ja rekonstrueerimine
Nõmme tee park		Cederhilmi pargi rekonstrueerimine Tildri tn haljasala rajamine

Taimestiku seisundi prognoos isevoole arengu korral:

Lilleküla ja Tondi. Muutused võivad toimuda eelkõige suuremate kruntidega vanemates piirkondades.

Piirkonnas võib käivituda kaks varianti:

§ Krundid säilivad suurtena, mistõttu võib loota seniste aiamaade ja vähehooldatud aiaosade pargilaadseteks ümberkujundamist ning puurinde tihenemist. Puistu ja üldkasutatavate haljasalade vähesus on olnud seni piirkonna suurimaid haljastuse puudusi.

§ Tõenäolisem on kruntide tükeldamine ja sellega kaasnev biomassi vähenemine, bioloogilise mitmekesisuse vähenemise ja stabiilsuse kahanemine.

5.4.4. Lasnamäe

Lasnamäe linnaosas on kavas haljastuse osatähtsuse suurendamine tühermaade arvel. Küsitluse põhjal vajavad täiendavalt haljasalaid Priisle, Katleri ja Linnamäe piirkonnad.

Tabel 10. Lasnamäe olulisemad haljasmaad

Ülelinnalise tähtsusega objektid	Roheline võrgustik	Prioriteedid
Jüriöö park	Osaliselt Ida-Tallinna roheline radiaal	Arbu pargi lõpetamine
	Suur roheline meridiaanne roheline vöönd	Kivila haljasala rekonstrueerimine Paekarjääri pargi rajamine

Taimestiku seisundi prognoos isevoolse arengu korral:

Esimeses kuni seitsmendas mikrorajoonis toimub biomassi loomulik suurenemine noorte puude suuremaks kasvamise tagajärjel, mis ei ole piisav taimkatte seisundi rahuldavaks muutmiseks.

5.4.5. Mustamäe

Mustamäe haljastu osatähtsuse suurendamine tööstuskvartalitesse haljastuse kavandamise läbi detailplaneeringute ja karjäärade rekultiveerimise kaudu.

Tabel 11. Mustamäe olulisemad haljasmaad

Ülelinnalise tähtsusega objektid	Roheline võrgustik	Prioriteetid
Mustamäe mets	Osaliselt suur meridiaanne	Parditiigi pargi projekt
	roheline vöönd	
		Laki- Tammsaare tee äärde
		puiestee rajamine
		Metsade korrastamine

Täiendavat haljastust vajab Kadaka-Laki piirkond.

Taimestiku seisundi prognoos isevoolse arengu korral:

Endise kiirabihaigla ümbruses biomassi suurenemine asutuste ümber oleva noore puistu kasvamise tõttu.

5.4.6. Nõmme

Nõmme haljastuse osakaal jääb suuresti samale tasemele, hooldusalased pinnad suurenevad (parkmetsade hooldusvajadus kasvab).

Tabel 12. Nõmme olulisemad haljasmaad

Ülelinnalise tähtsusega objektid	Roheline võrgustik	Prioriteetid
Parkmets	osaliselt suur meridiaanne	Glehni pargi ja Glehni Rahula
	roheline vöönd	rekonstrueerimine
Nõmme-Mustamäe maastikukaitseala		Mai park
		Pääsküla raba korrastamine
		Parkmetsade korrastamine

Taimestiku seisundi prognoos isevoolse arengu korral võimalikud kaks arengutendentsi:

Valdav osa aedlinnast omab paikneva hoonestuse jaoks liiga tihedat puistut. Puude kõrvaldamine võib ilmselt märgatavalt ületada biomassi praegust võimalikku juurdekasvu. Teised taimkatte kvaliteedi näitajad ilmselt oluliselt ei muutuks ning haljastuse üldseisund jääks siiski heaks.

Tunduvalt ohtlikum on teine võimalik Nõmme haljastuse arengukäik. Kui majandusliku surve tõttu jätkatakse veel säilinud Nõmme suuri kruntide tükeldamist, kaovad hoonestatud alast senised kindlad puistu

säilimisalad. Ehitustegevuse ja järgneva aiakujunduse käigus oleksid suured biomassikaod, väikestel kruntidel suureneks majaomanike otsene surve ka põõsa- ja rohurinde taimestikule. Võimaliku vähese liigirikkuse ja mitmekesisuse kasvuga kaasneks järelejäänud kruntidel oluline koosluste stabiilsuse langus. Uutel ärälõigetel moodustatud kruntidel võib eeldada aga ehitustegevuse käigus olemasoleva meso- ja mikrohaljastuse (põõsad ja rohttaimed) hävitamist. Senine hea haljastuse üldseisund võib seeläbi langeda rahuldavaks.

2004. aastal kinnitati Nõmme ehitusmäärus, mis peaks ära hoidma haljastuse arengu negatiivse stsenaariumi. Nõmme Linnaosa Valitsus on teinud ettepaneku võtta mitu haljasalal kohalikul tasandil kaitse alla (Kiige park, Õie park, Lootuse park jne).

Pilliroo tänav. Toimub biomassi suurenemine uute rajatud kruntide puittaimede suureks kasvamise tõttu koos vähese rohttaimestiku liigirikkuse suurenemise või suurendamisega.

Raku endine karusloomakasvatuse ala tootmisterritooriumi maakasutuse muutumine viib igal juhul koosluste paranemisele.

5.4.7. Pirita

Pirita linnaosa haljastu (metsade) osakaal väheneb intensiivse ehitustegevuse tõttu.

Tabel 13. Pirita olulisemad haljasmaad

Ülelinnalise tähtsusega objektid	Roheline võrgustik	Prioriteetid
Pirita rand koos rannametsaga	osaliselt Ida-Tallinna roheline	Pirita rannapromenaadi
Kloostrimets	radiaal Osaliselt suur meridiaanne roheline vöönd	projekteerimine ja rajamine Pirita jõeoru teemaplaneering koostamine
Pirita jõeoru maastikukaitseala		Maarjamäe klindi korrastamine
Pirita kloostri kompleks		Ranna tee merepoolse ääre korrastamine
Metsakalmistu		Lillepi pargi projekt ja rekonstrueerimine

Taimestiku seisundi perspektiiv isevoolse arengu korral:

Merivälja vanemas osas toimuvad samad tendentsid kui Nõmme esimese arenguvariandi ning Kristiine linnaosa Lilleküla ja Tondi piirkonna puhul.

5.4.8. Põhja-Tallinn

Põhja-Tallinna linnaosas on võimalik haljastuse osatähtsust suurendada nn liinide piirkonnas ning Paljassaare ja teistel rannaäärsetel aladel.

Täiendavaid haljasalasad vajavad Kolde-Ristiku ja Sõle-Sitsi piirkonnad.

Tabel 14. Põhja-Tallinna olulisemad haljasmaad

Ülelinnalise tähtsusega objektid	Roheline võrgustik	Prioriteetid
Stroomi rannapark	Osaliselt Lääne-Tallinna	Kopli kalmistupargi
Kopli kalmistupark	roheline radiaal	rekonstrueerimine Kalamaja pargi rekonstrueerimine Kase pargi rekonstrueerimine

6. Tallinna haljastuse arengukava tegevuskava aastani 2007

6.1 Sissejuhatus

Arengukava tegevuskava täpsustab 2000. aastal koostatud haljastuse arengukava I osa ning käsitleb kavandatavaid haljastusalaseid tegevusi aastani 2007. Käesolev haljastuse arengukava aastani 2007 sisaldab:

1. Lähiaastate haljastusalaseid tegevusi;
2. Haljasalade rajamise ja rekonstrueerimise finantsplaane;
3. Haljastusalase normatiivse baasi väljatöötamiseks vajalikke tegevusi;
4. Haljasalade hooldamise ja rajamise/rekonstrueerimise protsesse;
5. Personali kompetentsi tõstmiseks vajalikke tegevusi.

Tegevuskava aastani 2007 sisaldab finantsplaane ning tegevusi, mis on vajalikud haljastusalaste otsuste tegemisel ja põhjendamisel (dendroloogilise uuringud, ajaloolised uuringud jne). Samuti sisaldab arengukava juhiseid, parandamaks haljastusalase tegevuse tööjaotust erinevate institutsioonide vahel ja tõstmaks töötajate kompetentsi.

Finantsplaanid sisaldavad linnaosade kaupa haljastusalaseid prioriteetseid objekte, mis omakorda jagunevad projekti rakendumiseks vajalikeks tegevusteks (projekteerimiseks, rajamiseks jne). Konkreetsete haljasalade rajamiseks ja rekonstrueerimiseks vajalik ressurs on esitatud finantsplaanidena linnaosade kaupa.

Finantseerimisvajadused on esitatud aastate lõikes kuni aastani 2007.

Käesolev töö ei kajasta otseselt haljasalade hoolduseks vajaminevat ressursikasutust, kuid kaudselt mõjutab organisatsiooni töökorralduse täiustamine haljasalade hooldatuse paremist.

Organisatsiooni struktuuri korrastamise ja järelevalve tõhustamise eesmärged on käsitletud arengukava organisatsiooni töökorralduse täiustamise osas.

Arengukava koostamise protsessis on osalenud linnaosade haljastusspetsialistid, Kommunaalameti, Säästva Arengu ja Planeerimise Ameti, Transpordi- ja Keskkonnaameti esindajad. Töövormideks on olnud rühmatööd, koosolekud ning intervjuud.

Arengukava jätkub korduvate elluviimis-, monitooringu-, täiendamise ja koostamise tsüklitena.

6.2. Haljastusalased tegevuse korraldamise, haljasalade rekonstrueerimise ja rajamise finantseerimisvajadused

Lähisaastatel on vajalik linna haljastuse arengu seisukohalt järjepidevalt tegeleda tabelis 15 toodud tegevustega.

Tabel 15. Lähiaastate haljastusalased tegevused

Tegevus	Aeg	Täitja
1. Läbiviidavad uuringud - dendroloogilised - ajalooliste parkide (haljastute) kujunemine	pidev	Linnavalitsus
2. Haljastusalase normdokumentatsiooni väljatöötamine ja tõlkimine - haljasalade rajamise nõuded - tänavapuude hooldusnõuded	pidev 2005-2006 2005-2007	Linnavalitsus
3. Arengudokumentide monitooring ja täiendamine	pidev	Linnavalitsus
4. Haljasmaade munitsipaliseerimine	pidev	Linnaosa valitsus Linnavalitsus
5. Planeeringute koostamise protsessis osalemine	pidev	Linnavalitsus Linnaosa valitsus
6. Eraomandis olevate haljasalade säilitamine, maa kompenseerimise võimaluse leidmine	pidev	Linnavalitsus
7. Likvideeritava haljastuse kompenseerimismehhanismi rakendamine	Pidev	Keskonnaareng Linnaosa valitsus

Nimetatud tegevused võimaldavad komplekselt kavandada haljastusalast tegevust linnas.

Dendroloogiliste uuringute teostamine võimaldab hinnata kõrghaljastuse seisundit linnas, kavanda haljastute rekonstrueerimiseks vajalikku nii ajalist kui rahalist ressursi ning kiirendab otsustusprotsesse. Ajalooliste parkide kujunemist käsitlevad uuringud on eelkõige aluseks projekteerimistingimuste koostamisel, kiirendades seejuures nende väljastamist projekteerijale. Uuringute teostamiseks vajalik ressurss aastas on orienteeruvalt 300 000 krooni.

Normdokumentatsiooni loome lihtsustab järelevalve teostamist nii haljasalade rajamisel kui hooldamisel. Kaudselt pareneb ka haljasalade seisund. Normdokumentatsiooni väljatöötamiseks ning tõlkimiseks vajalik ressurss aastas on 70 000 krooni.

Arengudokumentide väljatöötamiseks, uuendamiseks, monitooringuks ning täiendamiseks on vajalik ressurss aastas orienteeruvalt 100 000 krooni.

Haljasmaade omandisuhete ja bilansi täpsustamine on äärmiselt vajalik, et kavandada nii hooldusalast kui rajamiseks vajalikku rahastamist. Olemasolevate haljasalade bilansi täpsustamine toimub läbi haljasalade passistamise ja haljasalade mõõdistamise (sh kaardistamine). Haljastusspetsialistide osalemine planeeringute koostamisel võimaldab paremini kavandada haljasalade hooldust ja rajamist kuna maakasutuse muudatused on eelnevalt teada. Eraomandis olevate haljasmaade kompenseerimist korraldatakse vastavalt vajadusele.

Tabel 16. Linnaplaneerimise Amet finantseerimisvajadus (tuh.kr) haljastusalase tegevuse korraldamiseks

TEGEVUS	2003**	2004	2005	2006	2007
Uuringud	393	120	300	300	300
Haljastusalase					
Normdokumentatsiooni					
koostamine			70	70	70
Haljastusalaste arengukavade					
koostamine ja					
monitooring (sh rohevõrgustik)	59,12		100	100	100
*Asendusistutused linnaosades			1000	1000	1000
KOKKU	452,12	120	1470	1470	1470

* Puude raieloa saamiseks nõutavad asendusistutused, koordineerib Keskkonnaamet koostöös linnaosa valitsustega

** 2003. aasta andmed on toodud tagasivaates ja võrdluseks

6.3. Haljasalade rajamise ja rekonstrueerimise finantsvajadused

Haljasalade rajamise ja rekonstrueerimise finantsvajadused on esitatud linnaosade kaupa aastateks 2003-2007. Tabel sisaldab ka Kommunaalameti alluvuses oleva Kadrioru pargi rekonstrueerimise finantsvajadusi.

Finantsvajadused on koostatud koostöös linnaosavalitsuste haljastusspetsialistidega.

Finantsvajadused sisaldavad aastate lõikes vastava linnaosa prioriteete ja finantseerimisvajadust olemasolevate haljasalade rekonstrueerimisel ning uute haljasalade rajamisel. Finantsplaanid ei kajasta haljasalade hoolduseks vajalikke ressursse.

Linnaosade finantsvajadustes on objektid esitatud lähtudes linnaosa prioriteetidest.

Antud dokumendis sisalduvad nende koondandmed tabeli kujul. Objektid on omakorda jaotatud vajalikeks tegevusteks, mis seotud kindla ajakava ja finantseerimisvajadusega.

Finantsvajadustes toodud summad eeldatavad ning täpsustuvad läbi konkreetsete ehitus- ja rekonstrueerimisprojektide. Finantseerimisvajaduse määratlemisel, kui ehitus- või eskiisprojekt puudub, on lähtutud analoogsetest projektidest ning rajamise mahtudest. Enamik projektide rahastamist toimub linnavalitsuse investeringutest.

Linnaosade lõikes vajab enam rahastamist haljasalade rajamisel ja rekonstrueerimisel Kesklinna linnaosa kuna antud linnaosas asub enamik ajaloolisi ning esindusparke.

LINNAOSA	2005**	2006	2007
HAABERSTI	8550	11650	11150
KESKLINN	16450	4040	2070
*KADRIORU PARK	15000	15000	15000
KRISTIINE LÖWENRUH PARK	3500	5000	1980
LASNAMÄE	8500	3250	1150
MUSTAMÄE	3500	7000	1000
NÕMME	900	1050	450
PIRITA	5723	4293	2490
PÕHJA-TALLINN	10700	7500	5500
KOKKU	72823	58783	40790

Tabel 17. Haljasalade rekonstrueerimise/rajamise finantseerimisvajadus (tuh.kr) linnaosade kaupa

* Tallinna Keskkonnameti alluvuses olev linnaasutus

** Vahendite olemasolul

6.4. Organisatsiooni töökorralduse täiustamine

Organisatsiooni töökorralduse täiustamine sisaldab üldiseid tegevusi linnavalitsuse eri ametite ja linnaosavalitsuste töö korraldamisel, informatsiooni liikumist, haljasalade hooldamise ja rajamise protsessikirjeldusi ning spetsialistide koolitust.

6.4.1. Haljastusalase normatiivse baasi väljatöötamine

Haljastusalaste normatiivide väljatöötamine hõlbustab linnavalitsuse ametite ja linnaosa valitsuste haljastusalaste hangete korraldamist ja projektide koostamist ning järelevalve teostamist.

Tabel 18. Haljastusalasete normatiivide väljatöötamine

Tegevus	Aeg	Täitja
1. Haljastusega seotud järelevalve korraldamise põhimõtete väljatöötamine (protsessi kirjeldus koos täitjate määramisega) ning sellest tulenevalt põhimääruste korrigeerimine	2005-2007	Linnavalitsus
2. Õigusaktide ja normdokumentide väljatöötamises osalemine ning ettepanekute tegemine		Linnaosa valitsus
- riigihankeseadus	2004	Linnaosa valitsus
3. Projektide koostamise lisafinants-seerimise süsteemi väljatöötamine (europrojektid)	Alates 2004	Linnavalitsus
4. Haljastute andmebaasi väljatöötamine (sh haljasalade passistamine)	2005-2007	Linnaosa valitsus
5. Linnaosade haljastusspetsialistide ametijuhendite ühtlustamine*	2004-2005	Keskkonnaamet
6. Hooldustöid teostavatele firmadele ühtsete riigihanke nõuete väljatöötamine	2005	Linnaosa valitsus

Haljasalade rajamise ning hooldusalane järelevalve on vaja täpsemalt määratleda ning fikseerida vastavate ametite põhimäärustes. Järgnevalt on antud esialgsed soovitusel järelevalve jaotumisest erinevate institutsioonide vahel.

Järelevalvet haljasalade rajamisel võib liigitada kaheks: projektikohane järelevalve ning haljasalade rajamise tehniline järelevalve. Projektikohast järelevalvet teostab Linnaplaneerimise Amet, millele lisandub autorijärelevalve.

Haljasala rajamise üle teostab tehnilist järelevalvet Kommunaalamet. Kaaluda tuleb sellesse Keskkonnaameti kaasamist. Täiendavalt peab järelevalvet teostama linnaosa haljastusspetsialist (taimmaterjali kvaliteet, haljastustööde kvaliteet jne). Kohapealne järelevalve võimaldab rajamisel tehtavaid vigu koheselt parandada, vältides või vähendades edasisi vaegtööde nõudeid, mis omakorda kiirendab haljasalade vastuvõtmist ning linnaosa bilansi üleandmist ja haljastu reaalset kasutuselevõttu. Alternatiiviks on, et taolist järelevalvet teostab Kommunaalameti spetsialist, kellel on vastav erialane ettevalmistus.

Haljasalade rajamisel teostatava järelevalve tõhustamine võimaldab üldreeglina hiljem kokku hoida hoolduskulusid.

Haljastute hooldusalane järelevalve toimub linnaosavalitsustes. Hoolduse vastavust hooldusklassifikatsiooni nõuetele (vastavust normdokumentatsioonile) tuleb jälgida ka Kommunaalameti poolt.

Järelevalve kavandamisel tuleb tähelepanu pöörata ka kõrghaljastuse kujunduslõikuste üle järelevalve korraldamisele nii era- kui munitsipaalmaadel.

Õigusaktide väljatöötamisel osalemine puudutab eelkõige keskkonnaõigust.

Projektide finantseerimise süsteemi tuleb üles ehitada protsessikeskselt, et rahastamisskeem hõlmaks ka haljastusprojektide eskiisprojektide ja tehniliste projektide koostamiseks vajalikke vahendeid.

Samuti on vaja enam tähelepanu pöörata teistele rahastamisvõimalustele (fondid, Euroopa abirahad) kuna linna territooriumil asub mitmeid kaitsealasid ja -objekte, mis võimaldab taotleda rahastamist kas vajalike uuringute või projekti ettevalmistavate tööde läbiviimiseks, mõnel juhul ka realiseerimiseks.

Haljasalade passistamist on alustatud 2001. aastal, mis peaks arengukavas kavandatu kohaselt lõppema 2007. aastal. Haljastute andmebaasi loomisel tuleb arvestada ka andmete riskasutuse võimaldamist erinevate institutsioonide vahel (Kommunaalamet, Linnaplaneerimise Amet, Keskkonnaamet, Linnavaraamet, linnaosavalitsused).

(Tvk m 05.03.2009 nr 7 jõust. 01.04.2009)

Haljastusspetsialistide ametijuhendite ühtlustamise vajadus oli määratletud juba 2000. aastal koostatud haljastuse arengustrateegias. Haljastusspetsialistide ametijuhendite koostamise käigus on otstarbeks täpsustada ka Kommunaalameti põhimäärust haljastusalastes küsimustes. Hetkel on haljastusalaste küsimustega otseselt tegelevate institutsioonide põhimäärustes (Kommunaalamet, linnaosavalitsused) vastav temaatika sõnastatud üldsõnaliselt. Samuti eeldab järelevalve protseduuri täpsustamine korrektiivse vastavates põhimäärustes.

Haljasalade hooldusnõuetest kinnipidamine ja kvaliteedinõuete ühtlustamine eeldab hooldustöid teostavatele firmadele ühtsete riigihanke nõuete väljatöötamist.

6.4.2. Haljasalade hooldamise ja rajamise/rekonstrueerimise protsesside optimeerimine ja info liikumise parandamine

Kuna Tallinnas on haljastusega seotud ülesanded jagatud mitmete erinevate ametite vahel ning oma osa protsessis on ka linnaosadel, on suhteliselt palju probleeme info liikumisega erinevate üksuste vahel ning samuti teadmatusega oma volitustest ja vastutusest ühe või teise haljastusega seotud protsessiosa juures. Suuresti on see tingitud asjaolust, et kellelgi ei ole terviklikku pilti kogu protsessist, mistõttu püüti käesoleva töö käigus tervikpildi saamiseks luua üldised haljastusalased protsessikirjeldused ning koostati info liikumise maatriks, mis annab ülevaatliku pildi olulisemast vahetatavast informatsioonist, mis on üksustele vajalik oma ülesannete täitmiseks.

Haljastusalase informatsiooni liikumist linna erinevate allüksuste vahel on kirjeldatud skeemidel 1-4. Ehkki vastavate üksuste vahel võib liikuda ka muud olulist informatsiooni, ei ole antud juhul seda välja toodud ning on keskendunud vaid haljastusega seotud küsimustele.

Info õigeaegse kohalejõudmise seisukohalt on oluline, et kogu skeemidel 1-4 esitatud info (mis ei nõua kooskõlastusi) jõuaks erinevate üksuste haljastusega seotud ametnikeni ka e-posti teel (kodulehele ülesriputamise ei ole piisav). On vajalik teha jõupingutusi esiletõstetud info liikumise parandamiseks.

Skeemide lugemiseks: üksust tähistavast lahtrist vasakul ja paremal on info, mida see üksus välja annab, üleval ja all on info, mida ta teistelt üksustelt saab (tulpades on saadav info, ridades antav info).

Protsessi kirjeldamine võimaldab:

- protsessiga otseselt mitte kokku puutuvatel isikutel saada piltliku ülevaate olulisematest tegevustest ja erinevate üksuste rollist kogu protsessis;
- protsessiga seotud isikutel saada täpse ülevaate protsessist ja määrata nõudmised eelnevate tegevuste eest vastutavatel üksustelt saadavatele väljunditele (dokumendid, info, toode, teenus jmt);
- määratleda ühe üksuse rolli teiste üksuste jaoks (st tuua esile üksuste omavahelised seosed ja sõltuvus ülesannete täitmisel).

Tegevuste ahel ehk protsess näitab, kuidas töö objekt (info, dokumendid, rahad, haljasalad) liigub ühe tegija käest teise kätte, mida töö objektiga tehakse ning millistele normdokumentidele tegevuses tuginetakse.

Käesolevate protsessikirjelduste puhul tegevusi reguleerivaid normdokumente pole esitatud, kuna kirjelduse koostamises osalenud isikute ütluse järgi selliseid dokumente ei eksisteeri. Ainsa normatiivse alusena nähti eelarvet, kuid soovitatav oleks välja töötada ka protseduurireeglid hangete läbiviimiseks ja järelevalve teostamiseks. Samuti on soovitatav linnavalitsusel vastu võtta esitatud protsessikirjeldused ja muuta need seeläbi töökorralduslikeks dokumentideks.

Peatüki lõpus on esitatud üldised protsessikirjeldused haljasalade rajamise või rekonstrueerimisega (skeem 1) ja hooldamisega (skeem 4) seotud tegevustest. Viimase puhul on lahti kirjutatud ka kaks alaprotsessi, milleks on hanke korraldamine haljastusprojekti koostamiseks (skeem 2) ja hanke korraldamine haljasala rajamiseks (skeem 3). Kõik protsessi tegevused on nummerdatud ning iga tegevuse puhul on välja toodud antud tegevuse teostaja või selle eest vastutaja.

Kasutatud tingmärgid

Skeem 1. Haljasalade rekonstrueerimine ja rajamine

Skeem 2. Hanke korraldamine

haljastusprojekti koostamiseks

Skeem 3. Hanke korraldamine

haljasala rajamiseks

Skeem 4. Haljasalade hooldamine

6.4.3. Personali kompetentsi ja elanike keskkonnateadlikkuse tõstmine.

Oluline osa linna haljastuse üldilme parandamisel on eriala spetsialistide taseme hoidmine läbi koolituste. Lisaks haljastusspetsialistide koolitusele on vaja enam tähelepanu pöörata lepingupartnerite koolitusele. Haljasalade rajamist, haljastusalaste hooldusnõuete ja vastava normdokumentatsiooni tutvustamist on vajalik korraldada vähemalt kord aastas, samuti kujunduslõikust teostavate firmade koolitust.

Tabel 19. Koolitusvajadus

Tegevus
1. Õigusala koolitus linnaosade haljastusspetsialistidele
- karistusseadustiku rakendamine
- heakorraeskirjade rakendamine
- riigihanke korraldamine
- planeerimis- ja ehitusalased õigusaktid
2. Erialane koolitus linnaosade haljastusspetsialistidele
- uue taimmaterjali kasutamine
- maastikukujundus
- mänguväljakute turvanõuded
3. Haljasalade hooldusnõuete ja hooldusvõtete tutvustamine hooldustöid teostavatele firmadele
4. Elanikkonna keskkonnateadlikkuse tõstmine
- keskkonnakaitseline
- haljastusalane

Elanikkonna keskkonnateadlikkuse alast koolitust tuleb kavandada koostöös Keskkonnaametiga, mille põhimääruse kohane üleanne on keskkonnateadlikkuse, säästva arengu ja keskkonnahoidliku tarbijamentaliteedi propageerimine, ettevõtete nõustamine ja üldsuse kaasamine keskkonda mõjutavate otsuste tegemisel ning linna haljastuse säästva arengu järgimisel.

7. KOKKUVÕTE

Lähiaastate haljastusalased arengutegevused on üldised, linna haljastust tervikuna mõjutavad tegevused, millele on lisatud orienteeruv igaaastane finantseerimisvajadus.

Haljasalade rajamise ja rekonstrueerimisega seonduvad tegevused linnaosade lõikes (sh Kardioru park) on kajastatud finantsplaanides aastani 2007. Enam rahastamist vajavad Kesklinna linnaosas paiknevad haljasalad (sh Kadrioru park), mis on tingitud eelkõige ajalooliste parkide rohkusest nimetatud linnaosas ning esindushaljasala staatusest. Kesklinnas asuvad pargid on valdavalt kaitsealused, seetõttu on soovitatav taotleda täiendavat rahastamist ka väljaspool linnavalitsuse eelarvet.

Kõigis linnaosades on pigem kavandatud olemasolevate parkide rekonstrueerimist kui uute parkide/haljasalade rajamist. Küll on kavandatud mitmetes linnaosades rohestruktuuride väljaarendamist ning kaitsealade planeerimist (Pirita jõeoru maastikukaitseala, kavandatav Paljassaare linnuhoiuuala).

Eelnevast tulenevalt on vajalik välja arendada haljastusprojektide rahastamissüsteem ning määrata institutsioon, kes vastavate küsimustega tegeleb.

Organisatsiooni töökorralduse täiustamise käsitlemisel analüüsiti praegust tööjaotust (linnavalitsuse ametite ning linnaosade põhimäärused) ning kaardistati haljasalade hooldamise ja rajamise/rekonstrueerimise protsessid.

Kommunaalameti ning linnaosade põhimäärustes on haljastusega seonduv kõige üldisemalt määratletud, kuigi need institutsioonid tegelevad otseselt haljastusalaste küsimustega. Vastavaid põhimäärusi on vaja täiendada ning koostada täiendavalt linnaosade haljastusspetsialistidele ühtne ametijuhend.

Täpsustamist vajab ka informatsiooni liikumine eri institutsioonide vahel, mis hetkel hästi ei toimi. Seda nii operatiivse kui strateegilise informatsiooni või otsuste suhtes.

Haljastuse arengukavas koostati üldised haljastusalased protsessikirjeldused nii haljasalade rajamise kui hooldamise osas. Kuna linnas on haljastusega seonduvad ülesanded jaotunud erinevate ametite vahel ning protsessi osalevad ka linnaosavalitsused, siis puudub tihti tervikpilt protsessist tervikuna, mis põhjustab teadmatust oma volitustest ja vastutusest ühe või teise haljastusega seotud protsessiosa juures.

Täiendavalt on vaja koostada järelevalvet käsitlev protsessikirjeldus.

Soovitav on koostatud protsessikirjeldused muuta pädeva asutuse poolt töökorralduslikes dokumentideks.

8. Kasutatud kirjandus

1. "Eesti loodus", koostanud A. Raukas, Tallinn 1995
2. "Tallinn lühientsüklopeedia", Tallinn 1979
3. "Ökoloogialeksikon", koostanud V. Masing, Tallinn 1992
4. Bruns, D. "Tallinn. Linnaehituslik kujunemine." Tallinn, 1993
5. Bruns, D. "Tallinn. Linnaehitus Eesti Vabariigi aastail 1918-1940." Tallinn, 1998
6. Kangroool, R., Bruns, D. "Tallinn sajandeis", Tallinn 1972
7. Sander, H. "Tallinna haljastu - kronoloogiline lühiülevaade selle kujunemisest ja kaitsest ning kaasaegsed looduskaitse objektid", Tallinna Botaanikaaed 1995
8. "Tallinna ajalugu", koostanud R.Pullat, Tallinn 1976
9. "Klimat Tallina", Leningrad, 1982
10. Eesti Loodus 11/1992
11. OÜ Ecoman "Tallinna ja Tallinna lähiümbruse omavalitsuste haljasvööndi ja puhkemetsade planeerimine", Tallinn 1998

12. OÜ Hendrikson & Ko "Tallinna üldplaneering aastaks 2010 keskkonnaekspertiis", Tallinn 1999
13. Tallinna Botaanikaead "Tallinna haljastute olukord ja ettepanekud haljastute süsteemi arenguks", Tallinn 1997
14. AS ETP Grupp "Tallinna piirkonna sadamate, raudteesõlme ja sadamate maismaaihenduste arengukava" staadium: uurimistö, Tallinn 1998
15. Tallinna keskkonna strateegia, Tallinn 1997
16. Tallinna üldplaneering 2010, Tallinn 1998
17. Tallinna strateegiline plaan, Tallinn 1995-1998

9. Maastikuanalüüsi joonised

Joonis 1 Pinnamood

Alus: Tallinna ajalugu, Tallinn 1976

Joonis 2 Pinnakate

Alus: Tallinna üldplaneering aastaks 2010 keskkonnaekspertiis. OÜ Hendrikson & Ko, Tallinn 1999

Joonis 3 Põhjavesi ja pinnavesi

Alus: Tallinna üldplaneering aastaks 2010 keskkonnaekspertiis

Joonis 4 Kliima. Suvised päevased temperatuuri erinevused

Alus: Klimat Tallina, Leningrad 1982

Joonis 5 Kliima. Suvised öised temperatuuri erinevused

Alus: Klimat Tallina, Leningrad 1982

Joonis 6 Kliima. Talvised päevased temperatuuri erinevused

Alus: Klimat Tallina, Leningrad 1982

Joonis 7 Kliima. Tuulteroosid

Alus: Klimat Tallina, Leningrad 1982

Joonis 8 Kliima. Suhtelise õhuniiskuse erinevused

Alus: Klimat Tallina, Leningrad 1982

Joonis 9 Taimestik. Biomass hoonestatud aladel

Alus: Tallinna haljastute olukord ja ettepanekud haljastute süsteemi arenguks. Tallinna Botaanikaaed, Tallinn 1997

Joonis 10 Taimestik. Liikide arv hoonestatud aladel

Alus: Tallinna haljastute olukord ja ettepanekud haljastute süsteemi arenguks. Tallinna Botaanikaaed, Tallinn 1997

Joonis 11 Taimestik. Koosluse stabiilsus hoonestatud aladel

Alus: Tallinna haljastute olukord ja ettepanekud haljastute süsteemi arenguks. Tallinna Botaanikaaed, Tallinn 1997

Joonis 12 Taimestik. Üldseisund hoonestatud aladel

Alus: Tallinna haljastute olukord ja ettepanekud haljastute süsteemi arenguks. Tallinna Botaanikaaed, Tallinn 1997

Joonis 13 Taimestik. Üldseisundi muutuse prognoos hoonestatud aladel

Alus: Tallinna haljastute olukord ja ettepanekud haljastute süsteemi arenguks. Tallinna Botaanikaaed, Tallinn 1997

Joonis 14 Õhu saastatus

Alus: Tallinna üldplaneering aastaks 2010 keskkonnaekspertiis

Joonis 15 Mulla saastatus.

Alus: Eesti Loodus 11/1992

Joonis 16 Olemasolevad rohestruktuurid ja looduskaitse objektid

Alus: Tallinna üldplaneering aastaks 2010 keskkonnaekspertiis

Joonis 17 Tallinna haljastute süsteem, jalgrattateed ja turismimarsruudid

Alus: Tallinna haljastute olukord ja ettepanekud haljastute süsteemi arenguks. Tallinna üldplaneering 2010. Linnaplaneerimise amet, Tallinn 1998

Joonis 18 Miljöpiirkonnad, maamärgid, vaatekohad

Alus: Tallinna strateegiline plaan, Tallinn 1995-1998